

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

GRUNDTVIGS HØJSKOLE

FREDERIKSBOURG

1895—1946

GRUNDTVIGS HØJSKOLE

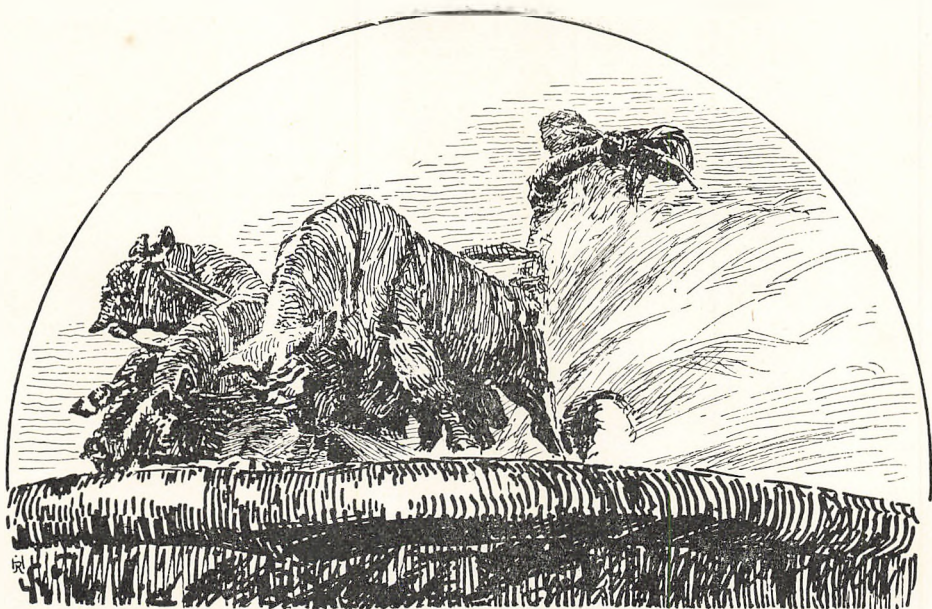
FREDERIKSBORG

1895—1946

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN
UNDER REDAKTION AF
E. J. BORUP OG
C. P. O. CHRISTIANSEN

HILLERØD

FREDERIKSBORG AMTS AVIS' BOGTRYKKERI
1946

VORT JUBILÆUMSHÆFTE

I OKTOBER 1895 aabnede Holger Begtrup sin Skole med et stort og festligt Efteraarsmøde, og fra da af har Stedet her været gæstet af Tusinder af unge og ældre. Frederiksborg Højskole blev straks et vigtigt Led i den Række af Højskoleborge, som har været med til at præge dansk Ungdom, og herfra har ikke blot det gamle Højskolebudskab lydt ud over Landet, men nye Tanker har været tænkt og nye Arbejdsmaader prøvet. Frederiksborg Højskole — nu Grundtvigs Højskole, Frederiksborg — har sat Spor i dansk og nordisk Ungdomsliv.

Den Gerning, der i halvhundrede Aar har været udført i dette store, skønne Skolehus med den herlige Have omkring, kan vi kun give et svagt Indtryk af paa de følgende Sider, hvor vi først vil give Ordet til Holger Begtrup selv og til Mænd, der har oplevet den begtrupske Tid. Kronvidnernes Ord har altid en særlig Vægt. Vi vil derefter fortælle om de sidste 12 Aar og kaste Blikket ud i Fremtiden ved at give Ordet til dem, der i de senere Aar er gaaet ud fra Skolen her for selv at overtage Skoler eller være med til at sætte Skoler i Gang. Vort Jubilæumsskrift vil fortælle om Fortid, Nutid og Fremtid, og samme Treklang vil hvile over vor 50 Aars-Fest, der fejres den 18., 19. og 20. Oktober, hvortil alle Venner af dansk Højskoleliv indbydes.

Margrethe og C. P. O. Christiansen.

Skolen 1895–96, Arkitekt Andreas Bentsen, Vallekilde.

HOLGER OG JOHANNE BEGTRUP

DET er naturligt, at der ved Frederiksborg Højskoles 50 Aars Jubilæum her i Aarsskriftet fortælles lidt om Skolens Grundlægger, Holger Begtrup, som de senere Aars Elever jo ikke har kendt personligt.

Men det er ikke let i en kort Artikel at skrive fyldestgørende om ham, for han var en af den danske Højskoles betydeligste Skikkelser, et rigt udrustet Menneske, en benaadet Lærer og Taler og dertil en flittig Forsker og Forfatter. Der kunde let skrives en hel Bog om ham. Selv har han i 1929 i to Bind Erindringer fortalt sit Levnedsløb, hvorfor dette her kun skal nævnes i korte Træk.

Holger Begtrup var Præstesøn fra Birkerød, født den 28. Juni 1859. Slægtsnavnet stammer fra Landsbyen Begtrup paa Mols. Paa denne Egn kan hans Forfædre føres helt tilbage til Reformationstiden. Hans Forældre var ikke egentlig grundtvigskprægede, men gennem en Husjomfru i Hjemmet og en Havemand i Nærheden mødte han allerede som Dreng Grundtvigs Salmer og kristelige Syn, ligesom Præstegaardens Huslærer, Johan Mantzius, indførte ham i Grundtvigs historisk-poetiske Opfattelse og desuden gav ham det første levende Møde med

Modersmaalet og dansk Digtning. Begtrup skrev i 12 Aars Alderen et Digt om Grundtvig: „Vi hilser dig, Profet i Nord, og lytter glade til dit Ord“, og følte sig allerede da som hans Lærling. Han oplevede dog aldrig selv at se Grundtvig. Men kort efter, at Begtrup i 1872 var flyttet til København for at gaa paa Metropolitanskolen, saa han den 11. Septbr. 1872 Snippen af Grundtvigs Ligtog, da man førte hans Kiste til Køge Aas. Men gennem Kirkegang hos C. J. Brandt i Vartov, hvor Salmesangen gjorde stærkt Indtryk paa ham, og gennem Venskab med Digterpræsten C. Hostrup i Hillerød, levede han sig i disse Aar dybere ind i Grundtvigs Livssyn. Politisk blev han i Ungdommen stærkt paa-virket af C. Berg, i hvis Hjem i Hillerød han ogsaa kom. Kort efter, at Begtrup i 1876 var blevet Student, deltog han i et 14 Dages Lærermøde paa Askov Højskole. Her mødte han for første Gang Højskolen, og under et Foredrag af Ludvig Schrøder oplevede han den „Aandens Skabertime“, som gjorde ham klar over, at han selv skulde være Højskolemand. Denne Beslutning klarede sig yderligere for ham, da han i April 1878 deltog i et stort Højskolemøde i Tivoli, hvor Grundtvigs Sorøplan drøftedes. I 1880 tog Begtrup sin teologiske Embedseksamen og blev en kort Tid Huslærer i Odense, men drog saa til København for i et Aars Tid at forberede sig til en Lærergerning paa Askov. Han studerede Dansk og Oldnordisk og erhvervede Universitetets Guldmedaille for en Afhandling om „Den forkristelige Religion i Norden“. Fra Novbr. 1882 blev han Lærer paa Askov Højskole og vandt med sin gode Begavelse og sit livlige Væsen hurtigt Elevernes Hengivenhed og blev snart tillige en kendt og yndet Folketaler, især da han kastede sig ind i Politik som Bergs Vaabendrager. Man søgte i Provisorieaarene at løkke ham helt ind i Politikerens Gerning, men trods nogen Vaklen modstod han dette Kald ligesom ogsaa Dragelsen mod en Præst's eller en Videnskabsmands Gerning.

Han følte sig helt i sit Es som Højskolemand og blev inden længe én af Hovedlærerne paa Askov, hvor man saa smaat begyndte i ham at se Schrøders Efterfølger som Forstander. Men Begtrup følte sig mere kaldet til at virke ved en almindelig Højskole end ved den udvidede Undervisning i Askov. Han droges mod en selvstændig Højskolegerning i sin Hjemegn, Nordsjælland, og grundlagde saa i Oktober 1895 — tilskyndet af Hostrups Død — sin egen Skole: Frederiksborg Højskole ved Hillerød. Og her fik han sin Manddoms Gerning som Højskolemand i ca. 40 Aar.

Frederiksborg Højskole havde ved Oprettelsen Plads til ca. 60 Flever og blev straks fyldt. I 1913 blev den ombygget og udvidet til at rumme ca. 200 Piger om Sommeren og ca. 150 Karle om Vinteren, og der var

stadig fuldt Hus og maatte ofte siges Nej til mange. Dygtige Lærere blev knyttet til Skolen, bl. a. Thomas Bredsdorff, Ole Jensen og senere Jens Hedegaard, Fred. Nørgaard, Niels Eggert, A. Uhrskov o. fl.

Til at begynde med var der i Egnens Befolkning ikke megen Samling om Skolen, men det blev bedre med Aarene, ikke mindst ved Hjælp af de store aarlige Friluftsmøder paa *Fruebjerg* i Grib Skov. Begtrup planlagde og ledede disse Møder og skrev ofte gode Sange til dem, og de samlede tit flere Tusind Mennesker.

Begtrup var ikke blot en straalende Ungdomslærer, men en god Skoleleder, der lod sine Lærere arbejde i fuld Frihed og stræbte efter at knytte dem sammen i et godt Vennelag. Han regnede dette for vigtigere end fremragende Evner, fordi „Ånden maa have et menneskeligt Fællesskab at virke i.“ Hans Hustru, Fru Johanne Begtrup, født Lange, blev ham en trofast og uundværlig Medhjælper i Højskolegerningen, ikke blot som en dygtig Husmoder og Værtinde, men sikkert ogsaa som en klog Modvægt mod hans stemningsbevægede Natur. Der var Vægt og Ro over hendes Fremtræden som Højskolefrue og en skøn Blanding af Mildhed og Myndighed i hendes Væsen. Hun var, hvad Grundtvig vilde kalde „en klog og ægte Dannekvinde“.

Hos Begtrup selv var der et herligt Sammenspil af dyb Alvor og godt Humør. Med sit friske og muntre Væsen og sin Evne til smaa sarkastiske Bemærkninger blev han det naturlige Midtpunkt i Skolens Liv. Han kunde være meget morsom, naar han f. Eks. delte Breve ud ved Middagsbordet eller orienterede Elever og Gæster om Dagens aktuelle Spørgsmaal. Han var en fortræffelig Oplæser og ikke saa lidt af en Skuespiller. At se og høre ham og Bredsdorff læse Holbergs „Jacob von Thyboe“ var en ualmindelig festlig Oplevelse. Ogsaa som Lærer var han livlig og fornøjelig og ikke sjældent baade vittig og ironisk.

Han bestræbte sig for at lære de enkelte Elever at kende ved f. Eks. selv at modtage Skolepenge o. l., men det er mit Indtryk, at han havde svært ved at komme den enkelte ind paa Livet og bedst kom i Føling med Eleverne i Foredragssalen. Dette skyldtes nok noget, at han var en meget flittig Mand, som ikke ønskede at spille sin Tid med tilfældig Snak. Han tilbragte mange Timer daglig i sit Studereværelse, optaget af Studier og Skribentvirksomhed.

Allerede paa Askov var han blevet kendt som en meget dygtig Dansk-lærer, og der er sagt om ham, at det er ham, der har gjort Undervisningen i Modersmaalet til et Hovedfag paa Højskolerne ved at sætte det godt i Skik paa Askov. Dette kom naturligvis ogsaa hans egen Skole til Gode. Han var selv en Mester i Benyttelsen af det danske Sprog og forstod at lære sine Elever at elske og bruge det.

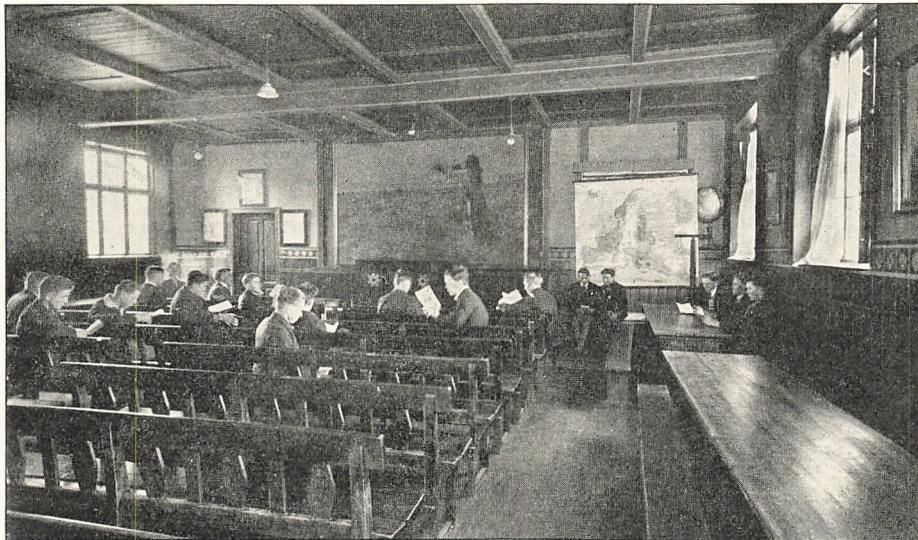
Begtrup havde en usædvanlig smuk og klangfuld Stemme og forstod at anvende den med Virkning, baade naar han talte, og især naar han fremsagde Vers. Dette kom jo navnlig til sin Ret i Foredragssalen. Men det, som gjorde ham til den store Taler, var først og fremmest, at han havde noget at sige, og at han var saa levende med i, hvad han fremførte, at man mærkede et bevæget Sind og et varmt Hjerter bag Ordene, et Menneske, som havde levet sig dybt ind i Aandslivets Rigdomme og Kristenlivets Herlighed. Ogsaa paa Talerstolen kunde han veksle mellem Munterhed og dyb Alvor og tale baade festligt opflammende og bevæget gribende. En tidligere Elev, Hans Hansen, Fredensborg, skrev ved hans Død:

„Vi unge, der har siddet paa Skolebænk hos Holger Begtrup, glemmer ham aldrig. Hans stærkt markerede Ansigt, den høje Pande, det dejlige Smil, og, naar han talte, Røsten. Kun faa har som han kunnet tale til Danmarks Ungdom. Hans lyse Syn, hans stærke og faste Tro gav os Livsværdier og hjalp os ud over mangt og meget, hjalp os til en mere udvidet aandelig Horisont.“

For Højskolen i videre Forstand fik Begtrup bl. a. Betydning ved at gøre det danske Folks Historie, særlig i det 19. Aarhundrede, til Hovedemnet for sin Undervisning. Tidligere havde Myten og Verdenshistorien været det centrale paa de fleste Skoler. Men paa Askov brugte Ludvig Schrøder dette Stof, og Begtrup maatte allerede dér finde sig et andet Omraade. Han fandt det i den danske Digtning og senere i dansk Aandslivs Historie i det 19. Aarhundrede, betragtet under Synspunktet „et Folkeliv af Guds Naade.“

Han holdt meget af at tale om Johannes Ewald, men siger i sine Erindringer, at det var hos de danske Guldalderdigtere: Oehlenschläger, Grundtvig, Ingemann og især hos Fr. Paludan-Müller, at han fandt det Billedsprog, der bedst kunde blive Fjederhammen for hans Tale til Ungdommen og rykke den nærmere til Nutiden. Han mener selv, at han var en mere poetisk end historisk Natur, og at „der er intet bedre Middel til Ungdommens Forædling end den Strøm af højere Liv, som de ægte Digtere har tilført vort Folk.“ „Poesien skal,“ siger han, „vække den „digtende Trang under Arbejdets Gang“, som sætter Frugt i Haandens Verden, mens den samtidig gør Menneskets indre Liv dybere og rigere. Det danske Folks Historie i det 19. Aarhundrede burde overbevise alle om denne Kendsgerning.“

Begtrup havde en enestaaende Evne til at gøre Poesien til en levende, vækkende Magt, naar han fremsagde Digte som „De tvende Kirke-taarne“, Grundtvigs Digt til hans Mor, Plougs „Fredericiaslaget“, eller skildrede Morgiane i „Aladdin“ eller talte om „Adam Homo“, et af

Isaksalen, efter Ombygningen i 1938, delt i Isakstuen og Avisstuen.

hans Yndlingsemner, som han tolkede saa betagende, at hans Tilhørere aldrig glemte det.

Han holdt sig dog ikke udelukkende til Digtningen, men skildrede de folkelige og kristelige Strømninger og Hovedskikkelserne i vort Folks Liv i forrige Aarhundrede, saadan som man kan læse om det i hans bekendte Bog i fire Bind: „Det danske Folks Historie i det 19. Aarhundrede“, et Værk, som indtager en Særstilling paa Historiefortællingens Omraade ved det folkelige Synspunkt, som præger det.

Ved denne Benyttelse af den nyere danske Historie som Hovedstof for sin Højskolegerning fik Begtrup Betydning for mange yngre Højskolemænd og kom til at danne en ny Retning indenfor Højskoleundervisningen.

Flere af hans Lærere fik selv senere Skoler at styre. Det gjaldt Thomas Bredsdorff, Niels Eggert, Fred. Nørgaard, Sigfred Munch, Uffe Grosen, Jens Marinus Jensen o. fl., alle har de lært mere eller mindre af Samarbejdet med Holger Begtrup.

Begtrup lagde aldrig Skjul paa, at Kristendommen var Kraftkilden i hans Liv. Vel var han forsigtig med at prædike direkte for Eleverne, men i alt, hvad han talte om, var der et indirekte Vidnesbyrd om Aandslivets Herlighed og Kristendommens Virkelighed. Selv var han dybt forankret i Grundtvigs folkelige og kristelige Tanker og en aandfuld Forkynder af hans Livssyn, en varm Talsmand for aandelig Frihed og grundtvigsk Skole- og Menighedsliv.

Som Grundtvigkender og Udgiver af Grundtvigs Værker har han udført en Gerning, der vil blive staaende som en litterær Bedrift. Den, der har haft Lejlighed til at arbejde grundigt med hans store Udgave af Grundtvigs udvalgte Skrifter i 10 Bind og af Grundtvigs Vartovsprædikener, eller med hans Tolkning af „Nyaarsmorgen“, maa fyldes af Beundring for hans utrættelige Flid og Nøjagtighed og for hans Kyndighed som Grundtvig-Tolker. Disse Udgaver viser, at han ikke blot var en poetisk, men ogsaa en historisk Natur.

Hertil kommer hans eget store Forfatterskab, hvoraf Hovedparten handler om Grundtvig og det folkelige og kristelige Liv, der er præget af ham. Det begyndte med en Række smaa Bøger om enkelte Afsnit i Grundtvigs Liv og endte i 1936 med en stor Bog om Grundtvigs danske Kristendom. Yderligere har han skrevet en Række Skildringer af „Dansk Menighedsliv i grundtvigske Kredse“, været Medudgiver af Serien „Minder fra gamle grundtvigske Hjem“, skrevet Tekst til Joachim Skovgaards „Bibelske Billeder“ og Masser af Artikler og Afhandlinger vedrørende Grundtvig. Ingen anden kommer paa dette Omraade paa Højde med Begtrup.

Han har desuden skrevet Levnedsskildringer af Chr. Berg, Chr. Kold, Jacob Knudsen, Ludvig og Charlotte Schrøder og flere andre Bøger. I Aarene 1900—1904 redigerede han Tidsskriftet „Den danske Højskole“ og senere i 4 Aar „Tidsskrift“, udgivet af Holger Begtrup. Der-til kommer, at han gennem Aarene var en af „Højskolebladet“s flittigste Medarbejdere. Hele hans Forfatterskab kan ikke nævnes her. Men det er baade af et betydeligt Omfang og paa visse Omraader af grundlæggende Værdi.

Som Højskolemand fik Begtrup ogsaa Betydning ved at knytte Forbindelser med England og aabne et „Vindue i Vest“ og ved sit Arbejde for gennem „8 Dage paa Højskole“ at drage Bybefolkningen ind under Højskolens Paavirkning. Han virkede i det hele taget for, at Højskolen ikke skulde blive en lukket Verden, men holde sig i Livsforbindelse med andre Kredse og Strømninger. Han var saaledes en af de første indenfor Højskolen, som tog Stilling til Georg Brandes og hans Bevægelse og søgte at vejlede Ungdommen overfor den.

Gennem næsten et halvt Aarhundrede var han en af Landets mest brugte Folketalere, kendt og afholdt overalt, hvor han kom. Jeg husker fra mit Barndomshjem, hvor festligt det var at faa hans Besøg. Henved 5000 Foredrag holdt han i Aarenes Løb udenfor Skolen. Ogsaa ved disse Møder benyttede han ofte litterære Emner eller Emner fra Grundtvigs Liv, men talte ogsaa jævnligt om aktuelle folkelige eller kirkelige Spørgsmaal eller holdt kristeligt oplysende eller opbyggelige Foredrag.

Hans Formaal var ikke saa meget at meddele Oplysning som at vidne om det aandelige Livs Rigdom, og det var ham en Livsnødvendighed paa denne Maade at leve med i, hvad der rørte sig i de forskellige Kredse i Landet.

Begtrups Veltalenhed var saa stor, at Tilhørerne til Tider kunde faa Indtryk af, at han talte uden Forberedelse. Og han indrømmede ogsaa selv, at han undertiden kunde være for „gavmild med Munden“. Men i Virkeligheden skrev han alle sine Foredrag, og det var hans frie og overlegne Talekunst, der kunde give Indtryk af det improviserede. Undertiden kunde han skuffe de store Forventninger, der stilledes til ham, men oftest var hans Tale personlig og levende og født af en Trang til at dele det bedste i dansk Aandsliv og Kristendom med sine Tilhørere, og i sin bedste Stunder var han uforlignelig.

Helt fra sine unge Aar indtog Begtrup en fremskudt Stilling blandt Tidens Højskolemænd og førte ofte Ordet baade ved deres indbyrdes Forhandlinger og naar Højskolens Røst skulde lyde udadtil, f. Eks. ved de nordiske Højskolemøder. Med sin noget radikale Indstilling og sin Hævdelse af den enkelte Højskolemands personlige Frihed kunde han tit vække livlig og langvarig Forhandling. Ved sine aabenhjertige Udtalelser kom han undertiden i Modsætning baade til Kolleger og udenforstaaende, men han havde en selvstændig og dyb Opfattelse af Højskolens Opgave og var ubestridt én af dem, der angav Kursen og stærkest prægede Højskolebevægelsen i disse Aar. At kalde ham en Høvding for Bevægelsen, vilde dog være forkert. Dertil var han for meget en Ener og maaske ogsaa for personlig ømfindtlig. Han advarede mod for meget organiseret Fællesskab, men var til Gengæld en varm Talsmand for det frie, aandelige Fællesskab, som maa være Grundlaget baade for et levende Folkeliv og i den kristne Menighed.

Langt udenfor Højskolernes Kreds naaede hans Røst, og han var en kendt og agtet Mand i Offentlighedens Bevidsthed. I sine senere Aar blev han undertiden brugt som Taler ved større officielle Møder og Fester. Der var da ogsaa mere end én Gang Bud efter ham, f. Eks. til en Ministerpost. Men Begtrup blev Højskolen tro og viede alle sine rige Evner til et Arbejde i dens Tjeneste.

I 1925 overlod Begtrup Ledelsen af Højskolen til sin Søn, Frederik Begtrup, og bosatte sig i Villa „Æbelholt“ i Nærheden. Han vedblev dog at være Lærer ved Skolen, men fik nu en Række rolige Aar, der kom hans Forfatterskab til Gode. Sorger og Sygdom undgik han ikke, men bar dem med Troens Styrke. Af og til prædikede han i Frimenigheden, og det var, som om Kristenlivets Rigdom mere og mere fyldte hans Sind. Hans gode Ven, Frimenighedspræst Niels Dael, skrev derom

ved hans Død: „Hos Begtrup gik Brandts Sang om Vaaren i Opfyldelse: „Kraften er størst paa det sidste“. Ja, hos ham blev der „varmere Farver og rigere Glans“ over de sidste Dage. Hans Venner oplevede med ham, at „i Guds Rige, Høst er en Vaar uden Lige.“

Holger Begtrup døde den 5. Maj 1937, omtrent 78 Aar gammel. Et sjældent rigt Liv havde han levet, og en stor og betydningsfuld Gerning fik han Lov at udføre for dansk Ungdom og for sit Folk i et Arbejde, som helt fyldte hans Sind. Han var én af den danske Højskoles bedste og mest trofaste Tjenere. En af hans Elever, tidligere Lærer ved Frederiksborg, Forstander Sigfred Munch, har meget rammende karakteriseret ham i følgende Ord:

„Holger Begtrup var Grundtvigs, Kolds og Ludvig Schrøders selvstændige Lærling. Han ønskede, at Arbejdet i Folkehøjskolen skulde være en Livsforkyndelse. Hans rige Evner, hans Flid, hans sunde Menneskelighed og først og fremmest hans egen Deltagelse i Folkeliv og Menighedsliv gjorde det muligt, at han kunde staa paa Menighedens Grund og bringe Folkets Ungdom Oplysning.“

Ernst J. Borup.

Skolen fra 1896 til Ombygningen i 1913.

HOLGER BEGTRUP FORTÆLLER OM SKOLENS FØRSTE 25 AAR*

SOM født Nordsællænder har jeg altid ønsket at virke for Folkeoplysningen i denne Egn af Landet. Men naar jeg skal forklare, hvorfor jeg for 25 Aar siden fik Drift til at forlade min gode Stilling i Askov for at grundlægge en ny Højskole ved Hillerød, saa maa jeg gaa 25 Aar længere tilbage i Tiden og nævne, hvorledes jeg allerede som Dreng i min Faders Præstegaard i Birkerød fik Blikket vendt mod Frederiksborg, hvor C. Hostrup dengang var Præst.

Ved hans Prækener, Sange og folkelige Taler blev min Sans vakt for dansk-kristelig Oplysning, og der ligger for mit Minde en festlig Glans over Søndagsrejserne til Frederiksborg Slotskirke saavel som over de folkelige Skovmøder, hvor Hostrup førte Ordet.

Derfor var det vel, at hans Død i November 1891 blev saa stærk en Tilskyndelse for mig til at vende tilbage til min Fødeegn.

*Uddrag af Højskolens Aarsskrift 1920.

Jeg husker tydeligt, da Schrøder en Formiddag kom ud til mig i Askov Højskoles Forstue og sagde: Hostrup er død! — Jeg havde et Par Maaneder før været sammen med ham ved Indvielsen af Ry Højskole, hvor han holdt sin gribende Slutningstale om Haabet, det menneskelige og kristelige Livshaab, der vokser ind i Evigheden.

Nu da han var borte, var det, som alle mine dejlige Ungdomsminder fra Frederiksborg vaagnede til nyt Liv. Det var, som om jeg vandrede i Skovene ved Slotssøen og hørte Hostrups Sange tone omkring mig.

Fra den Stund var det skudt mig i Sinde, at jeg selv burde slaa mig ned derovre, hvor jeg havde haft saa mange aandelige Glæder i de unge Aar.

For at faa Skolen bygget paa bar Jord maatte der Penge til, og de skulde skaffes af andre, for selv drog jeg fra Askov med kun 1 — eet — Tusinde Kroner i Lommen.

Jeg kunde maaske have laant de nødvendige Midler hos Venner i andre Egne af Landet. Men jeg havde udtrykkelig foresat mig at gøre dette Spørgsmaal til en Prøvesten paa, om Kulsvierne for Alvor ønskede en Højskole iblandt sig. Jeg vilde selv være Skolens Ejer og Styrrer, men jeg agtede at henstille til Amtets Højskolevenner, om de vilde hjælpe mig dertil ved at betro mig de Penge, som jeg selv manglede.

For at prøve dette holdtes der et Møde i Hillerød den 29. Oktober 1894. Der var sendt Indbydelse til alle dem, som kunde antages at ville støtte Sagen, og der mødte 250 Mennesker fra By og Land.

For denne Forsamling fremsatte jeg mine Tanker om en Folkehøjskole i Frederiksborg Amt.

Der var nu gaet halvthundrede Aar, siden den første Højskole rejstes i Rødning, og i dette lange Tidsrum havde den grundtvigske Skoletanke kæmpet sig frem til Anerkendelse i vide Kredse af det danske Folk saa vel som hos vore Nabofolk i Norge og Sverige. Det var derfor en Mærkelighed, at der i Frederiksborg Amt for Øjeblikket ikke var en eneste Folkehøjskole i Virksomhed, og det var mit første Spørgsmaal til Forsamlingen, om den ikke syntes, det var tidssvarende at faa en saadan Skole i Gang heroppe.

Jeg fortalte derefter lidt om mig selv, min Hjemstavn, min Ungdomstid og min Gerning paa Askov Højskole.

Skønt det vilde kendes paa mit fremtidige Arbejde, at jeg havde været Lærling og Lærer paa Ludvig Schrøders Skole, vilde dog en Højskole her i Amtet, der stiledede paa at give Ungdommen den første folkelige Vækkelse og Oplysning, naturligvis arte sig helt anderledes end den udvidede Skole i Askov. Den vilde optage meget af det jævne Aandsliv, som havde haft sit Arnested paa Kolds Skole, hvis gamle

Lærlinge jeg regnede blandt mine bedste Venner, og skulde for Resten imødekomme den naturlige Trang til Oplysning, der ogsaa maatte findes hos denne Egn's Ungdom.

Skolen skulde ligge „en Spaseretur“ fra Hillerød. — Jeg regnede med, at den vilde koste omtrent 35,000 Kroner, og heraf maatte Sagens Venner i Amtet skaffe de 20,000 som Gaver, Laan eller Kaution, uden at dette maatte gøre noget Indgreb i min fri Raadighed over Skolens Ejendom og Drift.

I Løbet af November og December kom de udsendte Lister tilbage, og det viste sig, at der netop var tegnet de 20,000 Kroner, jeg havde ønsket. Deraf var omtrent 3,500 Kr. Gaver, 6,500 Kr. Laan, uden anden Sikkerhed end min Kvittering og for Størstedelen rentefri i fem Aar eller længere. For 10,000 Kr. var der stillet Kautioner paa 100, 200 eller 500 Kroner.

Endnu et vigtigt Spørgsmaal havde jeg at afgøre, inden Frederiksborg Højskole kunde bygges, og det var, hvor den skulde ligge.

Naar min Kone og jeg var i Besøg hos Moder, der nu boede som Enke i Mørkegade i Hillerød, gjorde vi Ture i Omegnen for at udse en passende Byggeplads. Da jeg en Gang kom op paa „Skansebakken“ og saa den storslaaede Udsigt over Esrom Sø til Kullen og til andre Sider over næsten hele Frederiksborg Amt, syntes jeg straks, det maatte være den rette Plads for en Høj-Skole. Vi kom saa vidt, at vi tingede med en Mand om 4 Tdr. Land ved Bakkens Top. Men det blev ikke til Handel. Der havde vel ogsaa været for megen Blæst og for lidt Vand. Desuden var der et Par Linjer i Hostrups Højskolesang, der stadig lød mig i Øret:

Vi bygger et Fyr paa den flade Jord,
Der mildt sit Lys over Mark vil sende.

Paa den aabne Mark Vest for Hillerød, hvor der intet var, som lokkede Lystrejsende, vilde Skolen ventelig komme til at ligge bedst i folkelig Henseende. Det forholder sig nemlig saaledes, at Skoven deler Nordsjælland i en Øster- og Vesteregn, og af disse er den sidste frugtbarst for Højskolens Arbejde. Her er Landet fladt med gode Landeveje. Her vilde vi mindre savne Jyllands fri Udsigter end mellem de tætte Skove og kunde dog ved at plante en stor Have faa alt det Læ og den hegnede Hygge, vi trængte til.

Mens vi overvejede dette geografiske Spørgsmaal, kom der i Begyndelsen af November 1894 uventet et Brev til mig fra Proprietær Saxtorp paa Sofienborg med Tilbud om et Stykke Land af hans Ejendom paa meget billige Vilkaar.

Nu kunde altsaa Byggeriet begynde. Min Raadgiver herved var

Ole Jensen — Thomas Bredsdorff — Fru Jensen — Fru Begtrup
Begtrup — Nielsen Klodskov.

Andreas Bentsen, hvis rige Erfaring kom os meget tilgode. Han tegnede Skolen for os, gav Raad med Hensyn til Arbejdets Udførelse og førte Tilsyn med Bygningernes Opførelse.

Niels Jensen Nielsen, Klodskov, den senere landskendte Forstander for Husmandsskolen „Kærehave“, var Elev paa Askov Højskole i Vinteren 1894—95, og da jeg lagde Mærke til hans store Hjælpsomhed og usædvanlige Evner til Anlæg og Ordning af Jord, fæstede jeg ham som Lærer, Gartner og Inspektør paa min nye Skole. — Han gjorde et uvurderligt Arbejde ved Frederiksborg Højskoles Grundlæggelse, og han skal have det Lov, at han uden Egennytte og for en altfor ringe Løn hjalp os ihærdigt med alt, hvad der vedkom Ejendommens praktiske Drift, og især Anlægget af vor store smukke Have.

Da jeg lagde Planen for Frederiksborg Højskole, gik jeg ud fra, at jeg med Tiden kunde faa 100 Elever ad Gangen, og Bygmester Bentsen fik mig endda til at gøre Maalestocken lidt større. Men Pengemidlerne var knappe. Derfor byggede vi ikke straks alt, hvad der var planlagt, men afpassede alle Rum efter store Forhold, og lagde Huset saaledes, at der bekvemt kunde bygges mere til.

I første Omgang byggede vi den østre Fløj og lidt over Halvdelen af Midterfløjen i to Etager med Paptag. Den senere Spisestue blev brugt som Foredragssal, „Mellemstuen“ som Skolestue. I den lille Udsalgstue, der kaldtes „Samlingen“, boede Klodskov, der havde indrettet sig en mærkelig Kasse til at sove i under en Forhøjning ved Vinduet. Allerede næste Sommer byggede vi efter Bentsens Tegning, med Johs. Bojesen som Bygmester og Carl Nielsen (nu Brøderup) som Murer,

Resten af Midterfløjen med den store Foredragssal og Vestfløjen med to Skolestuer og en lille Gang der førte ind i Gymnastiksalen.

Den 16., 17. og 18. Oktober 1895 blev Frederiksborg Højskole indviet ved et stort Efteraarsmøde. Vejret var mildt og kønt efter Aarstiden. Men adskillige af de liggende Gæster frøs dog lidt om Natten i det ufærdige Hus.

Som Talere havde jeg blandt andre indbudt tre Mænd, der hver paa sin Maade stod i Forhold til vor nye Skolegerning: min Forstander og Læremester fra Askov, Ludvig Schrøder, min Formand i Embedet som Højskoleforstander i Nordsjælland, Præsten Morten Pontoppidan, og min Ungdomsven, Forstander Helge Hostrup fra Ry, der denne ene Gang maatte finde sig i at komme som sin Faders Søn. — Desuden havde jeg, som de eneste Hædersgæster, indbudt Fru Elisabeth Hostrup og Fru Maren Berg, der sammen med deres afdøde Mænd havde virket saa meget for Frisind og Oplysning i Nordsjælland.

Kl. 2 aabnede vi først med „Den signede Dag“, og jeg glemmer ikke den frydefulde Klang, der kom i Grundtvigs Dagsvise, som jeg gjorde til Tekst for min Indledningstale.

Fjorten Dage senere modtog vi vort første Karlehold til Vinterskolen. Der mødte omtrent 55 fra alle Landets Egne, og Undervisningen begyndte den 3. November 1895.

De fire Medlærere, jeg havde sikret mig, havde alle faaet en Del af deres Uddannelse paa Askov og var mig derfra personlig kendte.

Den ældste, Ole Peder Jensen, en Husmandssøn fra Odsherred, havde faaet sin første aandelige Paavirkning i Ungdomsaarene hos Ernst Trier i Vallekilde, som lærte ham at søge noget af sin bedste Glæde i den gamle Pagts Bog med dens Fortællinger om Israels Førelser. — Efter sit første Askovophold i Midten af Firserne var han i nogle Aar Friskolelærer paa Fyn og Langeland. Men i Begyndelsen af Halvfemserne kom han atter til Askov som Elev og som min Medhjælper ved Undervisningen i Dansk. Siden blev han gift og bosat i Rosilde Friskole paa Fyn, hvor han vandt sig et godt Navn som Børnelærer og som Taler ved de voksnes Sammenkomster i Aftenskole. Kredsen derovre var ikke glad ved at afstaa ham til os. Men da det lod til, at han daarlig kunde taale de mange Timer i Børneskolen og selv havde Lyst til at blive Højskolelærer, fulgte han min Opfordring. — En trang Tid oplevede han og hans Hustru, Sørine, netop under Flytningen hertil. De mistede deres ældste Barn, inden de kom afsted, og blev begge to selv syge i længere Tid. Men med Arbejdet under de nye Forhold vendte Sundhed og Livsglæde tilbage. De byggede sig næste Aar et Hus lige ved Højskolen,

hvor de bor endnu, og hører i enhver Henseende til vore nærmeste Venner.

Skolens anden gifte Lærer var Johannes Bojesen, som havde taget Del i Byggearbejdet, og som ogsaa i de følgende Aar virkede som Bygmester i Egnen. Havde jeg ønsket en Haandværkerafdeling ved Skolen, vilde Bojesen have været godt egnet til at lede den. Men ogsaa paa den almindelige Skole var der Brug for hans Evner som Lærer i Tegning og Legemsøvelser. Indenfor vort lille Vennelag virkede han stilfærdigt med sanddru Sind og fuld Forstaaelse af vor folkelige Opgave.

Foruden de to gifte Lærere og Nielsen Klodskov, havde jeg hvervet den nybagte theologiske Kandidat Thomas Birkedal Bredsdorff, der i Sandhed kunde kaldes en lovende ung Mand i Højskolens Tjeneste.

I sin grønne Ungdom havde han været Elev paa Askov Højskole og havde siden et Par Gange besøgt os derovre til gensidig Glæde. Han var en nær Ven af min yngre Broder og havde boet som Student hos Frk. Lise Bruhn, kaldet „Moster“, hvor ogsaa jeg havde haft mit Tilhold i de unge Dage. Det var derfor givet, at vi straks maatte komme i god Gænge som Medarbejdere. Men jeg tror nok, at Bredsdorff, der kom fra en Kreds af udmærkede Venner i København, og som af personlige Grunde havde Trang til et aabenhjertigt Venneforhold, blev noget skuffet ved, at mit „Forstanderi“ hindrede et fortroligt Samliv imellem os. Han fandt vel nogen Erstatning derfor ved Samlivet med de andre Lærere og ved gode Samtaler med adskillige af vore mest udviklede Elever, og siden blev han saa optagen af sin offentlige Virksomhed som rejsende Foredragsholder, at han lige saa lidt som jeg kunde faa Stunder til langvarige Sammenkomster paa Tomandshaand. Men i Skolearbejdet og i vort Syn paa Højskolens folkelige Opgaver har vi altid staaet hinanden meget nær, og paa Grundlag af denne aandelige Enighed er der vokset et virkeligt Venskab op imellem os, som er styrket i Aarenes Løb.

Efter sine egne beskedne Udtalelser var Bredsdorff ikke paa Forhaand stærkt rustet i saglig Henseende til at blive Højskolelærer paa en Højskole med adskillige ugentlige Foredragstimer i Danmarkshistorie og Jordbeskrivelse. Men hans fremragende Evne til at give sin elskværdige Personlighed med dens rige danske Stemningsliv som Indsats gjorde fra første Færd hans Taler betagende for hans Tilhørere, og da hertil senere føjede sig Sagkundskab og aandelig Myndighed, varede det ikke længe, inden jeg indsaa, at denne Mand vilde komme til at danne sin egen Skole. — Vi arbejdede godt sammen, mens han var Lærer paa Frederiksborg Højskole, og vi gør det endnu, efter at han i 1906 har bygget Søsterskolen ved Roskilde.

Thomas Bredsdorff.

Jens Hedegaard.

I det hele taget har vi haft Held med at udklække Højskoleforstandere her paa Stedet, og for saa vidt deres Skoler virker i samme Aand som vor, vilde det være Synd og Skam at klage derover. Jeg har i hvert Fald vænnet mig til at se paa saadanne „Aflæggere“ — ikke som fæle Konkurrenter, men som gode Medarbejdere i den fælles Folkesag.

Med de her omtalte fire Medlærere begyndte vi altsaa Vinterskolen i November 1895 for vore flinke Karle, der efter Jul voksede i Tal til godt tresindstyve. Mange af dem er endnu gode Venner, og det var en Glæde at se over en Snæs af dem ved Jubilæet i Aar.

*

Vi gør os ikke til af at have opfundet nye Undervisningsmaader her paa Skolen. Vi begyndte vort Arbejde i Fortsættelse af det, vi kendte fra andre Højskoler og særlig fra Askov. Men det gjorde naturligvis en Forskel, at vi anderledes maatte læmpe vor Undervisning efter Begynderes Tarv end paa den udvidede Højskole i Askov.

Der maatte lægges megen Vægt paa ligefrem at lære Karlene at læse, skrive og regne. Men der er jo sat et højere Maal for vor Skole, og det var Hovedsagen for os Lærere at føre Eleverne frem derimod.

Dansk er ikke alene et nyttigt Skolefag, men har altid her paa Skolen været en tjenlig Vej ind i Aandens Verden. Især har vi virket meget for at give de Unge Sans for den danske Digtning: Oldtidens Sagn, Middelalderens Folkeviser og den nyere Tids Enkeltmandsdigtning.

Paa dette Omraade gaar vi trygt i Grundtvigs Fodspor. Han sagde

jo allerede i sit første Højskoleskrift, „Det danske Firkløver“: „Vil man i vore Dage have en dansk Højskole, hvor Fædrelands-Kærlighed skal aande og Modersmaalet blomstre, da maa man takke Gud for Skjaldene og tillade dem, om de kan, ogsaa at afvinde Folket lidt Yndest baade for deres fædrelandske Viiser, og hvad der ellers findes i deres Skjalde-Bøger.“

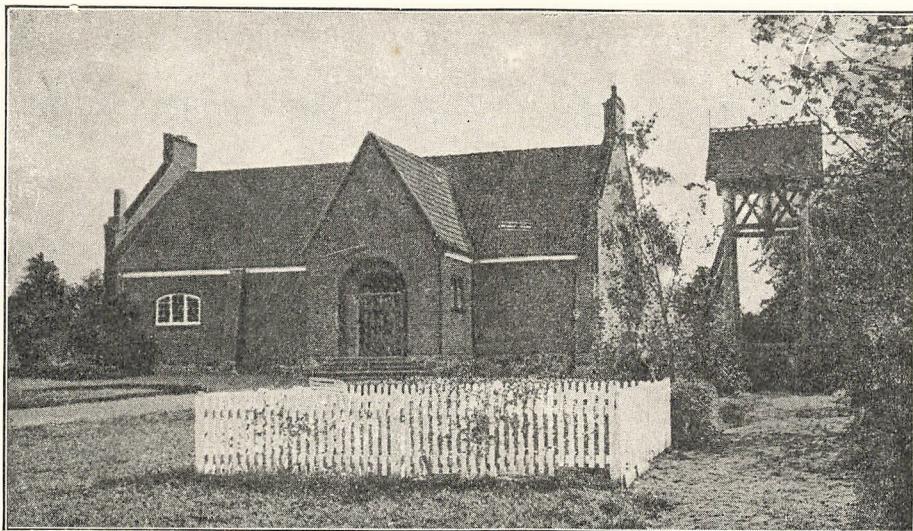
Mer og mer er det i Aarenes Løb bleven Hovedsagen for mig at meddele vort Folks Saga siden 1801, omtrent saaledes, som det nu kan læses i min Bog derom. — Jeg tror, at jeg dermed har været med til at føje et nyt Led til Folkehøjskolens historiske Undervisning. De ældre Højskolemænd, der samvittighedsfuldt begyndte med Verdens Skabelse, naede sjældent længere end til Napoleonstiden, hvor ogsaa Grundtvigs Haandbøger kom til Ende. — Men for Ungdommen blev det mere og mere magtpaaliggende at faa Oplysning om vor egen Tid eller i al Fald vore nærmeste Forfædres, hvori alt det kom op, som nutildags rører sig i Folkelivet.

Indenfor min Synskreds var der ingen, som fremstillede Folkelivet i det nittende Aarhundrede historisk, og heri fandt jeg det nye Omraade, som man kan ønske sig for paa en selvstændig Maade at give Aandslivet en historisk Belysning. — For mig er det blevet en særlig Glæde at dvæle i „Folkelighedens Aarhundrede“ og se, hvorledes dette Tidsrums Historie viser os „et Folkeliv af Guds Naade“ i vort lille Fædreland. — Fra dette Synspunkt mener jeg at kunne meddele alle Hovedtræk i det danske Aandsliv paa den mest levende Maade og bringe Tilhørerne en ret god Forstaelse af Menneskeslægtens Historie i det hele.

Det foragede ganske vist i sin Tid Jens Nørregaard, at vi yngre Højskolemænd kunde holde over en halv Snes Foredrag om Paludan-Müllers Adam Homo. Men i Virkeligheden er dette ikke nogen æstetisk Udskejelse. Vi bruger kun dette menneskelige Digterværk paa samme Maade, som de ældre brugte de gamle norske Skjaldes Mythedigtning, til at laane vor Tale om Sjælelivet en Fjederham, som kan hæve den over Skolestøvet og give Tilhørernes Tanker derved et højere Sving.

*

Det var vort Ønske, da vi rejste Skolen paa dette Sted, at den maatte blive et Samlingssted for de Mennesker i Nordsjælland, der satte Pris paa folkelig Oplysning, og det varslede godt, at der mødte saa mange ved Skolens festlige Indvielse. Vi har ogsaa siden haft Besøg ved de offentlige Møder, vi har holdt. Men der har dog ikke været saa stor Tilslutning fra Egnen, at vi har turdet holde Maanedsmøder, som det andensteds kan være i Brug.

Frimenighedskirken, bygget 1909, Arkitekt Ulrik Plesner.

I det hele har vi ikke endnu vundet saa megen Indgang for vort Oplysningsarbejde i selve Nordsjælland, som jeg haabede paa, da jeg drog herover. Der er en mindre Kreds af spredte Venner, som stadig besøger os. Den øvrige Befolkning nøjes med at vise os Høflighed paa Afstand.

Derfor regner jeg det for den største Lykke, som er timedes os her paa Frederiksborg Højskole, at der har dannet sig en lille fri Menighed med Niels Dael som Præst, og at denne Menighed har faaet Mod til at bygge en Kirke ved Siden af Skolen.

Det er vel at mærke ikke en Højskolekirke, der som et nymodens Slotskapel er rejst som en Fløj af Skolen. Nej, Huset er bygget aandeligt som udvortes paa sin egen Grund. Menigheden er dannet af Mennesker, hvoraf nogle aldeles intet har med Højskolen som saadan at gøre, men som har fundet hinanden i Trang til kristeligt Fællesskab. Kun saaledes kan der blive Velsignelse ved at bygge en Kirke. Guds Rige maa jo søges for sin egen Skyld, og Guds Menighed er for højbyrdig til at gaa i Tjeneste hos nogen jordisk Magt. Men det er vor Glæde, at vi i Kirken kan mødes med kristne Venner fra Egnen, og at alle vi, der arbejder sammen paa Højskolen, er fuldt enige om at følges ad til Menighedens Forsamling.

*

I Foredragssalen er der gennem disse fem og tyve Aar ført et rigt Fællesliv i Tale og Sang. Og der er det jo, Prøven skal staa med Hensyn til en Højskoles Aand og Evne til at gøre Gavn blandt Ungdommen.

Enhver Højskolemand vil føle det som et Foryngelsesbad, hver Gang han ser sig omgivet af et nyt Skolehold, der villigt lytter til hans Ord og ligesom bærer ham oppe ved al den Kraft og Ynde, som den friske Ungdom bringer til Huse. Men han vil som Modvægt være trykket af det overvældende Ansvar, som det i Grunden giver, at skulle have hundrede unge Mennesker i den mest gærende Alder samlede under sit Tag i adskillige Maaneder.

Det er en særlig Glæde for os, naar et Menneske, der før har været uden bevidst aandeligt Liv, bliver saaledes vakt ved vor Tale, at det bringer hans Liv ind paa en ny Bane. Men det er langt oftere Tilfældet, at de, som lytter bedst og som hjælper mest til en god Tone blandt Kammeraterne, har faaet deres aandelige Præg, inden de kom til os. Og uden dette Tilskud fra de gode Hjem vilde vor Gerning aldrig lykkes.

Som Regel lyder Sangen kraftigt allerede paa Skolens Aabningsdag, og som Regel ser vi straks foran os en Del Ansigter, der tyder paa Forstaaelse af vor Tale og giver os Mod til at føre Ordet frejdigt og hjerteligt til hele Flokken.

Men dermed skal det ikke være sagt, at vor aandelige Virksomhed bliver overflødig. Selv de fremmeligste af vore Elever trænger til videre Udvikling, og med Støtte af dem kan vi ogsaa bedre faa de uopvakte i Tale.

For Resten vil jeg jo helst lade det Spørgsmaal ligge, hvad vi kan have udrettet med de Tusinder af unge Mennesker, der har været Elever her paa Skolen. Ja, jeg tror slet ikke, det lader sig besvare, saa længe vi lever i denne Verden. Men vi ønsker naturligvis inderligt, at vore gamle Lærlinge maa gøre god Fyldest som modne Mænd og Kvinder og virke i den Aand, som vi her søger at tjene.

*

Derimod er der en ydre Oplysning om vor Skoles Drift, som meget godt kunde gives paa Papiret ved en Statistik over de omtrent 8000 Lærlinge og 36 Lærere og Lærerinder, der i Aarenes Løb har været her paa Skolen. Jeg beklager kun, at Tid og Rum ikke tillader mig at give en saadan statistisk Oversigt ved denne Lejlighed. Jeg maa derfor nøjes med at nævne nogle af de Lærere og Medhjælpere, der i længere Tid har taget Del i Skolens Arbejde og derigennem har sat kendelige Spor i dens Udvikling.

I November 1900 fik vi som ugift Lærer en ung Seminarist ved Navn Niels Eggert. — I Skolearbejdet var det hans Styrke, at han følte sig som Kammerat med Eleverne og havde let ved at dele deres Tanker,

fordi han selv var vokset op under lignende Forhold som de fleste af dem. Han havde Sans for alt, hvad en opvakt Bondesøn i Almindelighed lever i, og gjorde det til sin Opgave at gøre dette Liv i Tanker og Følelser mere klart og rent hos de Unge.

En anden Mand, som har faaet stor Betydning for vor Skole, er Jens Rasmussen Hedegaard, som blev Lærer her i Efteraaret 1901 og siden har hørt til vore faste Medarbejdere.

Anders Uhrskov.

Det har ham i Begyndelsen lidt fremmed at staa som Foredragsholder overfor vor store Elevflokk. Men han mødte med en dyb og fin Forstaaelse af den frie Skoles Gerning og har efterhaanden vundet ikke ringe Indflydelse blandt Eleverne. Særlig har han som Kunstner Betingelser for at give dem Sans for Skønheden i Naturen og i ædle Menneskers Virke, og da han urokkelig holder sig til, hvad der for ham er sandt og godt, er han en trofast Talsmand for den ægte Højskoleaand i Ord og Færd. — Da han i 1906 var bleven gift med vor daværende Sygeplejerske,

Andrea Margrethe Petersen, dannede de to et lille Hjem, som har virket meget til venligt Sammenhold i vor Skole- og Menighedskreds.

En ung Kraft vandt Skolen i den „udmærkede“ Seminarist Anders Uhrskov fra Tørring, der havde faaet sin Uddannelse hos Byskov i Gedved.

Hans dygtige og livfulde Undervisning sikrede ham snart en fremskudt Plads i vort Skolearbejde, og da det lader til, at han ikke gaar med Ønsker om at blive Forstander ved nogen anden Skole, tør vi haabe paa godt Samvirke ogsaa i Fremtiden.

Ved Siden af sit Skolearbejde har han øvet en temmelig stor Virksomhed som Forfatter. Han har udgivet nogle Fortællinger og skrevet gode Skolebøger i Regning og Naturlære. I de sidste Aar er han kommet dybt ind i Folkemindeforskning, og det er mit Haab, at han ad den Vej skal tilføre Højskolen nye, frugtbare Tanker.

Aaret efter Anders Uhrskov kom den theologiske Kandidat Frederik

Nørgaard hertil som Lærer i Efteraaret 1908. Han var en dygtig Højskolemand, men følte sig samtidig stærkt draget af det politiske Liv. En Tidlang var han Folketingsmand og kunde derfor kun arbejde med halv Kraft i sin Lærergerning. Men vi havde Fornøjelse af den Forbindelse, han bragte os i med Omverdenen, og kaldte ham for Spøge vor „Udenrigsminister“.

Af de mange unge Lærere, der i kortere Tid har været her paa Skolen, maa jeg fremhæve Frederik Schrøder, Hans Hansen og Sigfred Munch.

Det var en særlig Glæde for os at have Ludvig Schrøders yngste Søn som Lærer her i Krigens Aar med de Afbrydelser, hans Soldatertjeneste voldte. Jeg kendte flere af min gamle Forstanders udmærkede Evner igen hos Sønnen, og vi var vel tjente med hans trofaste og ærlige Arbejde som Skolemand. Vi skønnede ikke mindre paa det personlige Venskab, han viste os, og som aldrig har svigtet.

Hans Hansen, en Husmandssøn fra Ubberup, som tidligere havde været vor Elev, blev ligeledes ved Krigens Udbrud Lærer her ved Skolen med Gymnastik til Hovedfag. Han viste sjældne Evner til at tage sig af Eleverne i det daglige Liv og gjorde sig fortjent af Omegnen ved at oprette en stor Ungdomsforening i Tjæreby Sogn. Han har ogsaa i nogle Aar ledet vort Landbrug med udmærket Dygtighed, og det er paa mange Maader et Tab for os, at han i dette Foraar er rejst herfra for at overtage Ledelsen af et Optagelseshjem for Drengene her i Amtet.

Endelig har vi i de sidste fem Aar haft en ypperlig ung Lærer i Bornholmeren Sigfred Munch, der helt igennem er højskoleuddannet, paa Vallekilde, Frederiksborg og Askov, og siden har været paa Lærershøjskolen i København. — Med aandelig Faderglæde har jeg fulgt hans Fremgang paa Højskolebanen og især frydet mig ved hans gode Forstaaelse af de ægte grundtvigske Skoletanker.

Af de Lærerinder, som har hjulpet os med Pigeskolen, fortjener een fremfor alle at nævnes i selv den korteste Oversigt over Frederiksborg Højskoles Historie: Kristine Svensgaard, der i de sidste 23 Aar har været den uundværlige Leder af Pigernes Legemsøvelser og Haandgerning.

Vi har ialt haft omtrent 140 Tjenestepiger i disse 25 Aar. Men da der i Regelen er 9 ad Gangen, har disse Piger gennemsnitlig tjent her i omtrent halvandet Aar. Det er naturligt, at Stuepiger og Køkkenpiger paa en Højskole skifter ret ofte. Men det har været en Lykke for os, at „Køkserne“, som vi gerne kalder Førstepigerne i Flokken, har haft mere Stadighed paa sig. For længere Tid har her været fire saadanne, som vi skylder den største Tak for deres trofaste og dygtige Arbejde og for

det personlige Venskab, de har vist os: først Marie Jensen, saa Kirsten Thomsen, derefter Kristine Rasmussen og endelig, sidst og længst Kathrine Grønning, som i det hele har været hos os i 15 Aar, og som vi haaber at beholde længe endnu.

Gud ske Lov for alle de ærlige Mennesker, som har taget Del i vor Gerning, og som med Mund og Haand har gjort deres til, at vi er komne godt igennem indtil denne Dag!

Holger Begtrup.

Fr. Nørgaard med Kristine Svendsgaard til venstre.

Elisabeth Begtrup, Leder af Friskolen ved Højskolen, 1907–1936.

BEGTRUP OG FRISKOLEFOLKET

MAN har bedt mig om at skrive lidt til Grundtvigs Højskoles Aarskrift om min kære og gode afdøde Ven Holger Begtrup, og endskønt jeg egentlig er for gammel (79 Aar) til at paatage mig sligt, kan jeg dog ikke godt sige Nej, fordi jeg holdt saa meget af ham og derfor gerne vil sysle lidt med Genkaldelsen af de mange skønne og værdifulde Minder, jeg har om ham og hans Virksomhed.

Hvad jeg har at fortælle, er spredte Træk dels fra, hvad der tidligere er skrevet om ham og dels fra Selvoplevelse.

Mere og mere klaredes det for Begtrup, at hans Evner som Lærer og Folketaler bedre vilde komme til deres Ret paa en almindelig Folkehøjskole end paa den udvidede Højskole i Askov. Han sagde Nej til Opfordringer om at overtage saa én, saa en anden Skole. Han vilde bygge sin egen og grundede saa i Sommeren 1895 Frederiksborg Højskole ved Hillerød. I sit „Levned“ fortæller han selv, at hans Møde med Friskolens Folk var medvirkende hertil. Han deltog i 1892 i et Friskolekursus paa Ollerup og blev betaget af Mødet med de gamle Lærere, der havde gaet i Skole hos C. Kold, og den gode Aand, der raadede ved disse Stævner. „Jeg tror, at mange unge Lærere fik bedre Syn for deres Gerning i den fri Skole ved at lytte til deres varme Vidnesbyrd. Jeg vandt i al Fald

selv ved deres Ord og Omgang en meget bedre Forstaaelse af Friskolens sande Væsen, end jeg før havde haft“, skriver Begtrup. Han fik her Syn for Kolds Betydning: „Ved at komme fra Askov til Kolds Venner paa Fyn, gik jeg saa at sige fra Borgen til Husmandsstuen. Og skønt jeg ikke kunde ligedan mig med Kold uden at gøre Vold paa min Natur, fik jeg dog mellem hans Lærlinge Higen efter en Højskolegerning, der var mindre „udvidet“ end paa Askov. Der vaagnede en Trang hos mig til at faa mere at gøre med den danske Ungdom paa det første Stade af dens aandelige Udvikling. Jeg syntes ogsaa, at mine Anlæg som Lærer og Folketaler pegede i samme Retning.“

Begtrup valgte det jævne Begynderarbejde i Højskolen, og han forblev hele sit Liv en trofast Ven af Friskolen.

Gennem mange Aar havde han en Børnefriskole — ledet af hans Datter — knyttet til Frederiksborg Højskole, og han deltog Aar efter Aar — sammen med Jacob E. Lange — som Lærer og Foredragsholder ved Friskolelærernes aarlige Feriekursus og gav flere Gange Husly for dem paa sin egen Skole. Og vi Friskolelærere har under Begtrups og hans dygtige Medlæreres aandsbaarne Paavirkning faaet „nye Strengte paa den gamle Harpe“ og forstaaer, at hans Elever — efterhaanden som de ældes —, føler sig lykkelige og taknemlige for, at de i deres modtagelige Ungdom mødte Mennesker, som Vorherre kunde bruge til at bringe Lykke, Glæde og Velsignelse ind i deres Liv. Ogsaa dette tjener til Danmarks Lykke og Værn.

Jeg, som her skriver om ham, har aldrig været hans Elev blandt andre Elever paa hans Skole; men allerede for mere end 50 Aar siden hørte jeg ham — ved de fynske Friskolers Fastetlavns møde i Odense — fremsige Grundvigs Digt til sine Forældre og gamle Malene: „Moder, i dit Enkesæde, til din Pris jeg Harpen slaar“, o. s. v. — eller til Faderen: „Sorg, Bekymring, mange Dage blegede din hvide Lok“ o. s. v., og han fremsagde Digtet paa en saa inderlig og gribende Maade, at hele den store Forsamling og derimellem ogsaa jeg blev revet med, saa jeg endnu den Dag i Dag mindes hans smukke Røst og aldrig kan glemme Kvadet, som det lød fra hans Mund.

Mit Kendskab og Venskabsforhold til Begtrup hidrører fra vore aarlige Friskolekursus, hvor han — som nævnt — i flere Aar var en elsket og forstaaende Lærer og en god Kammerat imellem os, og naar den blandede Flok af Friskolens Lærere og Lærerinder var tilhuse paa Frederiksborg Højskole, følte vi os som kærkomne Venner, der ikke kunde andet end føle sig hjemme og befinde sig vel under Begtrups og hans trofaste og gode Hustrus Omhu og velgørende Forsorg.

Jo, vi elskede Begtrup, hvor kunde vi andet!

Om jeg husker ret, saa var det Begtrup, der første Gang brugte Betegnelse: *Storebror* og *Lillebror* om Familieskabet mellem Højskolen og Friskolen, og herudfra vilde han minde Friskolefolket om, at de nok kunde have Gavn og Glæde af at hente Tilskyndelse, Forstaaelse og Kraft fra Højskolen i en saa livsvigtig Sag, som Opdragelse og Oplæring af vore Børn kræver under fuldt Ansvar i Friheden. Men samtidig vilde han ogsaa minde Højskolen om ikke at glemme *Lillebror*, hvad Højskolen undertiden — især i vor Tid — beskyldes for at gøre. De er Brødre, de har samme Maal at stræbe efter, nemlig: „at vende Fædrenes Hjerter til Børnene“ o. s. v.

I det nys udkomne I Bind af „Friskolen gennem hundrede Aar“ peges der stadig paa, hvad Højskolen har betydet for Friskolen, ligesom vi faar bekræftet, at de, der blev Lærere i Friskolen, hentede i væsentlig Forstand deres Vaaben fra Højskolens Arsenal. I adskillige Tilfælde har Højskolen været som et aandeligt Rustkammer for danske Friskolelæreres Udrustning til deres Skolegerning. Det gjaldt i særlig Grad for 1ste og 2det Slægtled af Lærere i den fri Børneskole, som Christen Kold, Ernst Trier, Ludvig Schrøder o. fl. beaandede og sendte ud i Arbejdet; men det gjaldt ogsaa 3die Slægtled, som havde Holger Begtrup, Thomas Bredsdorff, Jakob Appel o. m. fl. til Lærere. De var jo ogsaa varmhjertede og forstaaende Vejledere for vordende Friskolelærere og Lærerinder, og glædeligvis fortsætter de unge (vel ikke alle?) Højskolemænd i det givne Spor.

Hvilken Betydning de aarlige Friskolekursus (Høstgilder) paa vore Højskoler har haft for den danske Friskole, kan slet ikke udmaales, men sikkert er det, at *de* er Udtryk for et nært Samhørighedsforhold mellem de to frie Skoleformer, og *de* tilkendegiver Friskolefolkets Trang til at være i levende Forbindelse med Højskolens Verden, som mestendels bestaar af dens vaagne og beaandede Elever, der som modne Mennesker bliver Sylden i enhver god Friskolekreds; men *de* bevidner tillige Friskolelæreres og Lærerinders Trang til Gang efter Gang at genopleve noget af deres Ungdoms Højskoleoplevelser for herigennem at hente nye Impulser og friske Tilskyndelser til den daglig Gerning hjemme i Skolen.

Jeg, som har fulgt disse „Høstgilder“ paa vore Højskoler i mere end 30 Aar, har glædet mig over at være Vidne til, hvor selv gamle bedagede og næsten opslidte Lærere og Lærerinder kunde oplives og blive som unge livsglade, ja, næsten kaade Mennesker, der som store Børn legede med i vore Sanglege og Ringdanse. Jeg ser endnu den gamle Ole Jakobsen fra Mors hoppende rundt i Ringen, stikkende sin langskæggede Hage frem, saa han lignede Gedebukken, hvorm han sang: „Alle mine

Gedebukke“, til stor Moro for hele Flokken. Jeg har saa mange Gange set en lyttende Flok af gamle og unge dybt grebet, ja, bevæget til Taarer, naar f. Eks. Begtrup — og mange med ham — „slog Harpen“, saa Troidene maatte fly fra Hjerternes Dyb. Jeg har været Vidne til, hvorledes forknytte og modløse Lærere eller Lærerinder ved vore Møder har hentet fornyet Tro paa, at deres Livsgerning ikke var omsonst, men et Guds Kald — ogsaa i Modgang og Strid. Jeg har Aar efter Aar hørt den gæve Flok synge saa jublende glade, som naar „Guds Menighed synger for vor Skaber i Løn, og Engle synger med.“ Og hvor var det ogsaa en Oplevelse at se Holger Begtrups glade Smil og straalende Øjne (bag Brillerne), naar han var med i Laget.

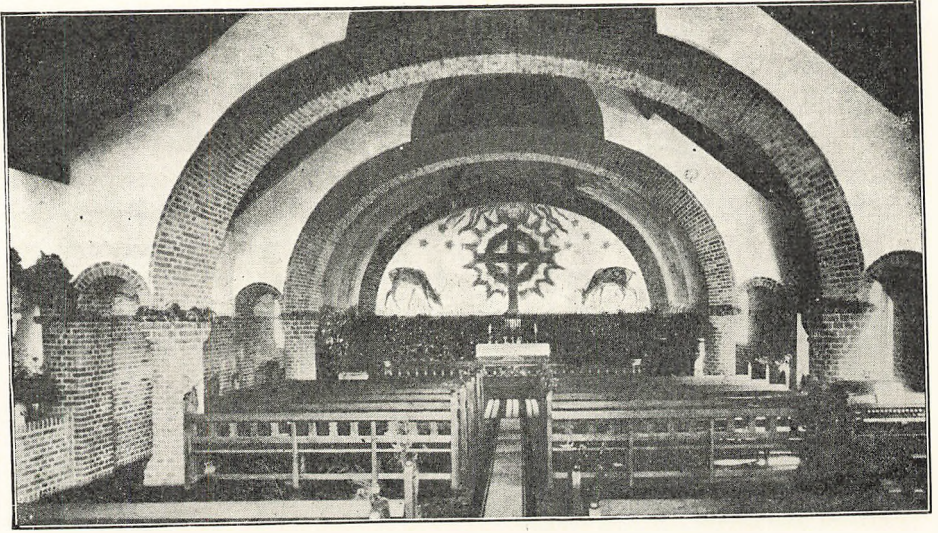
Jo, saadant kan opleves paa en Højskole, hvad jo ogsaa Tusinder af dens Elever vil kunne bekræfte.

Det er rigtigt, hvad Alfred Povlsen, Ryslinge, engang har udtalt: „Friskolen og Højskolen kan ikke undvære hinanden.“ De er Brødre af samme Rod. Deres Maal er fælles. — Gud give dette nære Slægtsforhold maa vare ved ind i Fremtiden, og det vil sikkert ske, om Højskolens og Friskolens Elever og Venner vil være Fortiden tro og trofast hjælpe hverandre i Værnet om det Gode, vi har i Arv, til Glæde og Velsignelse for os selv, for vort Folk og for „gamle Danmark“.

Jørg. Jørgensen Borup,
Bøvlingbjerg.

Ole Jensen med Kone og Børn.

Frimenighedskirkens Indre. Fresko af Niels Skovgaard.

HILSNER TIL DEN GAMLE SKOLE

DET var paa Grund af en Slags Oppositionstrang mod Ringkøbing-egnens andre unge, at jeg kom til Frederiksborg Højskole, fortæller Knud Kristensen — de andre tog til Ryslinge —, og saa havde jeg hørt Begtrup tale i Ringkøbing engang. Mine Forældre og vi Børn kørte ofte til Møder derinde, skønt det var to Mil, i stiv Vogn. Mit Højskoleophold 1901—02 fik ikke afgørende Betydning for mig som for saa mange andre, for jeg var allerede i Gang. Jeg var fra et grundtvigsk Hjem, og i Tiden mellem min Barneskole og mit Højskoleophold var der vaagnet en stærk Videbegærlighed i mig. Jeg havde gaaet i Aftenskole, gav mig selv skriftlige Opgaver og lærte en Del paa egen Haand, særlig Geografi. Af *Begtrups* Undervisning var det især hans Skildringer af de jævne Folkebevægelser, før Grundtvig og i den første grundtvigske Tid, der optog mig, de gudelige Bevægelsers Kamp for at faa Lov til frit at leve deres Liv, ofte i en mangleaarig Strid med Embedsmændene, der da var helt anderledes end nu, og med Naboer og Genboer, der ikke forstod, hvad der var stort for dem. Og denne sidste Strid var vist den haardeste. Den moralske Kraft, de her viste, gjorde et stærkt Indtryk paa mig. Jeg var glad for *Begtrups* Foredrag, især om de store Personligheder, men det, jeg husker bedst, er næsten, hvordan han magtede med sin livfulde Personlighed at sætte Bevægelse i hele Skolelivet, ikke

mindst hans Bordtaler om Nutidsbegivenheder. Jo, Begtrup var uforlignelig, men nu og da var det næsten, som han kunde være for vel-talende. *Bredsdorff* var for mig en Personlighed, der helt og fuldt rangerede ved Siden af Begtrup. Alt, hvad han fortalte, var saa genemtænkt og gennemlevet. De to udfyldte hinanden paa saa god en Maade. Som bærende for Skolelivet maa jeg ogsaa nævne de trofaste to, *Ole Jensen* og *Hedegaard*, de herligste Mennesker, der tog sig af os paa en elskværdig og kammeratlig Maade. — Endnu mere Kammerat med os var *Eggert*, der samlede os i Flokke i sin Stue om Aftenen.

Men mine allerbedste Minder fra Højskolen har jeg fra ensomme Ture, naar jeg gik bort fra Skolen ud ad Markvejene og tænkte over Tingene.

I Modsætning til mange andre mener jeg stadig, at Ungdomslivet er det højeste Punkt, ikke Barndommen, og jeg mener, at Højskolen nu som før har den samme Opgave: at sætte de unge i Forbindelse med Værdier udenfor det materielle og hjælpe dem til et aandeligt Indhold og til at faa et Maal for Livet.

Knud Kristensen.

SOM gammel Elev fra Frederiksborg Højskole vil jeg gerne være med til at yde mit Bidrag til Belysning af Højskolens Betydning.

Skønt det bliver 50 Aar til Vinter, siden jeg var Elev paa Frederiksborg Højskole, og denne 50 Aars Periode har været en af de mest begivenhedsrige i vor Historie, vil jeg altid mindes mit Ophold paa Højskolen som en af de bedste Vintre i mit Liv.

Jeg lærte meget paa mange Omraader i de 5 Maaneder. Begtrups historiske Foredrag og Bredsdorffs Geografitimer var Oplevelser, som kastede Lys over den aandelige og folkelige Udvikling baade hjemme og ude, og som øgede min Lyst til at vide mere, se noget, opleve noget og være med i Arbejdet og Udviklingen her i Danmark.

Eleverne var samlet fra hele Landet — ogsaa fra Sønderjylland — og Kammeratskabet var udmærket med store Diskussioner over mange aktuelle Emner. Skønt jeg vel nok var den eneste Socialdemokrat paa hele Skolen, følte jeg mig aldrig isoleret hverken af Lærere eller af Elever. Frisind, Demokrati, Forstaelse og Respekt for hinandens Anskuelser og Interesser prægede Tønen og Forholdene paa Højskolen.

Paa en jævn og naturlig Maade oplystes vi om, hvilken stor Betydning andre Folk i Europa havde haft for vort Folk gennem Tiderne. Alligevel bidrog baade Undervisningen og hele Højskolens Paavirkning iøvrigt stærkt til at øge vor Kærlighed til Danmark, til dansk Historie, Kunst, Videnskab, Literatur og til det danske Folk.

Det var en Paavirkning, som jeg først rigtig kom til Erkendelse af under den tyske Besættelse, hvor det danske Folk mistede sin nationale Frihed og Selvstændighed, hvor vor vante Ret „til frit at tænke, tro og tale“ blev stærkt beskaaret. Da lærte vi at forstaa og respektere hinandens Interesser og Synspunkter bedre end før. Vi lærte hvad Samling, Samarbejde og Sammenhold betød i Modstanden mod de tyske Voldsherrers Guld — over Clearing — og deres Fortysknings- og Nazificeringsbestræbelser. Jeg tror, at mit Ophold paa Frederiksborg Højskole næsten 50 Aar før den forbryderiske tyske Besættelse af Danmark fandt Sted, styrkede mig stærkt i mit Arbejde i disse 5 ulykkelige Aar.

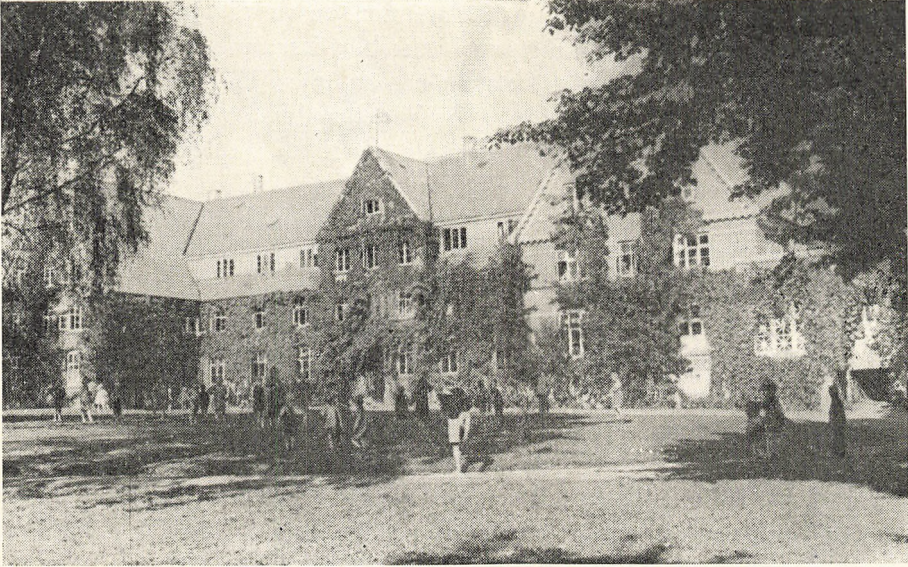
Det synes desværre, at Kendskab og Forstaaelse af hinandens Vilkaar og Interesser samt Samling om Genrejsningen af Danmark efter Tyskernes 5 Aars Ødelæggelsestogt ikke har saa gode Kaar efter Krigens Ophør, som under Krigens og den tyske Besættelse.

Det er min sikre Overbevisning, at dersom mange flere af dansk Ungdom kom paa Højskole — ikke isoleret efter Klasser, men i Samling — vilde meget være vundet for Samarbejde mellem Land og By, mellem Arbejdere og Arbejdsgivere.

Jeg sender min Tak til Frederiksborg Højskole, for hvad den har været for mig, min bedste Lykønskning i Anledning af 50 Aars Jubilæet og Haabet om fortsat gode Resultater for Højskolen i de næste 50 Aar.

Kr. Bording.

Skolen efter Ombygningen 1913. Arkitekt Ivar Bentsen.

FREDERIK BEGTRUP OG SØSTERS SKOLE

DET tegnede til en festlig Færd for fulde Sejl med Medbør og klingende Spil. Det blev til et Krydstogt i Vindstille og Modvind, gennem ni Aar, og det er dette Krydstogt, jeg som en af Deltagerne paa hele Sejladsen skal søge at give en Skildring af.

Frederiksborg Højskole under Holger Begtrup var ikke blot en stor Skole, men ogsaa en Skole, som der stod særlig Glans om, takket være de to store B'ere, Begtrup og Bredsdorff, og af dem især Holger Begtrup, som var Skolens Stifter og dens Forstander i de første 30 Aar.

Ved Vinterskolens Begyndelse i 1925 overgav H. Begtrup Skolen til sin Søn, Frederik L. Begtrup og hans Hustru Anna, født Appel. H. Begtrup vedblev at have Timer paa Skolen, men naturligvis betød hans Fratræden et Skifte, og det maatte blive det unge Forstanderpar, der satte Præg paa Skolen.

Mange synes, det var saa nemt for de to unge Højskolefolk, som saadan lige blev sat ind paa en stor Skole i fuld Gang. Faa tænkte paa, hvor svært det i Virkeligheden var at komme efter to saa særprægede Personligheder som Holger og Johanne Begtrup. Man nærede

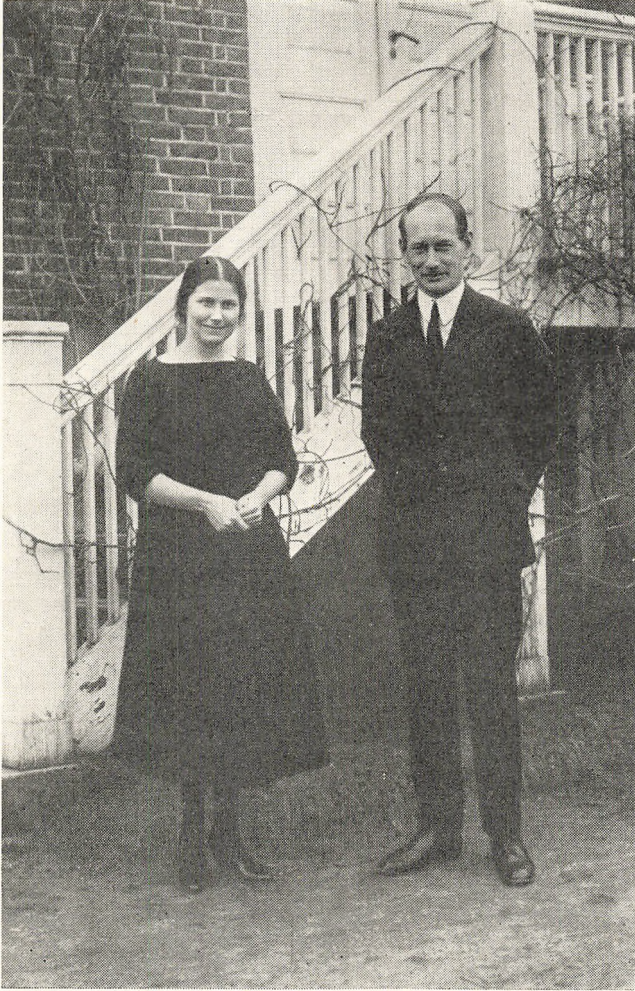
store Forventninger til det unge Par, men de fleste Forventninger gik i Retning af, at de skulde fortsætte ikke blot i samme Aand, men ogsaa i samme Stil og gøre det altsammen paa samme Maade, som det havde været før. Som et Udtryk for, hvor bogstavelig det kunde tages, skal nævnes, at en Taler ved et Elevmøde efterlyste Holger Begtrups berømte Snøft gennem Næsen hos Frederik Begtrup.

Men Frederik Begtrup var ikke en Kopi af sin Far. Han var selv en særpræget Personlighed, præget af sin Tid og sine Oplevelser. Hvor Holger Begtrup var lyrisk og fortidig, var Frederik Begtrup klar og nutidig. Naar Holger Begtrup talte til Følelsen, talte Frederik Begtrup til Tanken. Nogen Mandjævning skal ikke foretages her mellem Far og Søn, men jeg tør rolig sige, at Eleverne, ikke mindst Karlene, mindst lige saa gerne lyttede til Frederik Begtrup som til hans Far.

Det samme var imidlertid ikke Tilfældet hos de ældre ud over Landet. De følte sig paa usikker Grund, naar Frederik Begtrup fortalte om det moderne Amerika eller endnu værre om det moderne Rusland. Hans russiske Interesse, der bundede i Ærbødigheden for Dybden i en Dostojevskis Digtning og i Forstaaelsen af, at der groede noget frem derovre i dette vældige Folk paa godt og ondt, som vilde faa Betydning ogsaa for os, opfattedes almindeligt som kommunistiske Tendenser, og man vil her finde en af Aarsagerne til, at det efter faa Aars Forløb begyndte at gaa tilbage med Elevantallet. Men der var flere:

Den betydeligste blandt de yngre Lærere, som i disse Aar virkede paa Frederiksborg i kortere eller længere Tid, var vel nok Karl Nielsen, der kom hjem fra Amerika i 1926 og hurtig gjorde sit Navn kendt ved sine kraftige Angreb paa den traditionelle Højskole og de grundtvigske Traditioner i det hele taget. Han betød for mange af Skolens Elever en frugtbar Oplevelse ved sin æggende Kritik og sin inderlige Forkyndelse, men hans ubændige Trang til at sætte Tingene paa Spidsen, satte Fluere i Hovedet paa adskillige af de mindre ligevægtige og var med til at skabe en Urotilstand paa Skolen, som ikke var noget ubetinget Gode. Ud over Landet fæstede man sig ved de store Fagter og de stærke Ord mere end ved den dybe Grebthed overfor det hellige, som var det centrale hos Karl Nielsen. I vide Kredse blev han opfattet som noget af en Kætter, som man ikke burde udsætte sine Børn for, og Karl Nielsen kom ikke til at øve den Tiltrækning, som i hvert Fald Holger Begtrup havde ønsket og haabet.

Det var heller ikke fremmede paa Tilgangen til Skolen, at den Lærer, som med Aarene blev Frederik Begtrups nærmeste Medarbejder, var yderliggaaende Pacifist, i nogle Aar endda Landsformand for „Aldrig mere Krig“, og som Følge deraf ilde anset i de moderate Kredse, hvor-

fra Skolen havde haft sin største Tilgang, og ikke mindre ilde omtalt i de tilsvarende Blade, som af og til beklagede, at en Mand af den Indstilling kunde findes paa en grundtvigsk Højskole.

Det kunde ikke være andet, end at Frederik Begtrup var klar over dette Forhold, men det tjener som Eksempel paa det storslaaede Frisind, som var et Karaktertræk hos ham, at han aldrig lod et Ord falde derom.

Endelig skal nævnes de arbejdsløse paa Højskole, og det er et Kapitel for sig, som fortjener en mere udførlig Behandling, saa meget mere som det i det samme Tidsrum fik skæbnsvanger Betydning ogsaa for andre Skoler.

Tanken om at faa Føling med Bybefolkningen og især Arbejderbefolkningen, har beskæftiget mange gode Højskolemænd, og der blev ogsaa gjort forskellige Forsøg paa at etablere Kontakt. Saaledes prøvede Tormod Jørgensen først i Tyverne at gøre Høng Højskole til en Fællesskole ved at knytte nuværende Sekretær i Arbejdernes Oplysningsudvalg O. Bertolt til Skolen. Det lykkedes imidlertid ikke at skabe tilstrækkelig Forstaaelse for Tanken, og i 1924 blev Skolen overtaget af de sjællandske Husmænd.

Sidst i Tyverne dukkede Tanken op igen, og denne Gang med den reelle Basis, at Arbejdsdirektoratet gav Understøttelse til arbejdsløse, der vilde paa Skole. Blandt de Skoler, der tog Tanken op, var ogsaa Frederiksborg, og i Aarsskriftet for 1928 motiverer Fr. klart og dygtigt, hvorfor man gjorde det.

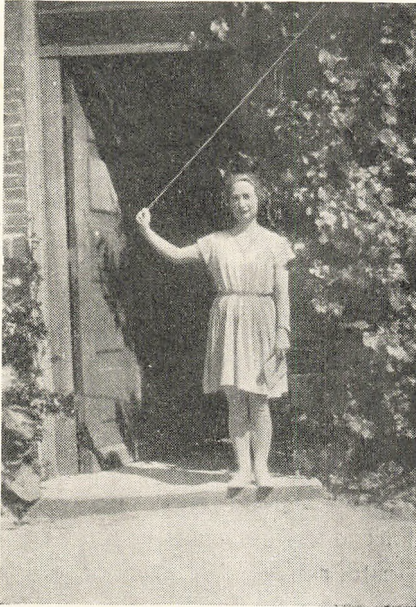
„Vi mener, at Højskolerne er gode Skoler, og at de unge Mænd og Kvinder, som kommer som Elever dertil, vinder noget ved at være der, faar noget ud af det.

Vi mener tillige, at den Undervisning, vi søger at meddele vore Elever, ikke alene har Bud til Landboere, vi mener, den kan være til Gavn for alle Danske, idet vi jo ikke prøver at uddanne Specialister, men søger at undervise og oplyse om det, som alle har Brug for.

Derfor paaskønner vi den Lovgivning, der har gjort det muligt for Byarbejdere, der ønsker et Højskoleophold, at opnaa det.

Det er muligt, at deres Besøg paa Højskolerne ikke vil fortsætte i længere Tid, og at de i Stedet for søger til deres egne Skoler og til Fagskolerne. Men vi haaber, de vil fortsætte. Vi tror, det er af stor Betydning, at de unge Arbejdere faar en Højskole at se og lærer den og dens Elever at kende. Vi tror ogsaa, at Landboerne vil forstaa Byarbejderne og deres Kaar bedre, naar de saaledes mødes med dem paa Skolebænken.

Derimod vilde det være ganske uforsvarligt, hvis man i Anledning

Valborg Jensen.

Thomas, Valborg, Fredsted.

af Byboernes Besøg paa Højskolen vilde forandre dens Plan og Undervisning. Den Idé, som har skabt Højskolerne, er hævet over Tidernes Skiften. Hvad der var sandt for halvtreds Aar siden, er lige sandt i Dag, saa vist som Højskolerne mere stræber efter at give de unge sjælelig Hjælp end efter at give dem praktisk Vejledning. Denne Hjælp maa staa som et frit Tilbud til dem, som de kan afslaa ved at blive borte, eller modtage, om de har Brug for den."

Man vil lægge Mærke til, at Fr. Begtrup understreger, at de maa staa som et frit Tilbud. Det vender han tilbage til Aaret efter, hvor han udtaler Haabet om at vedligeholde Forbindelsen med den Del af Byungdommen, som har Lyst og Trang til at komme paa Højskole, og han tilføjer, at det vil være til Gavn for Skolen og et Bidrag til øget Forstaaelse mellem Land og By.

Det var ikke nogen helt let Opgave i det daglige, og dertil bidrog, at det viste sig at være saa som saa med Frivilligheden og derfor ogsaa med Lysten og Trangen hos en Del af de arbejdsløse, idet man nogle Steder havde taget lovlig haandfast paa Tingene og havde stillet de arbejdsløse overfor Valget: „Højskole eller Tab af Understøttelse.“ Men Tanken var rigtig. Skolen fik Glæde af mange af sine Byelever, som trofast vedblev at komme til Elevmøder og andre Lejligheder, og mange af Eleverne fra Landet har bekræftet, at det Indblik, de fik i en

for dem fremmed Verden gennem Kammeratskabet med de unge Byarbejdere, hører med til Udbyttet af deres Højskoleophold. Der var Modsætninger og Brydninger, men der skabtes ogsaa gensidig Forstaaelse og Respekt.

Men ude i Hjemmene, hvor Eleverne skulde komme fra, forstod man det ikke, og naar Børnene skulde paa Højskole, raadede man dem fra at tage paa „de røde Højskoler“, og da det for Fr. Begtrup var et Princip, at de arbejdsløse aldrig maatte blive mere end en vis Brøkdelen af hele Holdet, gik Besøget tilbage. Dertil kom, at de sidste 3—4 Aar var Landbrugets værste Kriseaar.

Det ene med det andet gjorde, at det ingenlunde blev lette Kaar for Frederik og Søster Begtrup. Dertil kom megen Sygdom og Tabet af en lille Pige, den lille søde Ester.

Men ingen maa tro, at alt, hvad der saadan kunde trykke, fik Lov til at lægge Graavejrstemning over Skolens Liv og Hverdag. Gamle Elever vil sande, at der var Liv og Fart over Hverdagen og Fest i Ordets egentlige Betydning, naar der festedes. Man forstod at holde Fest paa Frederiksborg Højskole som faa andre Steder, og disse Fester mindes af dem, der var med, som uforglemmelige Oplevelser.

Det var Jule- og Fastelavnsfesterne om Vinteren. Det var Sommerens Elevmøde og Fødselsdagene, og det var Fruebjergfesten og Kullen- og Københavnsturene. Festlige var ogsaa de Aftener, hvor Skolen havde Besøg af Skuespillere, Oplæsere eller Sangere, og de gav Prøve paa deres Kunst. Jeg nævner ud af de mange P. A. Rosenberg, Vilh. Saxtorp, Thomas P. Hejle, Ejnar Juhl, J. Anker Larsen, Sigrid Jørgensen og Signe Bojsen og Maleren Stefan Viggo Pedersen, hvis prægtige Røst mange vil mindes. Mange vil ogsaa huske den stilfærdige svenske Skolemand Ejnar Berge, som ofte var Gæst og ofte glædede Elever og Lærere ved sin fine Fortolkning af svensk Poesi.

Naar man nævner Festerne med deres Arrangementer og Skuespil, kommer man ikke udenom samtidig at nævne Valborg Jensen, Ole Jensens Datter og Skolens Lærerinde i Gymnastik og Folkedans m. v. gennem alle Aarene. Med Liv og Sjæl gik hun op i disse Arrangementer, og naar Resultatet ofte blev virkelig fremragende, havde hun sin store Andel deri. Selv var hun ikke saa lidt af en Skuespillerinde, der magtede baade muntre og alvorlige Roller og ydede Præstationer, som uvilkaarlig trak de øvrige medvirkende med.

I samme Forbindelse skal nævnes de muntre Fælleslæsninger, hvor det som Regel var Hostrups Komedier, der maatte holde for. De var Tradition fra Helge Hostrups Tid, men den blev trolig holdt vedlige. Manglede man Underholdning en Aften, fik man hurtig sendt Bud til

Anna og Frederik Begtrup.

Valborg Jensen og Hauge.

de forskellige „Kræfter“, og saa gik det løs med „Soldaterløjer“ (Gud ved, hvor mange Gange Ole Jensen har spillet Prokurator Barding?), „Feriegæsterne“, „Intrigerne“, „Familielvist“ o. s. v., til lige stor Fornøjelse for Tilhørerne og Deltagerne.

Skolens Lærerstab var, da Frederik Begtrup og Søster begyndte, temmelig stor. Der var de „gamle“ Lærere: Helge Hostrup, Hedegaard, Ole Jensen og Uhrskov. Dertil kom nu Holger Begtrup og den unge, ugifte Thomas Christensen. Allerede Aaret efter blev Hostrup Præst i Rørvig. Hans Hovedindsats var hans Foredrag om dansk Litteratur og hans levende Oplæsninger.

Hedegaard havde ikke saa forfærdelig mange Timer, da hans Hovedgerning laa i Børneskolen, og efterhaanden faldt de helt væk. Men alle, som fik med ham at gøre, fik et varigt Indtryk af hans fine Personlighed, og han og hans Kone blev altid betragtet som hørende til Højskolens Inderkreds.

Længst af de rigtig gamle holdt Ole Jensen ud. Ole Jensen har været Frederiksborg en solid Støtte gennem mere end en Menneskealder, og gamle Frederiksborgere vil have svært ved at tænke sig Skolen uden Ole Jensen og Sørine. Det kunde være forskelligt hvem af Skolens Kræfter, de enkelte Elever var mest optaget af, men Ole Jensen holdt

de af allesammen, hans jævne, trohjertige Væsen vandt ham alles Hjerter.

Ikke saa gammel, men dog gammel som Lærer, var Anders Uhrskov, som var Lærer ved Skolen i alle de ni Aar, og som nu er Bibliotekar i Hillerød. Uhrskov var en dygtig Lærer i sine Fag, og han interesserede sig stærkt for de enkelte Elever som for Mennesker i det hele taget. Allergladest var han, naar nogen kunde servere ham en god Historie eller Sagn, som han ikke havde hørt før. De blev omhyggelig opnoteret.

Holger Begtrup's Indsats og Personlighed er skildret i det foregaaende Afsnit. Her skal kun nævnes, at han, skønt gammel og ude over sin Velmagtstid, stadig betød meget for Skolen, især ved sin mesterlige Gennemgang af Adam Homo, ligesom hans smittende Humør og hans rige Personlighed kastede Festglans eller Højtid over mange Stunder.

Den unge Lærer, som kom ind i denne Flok af betydelige Skolemænd, skylder dem stor Tak for den Venlighed og Hjælpsomhed, hvormed han blev mødt.

Af de Lærere, som var der i kortere Tid, er Karl Nielsen allerede nævnt. Han var Lærer fra Maj 1926 til Sommerskolens Slutning i 1927.

Til November 1926 kom en anden ung Lærer, Carl M. Hauge, der foruden Dansk og Regning særlig beskæftigede sig med Samfundsspørgsmaal, som han var god til at vække Elevernes Interesse for. Han vendte i Foraaret 1930 tilbage til Forretningslivet, men gennem Arbejdet med Ungdomsforeningen i Hillerød har han fortsat sin Højskolegerning og udnyttet sine Evner til at have med unge at gøre.

I Vinteren 1930—31 havde Arne Sørensen en Del Timer paa Skolen. Det var i hans røde Periode, som forlængst er overstaaet. Han var ung og livlig med gode Evner og en urokkelig Selvtillid, som har fulgt ham gennem alle Omskiftelser. Den følgende Vinter og Sommer medvirkede stud. theol. Asger Fredsted, som nu er Præst i Uldum, han kom igen i Sommeren 1934.

November 1932 startedes en Havebrugsafdeling. Dens første Lærer blev Havebrugskandidat Verner Petersen, som Aaret efter afløstes af Holger Nielsen, nu Gartner i Tranbjerg. Desuden havde Frederik Begtrup selv en Del Timer.

De faste Medarbejdere ved Sommerskolen var Fru Begtrup og Valborg Jensen. Valborg Jensen er nævnt før i en anden Forbindelse, men det skal tilføjes, at hun var en fremragende Gymnastiklærerinde og i det hele taget betød overordentlig meget for Sommerskolen. Hun følte sig nær knyttet til Frederiksborg Højskole, og det gik hende nær til Hjertet, at Forbindelsen blev afbrudt i 1934.

Fru Begtrup havde utvivlsomt sin bedste Tid om Sommeren, naar hun var med i Skolearbejdet og derigennem kom Eleverne paa nærmere

Hold. Fra Samtaler med gamle Sommerpiger har jeg mange Vidnesbyrd om, hvor stor Pris de satte paa hende.

De øvrige Sommerlærerinder var skiftende. Jeg nævner i kronologisk Rækkefølge: Marie Marcussen (senere gift med Karl Nielsen), Marie Jensen, Asta Korsager, Irene Skovgaard, Jenny Christensen og Isa Madsen.

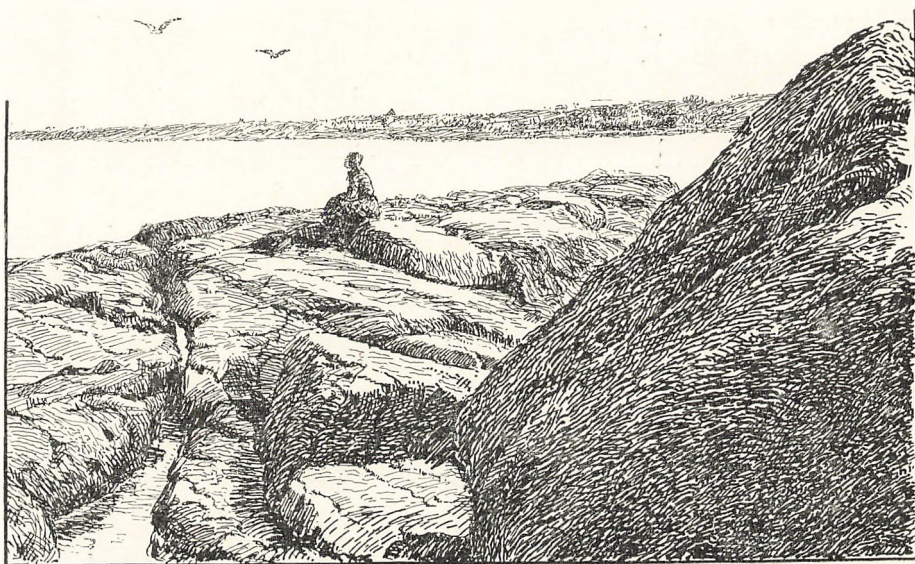
Et godt Samarbejde var Reglen indenfor Lærerkredsen i det hele, men det faldt naturligt, at de yngre Lærerkrafter, som boede paa Skolen, fik mest med hinanden at gøre, og jeg tror, vi lærte adskilligt af hinanden baade gennem de drabelige Diskussioner og de fortrolige Samtaler.

Hvad Eleverne fik ud af deres Skoletid, er det her som altid svært at dømme om, dog tror jeg at kunne sige, at de færreste drog tomhændede fra Frederiksborg, og for den unge Lærer, som levede alle Aarene med, staar de ni Aar som en forunderlig skøn og levende Tid, som han mindes med Vemod og Tak. Denne Tak gaar til alle, som i disse Aar deltog i Skolens Liv og Arbejde, og den gaar især til Frederik Begtrup og hans Hustru for Tillid og Fortrolighed, Hjælpsomhed og Overbærenhed. Ikke mindst vil han altid mindes med Tak, at han fik Lov at gifte sig paa et Tidspunkt, hvor Skolen vanskelig havde Raad til at faa en gift Lærer mere.

De fik ikke bliden Bør, men de tog Modgangen med oprejst Pande, og de vandt Agtelse og Hengivenhed hos dem, de arbejdede sammen med.

Thomas Christensen.

Nordisk Landskab.

DEN DANSK-NORDISKE SKOLE *GRUNDTVIGS HØJSKOLE, FREDERIKSBORG*

DE tre vigtigste Begivenheder i Tidsrummet 1934—46 er Forstanderskiftet i 1934, Sammensmeltningen af Frederiksborg Højskole og Grundtvigs Højskole i 1937 og Skolens Genaabning efter den tyske Besættelse i 1946. Da Overgangen 1937 kun betød, at vi fik bedre og økonomisk set friere Arbejdskaar end i de første Aar, vil i det følgende Skolens Historie i disse 12 Aar blive skildret under eet.

Først nogle Ord om disse tre Begivenheder.

Ligesom Holger og Johanne Begtrup havde vi været Lærerfolk i Askov og havde følt os inderligt knyttet baade til Skolen dér og til Byen, men Trangen til at faa vor egen Skole havde, som det saa ofte gaar, efterhaanden faaet Overhaand over Kærligheden til Askovgerningen og flere Tilbud udefra havde givet os Uro i Sindet. Under en Sommerorlov, som vi tilbragte i *Sigtuna* i et rødmalet Hus ved Mälaren og med mange Besøg paa Folkehøjskolen, som jeg har kendt fra 1918, kom Tanken om at flytte fra Askov atter over os, og samtidig fik vi Tilbud om at overtage Frederiksborg Højskole. Paa Grund af Pips gamle Tilknytning til Frederiksborg og vort Svogerskab til Frederik Begtrup — mest dog paa Grund af den skønne Skolebygning og

den herlige Have, bestemte vi os for Frederiksborg Højskole. For os har den altid staaet som den skønneste af Landets store Skoler. Hovedbygningen med de to halvvalmede Gavle, der minder om de vestjydske Bøndergaarde og med Midtergavlen, der minder om Borgerhuset eller den jævne Herregaard, har staaet for mig som noget nær den ideale Højskolebygning, lige saa fjernt fra det slotsagtige som fra det kasernemæssige. De store Sale, der ligger saa fortræffeligt for hinanden og for Privatlejligheden, og Haven med sine lige Gange og sin „engelske Port“ i Baggrunden giver den bedst tænkelige Mulighed for et Skoleliv i Alvor og Glæde.

Vi „købte“ Skolen, som det hedder med et i mine Øren grimt Ord, for Skoler er først og fremmest Aandsvirksomheder, hvor Forretnings-siden bør være den underordnede. Overgangen fra at have været fast lønnede Lærere paa Askov og fra at have boet til Leje paa „Veum“ til nu at blive „Ejere“ af denne store Skolebygning og de 11 Tønder Land Have, Park og Køkken- og Frugthaver var meget stor. Med Ejerglæden, som jeg tror, vi aldrig rigtigt har følt, fulgte dog Ejersorgerne, og ofte maatte vi i Aarene indtil 1937 mindes min vise Faders Ord: „Den, der forøger sit Bo, forøger sin Uro.“ Det første Aars Vinterhold paa 47 og den langsomme Opgang til 48 og 72 de følgende to Aar var os en stor Ydmygelse, og skønt Sommerskolens tilsvarende Tal var 79, 131 og 144, var vor økonomiske Situation saa vanskelig, at vi havde svært ved at svare hver sit og ingen Udvej saa til Opførelsen af den nye store Gymnastiksal og Foredragssal, som vi længe havde følt Savnet af.

Hvordan Tanken om at søge Hjælp hos Grundtvigs Højskoles Bestyrelse, der dengang bestod af Formanden, den senere Ligningsdirektør *H. C. Henningsen*, Pastor *Jacob Trier* ved Frederikskirken og Lærer *Svend Nissen*, Lyngby, opstod, ved jeg ikke, men Tanken kom, blev fremsat for Stiftsprovst *Hjortkjær*, Pips gode Ven, og for Pastor *Trier*, som vi kendte fra Askov, og til vor store Glæde virkeliggjort i Løbet af 1937.

I Aarsskriftet for 1937 har *H. C. Henningsen* fortalt om Folkegaven fra danske og norske Mænd til Grundtvig paa hans 70 Aarsdag den 8. September 1853, den, der med sine 7000 Rigsdaler blev Grundkapitalen i den selvstyrende Institution „Grundtvigs Højskole“, der aabnedes 3. November 1856 i „Marielyst“ paa Østerbro, flyttede til Lyngby 1890 og som nu i 1937 forenedes med Frederiksborg Højskole gennem Bestyrelsens Køb af Begtrups gamle Skolebygning og Have.

Som vi i vort stille Sind takker Begtrup for alt det ydre her og for de mange Venner i Egnen og udover Landet, som vi delvis har overtaget efter ham, saaledes takker vi Bestyrelsen af Grundtvigs Højskole for

Vor første Lærerkreds.

de fortræffelige Arbejdskaar, den har givet os. Friere har ingen kunnet føle sig i sin Gerning, ja ikke blot fri, men hjælpne med Raad og Daad, og stærkere i vort egentlige Arbejde. Hvad især vor Formand har ydet af personlig Indsats for den økonomiske Nyordning, der er blevet et Mønster for andre Højskoleordninger, skal ikke her skildres, heller ikke hvad han har ydet for en Arbejdsindsats Aar efter Aar, især under de fortvivlede Brændselsforhold under Krigen og under Forhandlingen om Skolens Frigivelse i 1946. Blot maa vi have Lov til at takke ham for Raad, for Hjælp og for det størst tænkelige Frisind overfor os.

Medens Holger Begtrup i et Foredrag, jeg har læst i en Tilhørers ordrette Afskrift, med Styrke kunde paapege Selvejets store Betydning for Datidens Højskoler, kan vi modsat pege paa det værdifulde i den selvejende Institution, naar den haandteres af Bestyrelsen, som Tilfældet er her. Nævnte Tilhører føjede til i en Parentes, at Begtrup „da han sagde disse Ord rankede sig, og at hans Stemme blev fast og myndig“. Modsat kan vi med mange Kolleger vidne om, at den selvejende Institution betyder en Aflastning for Skoleforstanderen, der frigør ham for megen økonomisk Risiko, og som især frigør ham fra den Afslutning af sin Virksomhed, der har været svær for mange af de gamle Selvejere: at skulde „sælge Skolen“ til den højest mulige Pris, hvad der ofte vil sige: til en Efterfølger med Formue. Vi er lykkelige over helt at kunne lægge

denne Sag i Bestyrelsens Haand, naar Tiden hertil er moden.

I Bestyrelsens Sammensætning er der sket et Skifte, idet Pastor Jacob Trier gik bort i 1940 og afløstes af Folketingsmand *Knud Kristensen*, der selv i sin Statsministertid har besøgt os Gang paa Gang — nu sidst under Elevmødet 1946.

Om den 3. Begivenhed, Tyskernes Beslaglæggelse af Skolen i 1945—46 har min Kone fortalt i Aarsskriftet for i Fjor, da jeg da laa syg ude paa Landbolyst i Gribskov. Om Skolens Frigivelse fortæller hun i Beretningen om Sommerskolen 1946.

Som en fjerde Begivenhed kan maaske nævnes, at Frederiksborg Højskoles Vinterhold langsomt har udviklet sig til en Fællesskole for Karle og Piger, noget der var os en ret naturlig Sag, glade som vi var for Fællesskoleprincippet i Askov. Klar over at en Aabning af vor Vinterskole for et ligesaa stort Antal Karle som Piger vil have en dybtgaaende Indvirkning paa Vinterskolens Karakter og for den saa lykkelige Fordeling af Højskolefolkernes Arbejde over hele Aaret, holder vi dog Vinterpigernes Tal nede paa 25 og lader dem i det store Hele gaa ind under Karleskoleundervisningen. Vi er overmaade glade for dette nye Element i Skolens Vinterelevhold, men ogsaa klar over, at man ikke bør gaa længere ad denne Vej.

Ligesom Bestyrelsen har ogsaa Elevforeningen trofast hjulpet os. Hans Hansen maatte i de vanskelige Aar stadig komme os til Hjælp, og Ernst Borup har nu ved sit aktive Formandsskab styrket Foreningen af de to Skoler.

Vender vi os fra disse tre—fire Hovedbegivenheder i Institutionens Historie til Skolens indre Liv, til de Tanker eller Retninger i vort Folkeliv, som vi har søgt at tjene, maa vi først sige lidt om det Ord, vi fra 1934 har sat over alt vort Skolevirke. Dette Ord er Ordet „*Dansk-nordisk*“, som senere er indgaaet i „Det unge Grænseværn“s nye Navn, „Dansk-nordisk Ungdomsforbund“.

SKOLENS GAMLE OG NYE DANSKHEDSLINJE

Frederiksborg Højskole har altid staaet for os som noget af det *mest danske* i vort Land. Skolen var nordsjællandsk — som Begtrup sagde — og danskpræget fra Grundstenen og til Vejrføljen. Som danske følte vi os selv, trods det at ogsaa vi havde Interesser for mangt og meget langt udenfor Danmarks Grænser. Det er os derfor en stor Glæde, at det er lykkedes os at bevare Frederiksborg Højskole som en dansk Højskole, ja, faa knyttet Grundtvigs Navn, det største af alle danske, til Skolen. Da vi kom hertil, havde en af Danmarks politiske Ungdomsforeninger tænkt paa her at oprette en partipolitisk Lederskole.

Det danske har for os som for Holger og Frederik Begtrup været

Undertonen og Grundtonen i alt vort Arbejde. Som Elever af Jacob Appels Askov og for mit Vedkommende af Jørgen Bukdahl, har vi fra første Færd forstaaet at enhver Undervisning, der ikke bygger paa *folkelig dansk Grund* vil være en Svigten af vore Forudsætninger, en Overhugning af tusindaarige Rødder, der binder os til vor danske Fortid. Det er som *fuldtro Danske*, vi skal indgaa i det kommende samlede Norden, og her skal vi møde fuldtro Nordmænd, Svenskere, Finlændere, Færingere, Islændere og Frisere. Det er dette Synspunkt for det kommende Norden, vi har kaldt det „nynordiske“, og det er dette, der gør, at vi har fastholdt Navnet *dansk-nordisk* for vor Skole, og vi haaber, at vi har kunnet gennemføre denne klare Dobbeltthed i vort daglige Arbejde, saaledes at de almindelige danske Højskoleelever har mødt et fuldtonende Danmark (og Sønderjylland), samtidig med at de har forstaaet vort Folks Samhørighed med Norden, medens de nordiske Elever og de mere „udvidede“ danske har faaet en stærkere nordisk præget Undervisning.

Naar vi nu efter 12 Aars Forløb ser tilbage paa vor *Skoles Danskhedslinie*, paa dens kristne-danske Linje, og sammenligner denne med Holger Begtrups Linje, er det med en meget klar Erkendelse af vore Evners Begrænsning. Vi har ikke magtet at give *Frimenighedslivet* her paa Egnen nyt Liv. De stærke Samlingspunkter, som Niels Dael og Holger Begtrup har været for Menigheden, er faldet bort. Gennem *Aage Møllers* maanedlige Besøg har vi prøvet paa at holde et regelbundet Gudstjenesteliv oppe, og vi har haft rige Søndage i Frimenighedskirken med paafølgende Menighedsmøder. Vi takker Aage Møller for de lange Rejser fra Mellerup, som han har foretaget for vor Skyld, men Menigheden er inde i „de ringe Dage“, og vi føler dette som en Sorg. Et andet Punkt, hvor vi ogsaa med Sorg maa indrømme vor Afmagt, er m. H. t. *Friskolen*, der gik ind, da Bette Begtrup døde, og som ikke siden er genrejst. Heller ikke de store *Fruebjergmøder* har vi kunnet opretholde. Med Holger Begtrups Frafald var deres Tid forbi, og dermed sluttede et smukt Kapitel af Nordsjællands folkelige Historie. Vi har fortsat med „Fruebjergmøder“ i Højskolens Have og i dens Gymnastiksal, men uden at de har haft den samlende Kraft og det rige folkelige Indhold som Begtrups store, keredanske Skovstævner.

Noget lignende kan vi genfinde i Skolens indre Liv. Det var jo især to Emner, som gav dette sit aandelige Præg: *Begtrups Adam Homo Foredrag* og hans Foredrag om Guldalderdigtningen med deres Højdepunkt i *Grundtvigs Liv*. Jeg har prøvet paa at løfte Adam Homo- og Grundtvig-Arven, men efter nogle Aars Forløb maatte jeg slippe disse to Emner. Min Kone overtog Grundtvigforedragene, og hun og Eleverne

Lærerne paa Trappen.

har haft megen Glæde deraf. Til Gengæld er den kristne Tale maaske bleven mere direkte, og den danske nationale Historie og Sønderjyllands Kamp gennem Tiderne maaske kommet stærkere frem. Der er lagt større Vægt paa at give Eleverne en direkte Hjælp til det hjemlige Foreningsarbejde, paa at faa dem til at fortsætte Højskoleoplevelsen i et Studiekredsarbejde med gamle Højskole-Kammerater og andre, hvor i Landet de maa komme hen efter Skolen. Vi har arbejdet for at faa dem til at tage Arbejde paa sønderjydske Gaarde, og mange har haft gode Arbejdsaar dernede. Vi har sat ind for det, Holger Begtrup lidt ringeagtende kaldte „Sagerne“, for det danske Folks Opgaver, medens han med et sikkert dybt Greb satte ind for selve Folkelighedens Vækst i de unges Sind. Skridt i samme Retning er ogsaa den Opøvelse i Læsning af værdifulde moderne Værker, som har afløst den egentlige Litteraturhistorie her paa Skolen, og som gives gennem at Lærerne paa Tur gennemgaar enkelte af de Bøger, der har betydet mest i deres egen Udvikling. Ogsaa i Samfundslære tager vi mere direkte Sigte paa de unges Forstaaelse af det politiske Liv og de politiske Tanker, end Tilfældet er de fleste Steder, og i „Kvindens Stilling“, en Række Foredrag Pip holder for alle vore Pigeelever, gaar hun ikke blot ind paa de bestandige Kvindeproblemer, men giver indgaaende Redegørelse for Øjeblikkets Skolespørgsmaal og Tvivlsspørgsmaal og faar Eleverne ind paa en alvorlig Drøftelse heraf.

I Sammenhæng hermed staar, at *Hallen* paa 2. Sal i den østlige Fløj er indrettet til Læse- og Bogstue. Her og i den tilstødende Stue er der stillet et Par Tusind Bøger op, og især om Vinteren, da Studiekredsformen er brugt paa en Del Særhold, arbejdes der flittigt her af de unge.

Skolens danske Linje vil forekomme mange af Holger Begtrups Slægtled at være mere moderne end før, mere livsnær i Ordets yderste Forstand, men ingen ser klarere end vi selv, at dette er et Fremskridt, der er vundet paa Bekostning af store indre Værdier, som faa har magtet at give Ungdommen Del i som Holger Begtrup og hans Medarbejdere.

Ser vi paa de Mænd og Kvinder, der i de 12 Aar har hjulpet os i dette vort danske Arbejde, vil det falde naturligt at dele dem i fire Grupper: Lærerne i de almindelige Fag, Lærerne i Gymnastik, i Haandgøring og i Landbrugsfaget, selv om Grænserne mellem Lærerne selv ikke er saa klar som mellem Fagene. Om Gymnastikken og Delingsførerundervisningen vil Rigmor senere fortælle i en selvstændig Artikel her i Hefte.

BLANDT de første, vi knyttede til Skolen i de svære Skoleaar, var Rasmus Jeppesen, Jan Neiiendam og Karl Jensen.

Rasmus Jeppesen var Snedkersøn og seminarieuddannet. Med meget stor Iver og Hengivenhed gik han ind for sin Højskolegerning baade i Timerne og udenfor disse. Gennem sit aabne, arbejdsglade og venne-sæle Sind knyttede han Eleverne stærkt til sig, og det var en Sorg for mange, da han efter nogle Aars Forløb af Helbredsgrunde forlod os for at blive Lærer i Ebberup i Vestfyn, men han tog Ruth Appel, Vinterpige fra 1936—37, Datter af Erik Appel, med sig og har siden staaet i levende Forbindelse med os.

Jan Neiiendam, Søn af Robert og Sigrid Neiiendam, var cand. mag., gennem sin Mor af Rødkildeæt, han var en Historiens og Kunstens Elsker, stor Oplæser og Kender af Samlingerne paa Frederiksborg Slot og af Fredensborg Park, som han skrev en prægtig Skildring af i vort Aarsskrift. Neiiendam tog Eleverne ved sin stærke, djærve og haandfaste Undervisning, mættet med Kendsgerninger som den var. Han var noget af en Renæssance-Natur. Han blev hos os til 1936, da han giftede sig og blev Lærer ved Skt. Jørgens Gymnasium i København.

I Efteraaret 1936 kom tre nye Lærere til, Edwin Juhre, Carl Bollerup, der kun var hos os en Vinter som Lærer især i Litteraturhistorie, og Vagn Christensen, hvis Hovedfag var Gymnastikken og Delingsførerholdet, og som Rigmor senere vil fortælle lidt om.

Edwin Juhre var Københavner, Vallekilde- og Askovelev, Faglærer. Under sit Ophold hos os tog han i 1940 det pædagogiske Kursus paa Blaagaard, der gør ham adgangsberettiget til at søge Ansættelse som Seminarielærer. Hans Betydning kom især til at ligge paa Samfundslærens Omraade, og takket være hans nøje Kendskab til Hovedstadsforholdene, havde han her en stor Gerning at gøre overfor de 90 pCt. af vore Elever, som er fra Landet. Juhre var dog ved Siden af at være Københavner med K først og sidst den fødte Højskolemand, en Sammensætning, der ikke er hyppig, det var derfor en naturlig Sag for ham, at han et Par Aar efter, at han havde giftet sig med Herdis Broe Jørgensen, gik til Brøderup Højskole. Her gjorde han som paa Frederiksborg et dygtigt og kraftfuldt Arbejde, men maatte paa Grund af manglende Tilslutning fra Egnen forlade Skolen i Efteraaret 1946.

I 1942 kom *Oluf Højstrup Jensen* som fast Lærer til Skolen for at blive her, indtil han i Foraaret 1945 giftede sig med vor Sommerelev *Mary Holtum*. Højstrup, som han altid hedder her, var Landbrugs-lærer her i 1938—39, derefter paa Husmandsskolerne i Odense og Høng og paa Statens Ungdomslejr i Sønderjylland. Mere og mere blev han grebet af Højskoletanken, og da han i 1942 vendte tilbage til os,

var det for at undervise i Samfundslære. Dette gjorde han — ligesom sit øvrige Undervisningsarbejde — ud fra den stærke nye Ansvarsfølelse for at „Ordet skal blive Daad“, saa at Højskoleoplevelsen forpligter de unge til at virkeliggøre Højskolens Aandsliv i deres daglige Virke. Derfor arbejdede han ligesom Folke Trier og Eigil Hultberg for den nye Tanke om Højskolegaarden, der skal forene Dagliglivets Dont med den Aand eller de Syner, som Højskolen tjener. I Højstrup, der siden 1945 nu er L.A.B.-Sekretær i Aalborg og dér samler sig en Sum af Viden om Nutidsarbejdsforhold paa Land og By, gror Højskolemanden sig stærkere fra Aar til Aar, en Højskolemand, der i ualmindelig Grad har begge Fødder paa Jorden og samtidig en aaben Sans for „Aandens Virkelighed“.

Hos os er endnu Carl Guldagger og Emil Petersen, Lærerkredsens to faste Søjler fra før.

Emil Petersen kom hertil i 1941, han er Haandværkersøn fra Odense, seminarieuddannet ligesom *Inger Brixtofte* fra Herrested, der Nov. 1943 som hans Kone kom hertil og blev fast knyttet til Skolen. Emil er Pædagog og Kunstner, hans Undervisning i ualmindelig Grad anskuelig og malende — han er en Mester i at faa Eleven til at tegne og male — ikke mindst i Kunsthistorietimerne. Han tegner og maler selv og er os herved en uundværlig Hjælp ved „store Lejligheder“. Han spiller pragtfuldt „Komedie“, som nu i Sommer „Per Gynt“, det var med en Hengivelse og Kraft, der river alle med sig.

Guldagger kom her i 1937 som ung cand. mag. i Naturfagene. Kaptajns- og Landmandssøn fra Hjerting ved Ho Bugt, Elsker ikke blot af „Tipperne“, men ogsaa af Gribskov og af Mosedragene i Nordsjælland. Hurtigt voksede han sig fast paa Skolen her, og ved Siden af Naturfagslæren groede han op til at blive vor Hovedkraft i Litteraturhistorie, dybt interesseret især i Digtning og grebet af Kaj Munks Aand, som han er blevet. Carl Guldagger er den legemliggjorte Samarbejdsglæde. Aldrig bliver han træt af at hjælpe, hvor hjælpes kan, af at lede vore mange Udflugter, og er min Kone borte, er det ham, vi gaar til for at faa ordnet Timerne og alt, hvad hun ellers tager sig af.

Da Skolen lukkedes af Tyskerne, drog han først som Hjælpelærer til Sörängen ved Nässjö, derefter til Brøderup Højskole, saa tilbage til Sörängen igen, og da han rejste derfra, var det med fil. mag. Carin Cederblad i Følge. Begge skal de nu i 1946—47 være fast ansatte Lærere her paa Skolen for i 1947 at begynde en Lærergerning paa „Den samnordiska folkhögskola i Kungälv“.

Som et meget vigtigt Led i Undervisningen har vi altid betragtet Land-

brugslæren, der om Vinteren har sine faste fire ugentlige Timer og sin Landbrugstegning. Fordi Faget kun er et Vinterfag, maatte vi skifte Lærer hvert Aar eller hvert andet. — Landbrugskandidaterne *Karl Jensen, Marius Gormsen, Andreas Toft Andersen* og *Oluf Højstrup-Jensen* hjalp os i de første Aar. Først fra 1939 fik vi med *Hans Bruun* Fasthed i denne Undervisningsgren. Han gav Eleverne en Gennemgang af Aarets Landbrugsarbejde Led for Led, lod dem forstaa dets „hvorledes“ og „hvorfor“; Ja, han lod dem udarbejde en Arbejdsbog „Vor Gaard“, som blev en farlig Konkurrent til „Vi kan-Bogen“. Bruun har haft en ualmindelig Evne til at faa sine Delingsførere interesseret i det folkelige Foreningsarbejde og har ikke blot givet dem en direkte Vejledning i Foreningsteknik, men Impulser til her at sætte ind med fuld Kraft. Hans Kone, *Anna*, har deltaget i Haandgernings- og Danskundervisningen og har i kvindelige Hovedroller i vore Skuespil ydet det aldeles fortræffelige.

Norge, Sverige og Danmark, Arm i Arm.

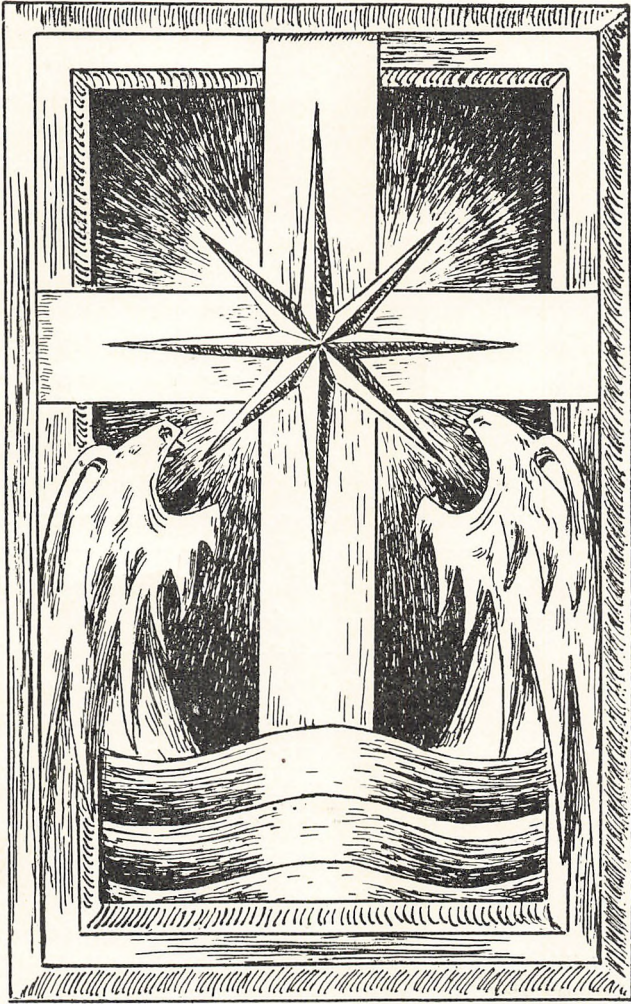
SKOLENS NYE NORDISKE LINJE

Ved Siden af denne danske Fortsættergerning, har vi i de 12 Aar siden 1934 arbejdet med en *nordisk Linje* paa en ny Maade. Allerede

Holger Begtrup var en „Færgemand“ over Nordens Farvande — især mellem Færøerne og Frederiksborg og mellem Sverige, især Landskrona Seminariet, og Nordsjælland. Begtrup var „højskolenordisk“, som ogsaa vi var det i Askov. Pip er især grebet af Sverige fra sit Højskoleophold paa Nässjö, jeg af Norge fra mange Ungdomsrejser i Ivar Aasens og Christoffer Bruuns Land. Denne vor traditionelle Indstilling fik gennem Begivenhederne i Tyskland i „Vaarvinteren“ 1933 sin særlige Klangfarve, ja, blev fornyet og forstærket for os, saa vi fra da af følte Trang til at rejse en *dansk-nordisk Kampskole*, og straks i de første Bekendtgørelser kaldte vi Skolen for dansk-nordisk. Denne Betegnelse stammer fra ingen ringere end Ernst Christiansen, Flensborg Avis, der i Anledning af vor Overtagelse af Skolen skrev en Leder „En dansk og nordisk Mand“. Vi fandt, at han hermed havde ramt det helt centrale i, hvad vi vilde. En dansk Højskole som alle Søsterskolerne og *samtidig en nordisk Skole*, en Støtte for „Det unge Grænseværn“ i dets Kamp mod den tyske, hedenske Nordiskhed, der udfra „Nordische Gesellschaft“, Lübeck, drev sin Propaganda ud over alle Nordens Lande.

For Spøg har jeg ofte ladet Eleverne skrive forrest i deres „Vi kan-Bog“ en lille historisk Oversigt: „Frederiksborg Højskole grundlagt 1895 — Hitlers Magtovertagelse Januar 1933 — Det unge Grænseværn 1933 — Dansk-nordisk Folkehøjskole 1934 o. s. v.“, for drastisk at markere, at vi med vor nye Skoletanke følte os med i Kampen mod det Uvejr, der trak op fra Syd, og som Bukdahl og Peter Marcussen hver paa sin Maade havde varslet om og kaldt til Vaaben mod.

I nøje Sammenhæng med dette Syn paa Højskoleopgaven følte vi Trang til at give Skolen et nyt Mærke. Som et Udtryk for den Fornyelse, som Holger Begtrup havde bragt den danske Højskole, havde han tidligt givet Skolens Arbejde det Sindbillede, som alle Frederiksborgelever kender fra Skolens Vejrføj, fra Niels Skovgaards Arbejds-tegning i Spisesalen og fra Aarsskriftets Forside: *Villemand med Harpen*. Guldharpn er Symbolet paa Guldalderdigtningen, paa det danske Aandsliv i det 19. Aarhundrede, som har Hjælp til de unge, naar det foredrages i Højskolesalen med den dybe Indlevethed deri, som Holger Begtrup ejede. Efter Begtrups Død satte Elevforeningen da ogsaa Villemandrelieffet i den nye Foredragssal — Niels Skovgaards sidste Arbejde, fuldført af hans Søn Hjalte Skovgaard, og vi har beholdt Tegningen paa Aarsskriftets Forside. Men paa Bagsiden har vi nu et andet Mærke: *Kors- og Dragemærket*, over de tre Bølgelinier, en Tegning, der blev udarbejdet allerede i Sigtunasommeren 1934, og som er inspireret af den oldnordiske Ornamentkunst i den ældste kristne Tid her i Norden. Vi mener atter at staa i en Brydning af lignende Art mellem Kristendom og Hedenskab — Nyhedenskab.

Korset er det kristne og nordiske Kors, Stjernen er Nordstjernen, Dragerne Symboler paa Ondskabens Aandsmagter, Bølgerne Udtryk for »Som et Lagen det gaar under alt hvad bestaar, men . . . «

Verdenshistorien og *Nordens Historie* er derfor rykket i Forgrunden i Skolens Undervisning, og den danske Digtning fra Oehlenschläger til nu er afløst af en Paavisning af *Kamplinien*, den aandelige, nationale og sociale Kamplinie i vor egen Historie, saaledes af Eleverne har et dagligt Foredrag i europæisk-nordisk og dansk-sønderjydske Historie, medens Litteraturundervisningen i stadig stigende Grad har taget moderne nordiske Digtværker op ved Siden af de danske. Af disse maa særligt nævnes „Kristin Lavrensdatter“ og „Skalholt“, to af de alvorsfuldeste Digtninge om Nordens Middelalder, Brand og Peer Gynt, Harald Kidde og Kaj Munk — Jarl Hemmer og Aukrust staar for Tur.

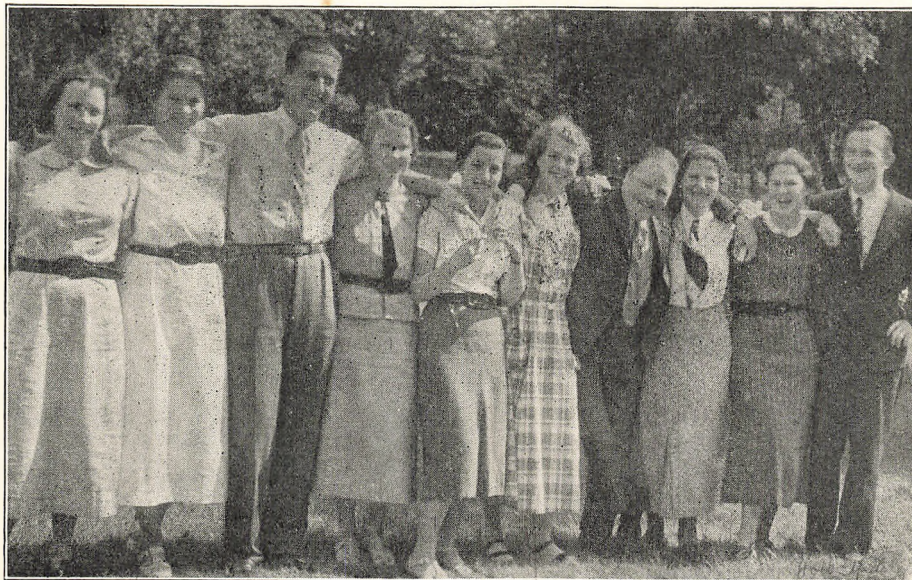
En meget stor Plads i vort Skoleliv, men langt fra stor nok, indtager *de nordiske Skuespil*, Lærerne og Eleverne gennem Aarene har opført. Vi ser en stor Kulturfaktor i denne Sag og mener, at der er faa Ting, der gør et varigere og værdifuldere Indtryk saavel paa den, der optræder, som paa Tilskuerne, og vi bruger overmaade megen, ikke mindst af Lærernes Tid til dette. De nordiske Skuespil har efterhaanden helt taget Overhaand. Ja, de indtager ikke blot talmæssigt, men ogsaa ved deres Lødighed og Kraft den første Plads i vort Repertoire gennem de 12 Aar. Da Udvalget af danske og nordiske Dramaer giver et godt Indtryk af hele Skolens nye Aand, skal de danske og de nordiske nævnes hver for sig i den Rækkefølge, de er blevet opført i.

Efter Gogols „*Revisoren*“, der mærkeligt nok var vort første Spil i 1934—35, fulgte „*Elverhøj*“ i 1935, „*Den honnerte Ambition*“ i 1935—36, „*Ebbe Skammelsen*“ i 1936, „*Høstgildet*“ af Thaarup i 1938, Stavnsbaandsjubilæet, „*Kong Valdemar i Estland*“ i 1941, „*Hansen Bramslev, Medlem af Folketinget*“ i 1942—43, „*Svend Dyrings Hus*“ i 1943 og „*Renæssance*“ af Rud og C. P. O. C. i 1944.

Vore nordiske Spil har været: „*Gunløg Ormstunge*“ (dramatiseret af Edwin Juhre) i 1936—37, „*Dunungen*“ 1937, „*Kongsemnerne*“ i 1937—38, „*Sigurd Jorsalfar*“ i 1938—39, „*Aud den Haardsindede*“ i 1939, „*Finlands hvidblaa Flag*“ i 1939—40, „*Gösta Berling*“ i 1940, „*Ebba Brahe*“ i 1942, „*En Fallit*“ i 1943, „*Hærmændene paa Helgeland*“ i 1943—44, „*Hakon Jarl*“ i 1944—45 og „*Peer Gynt*“ i 1946.

Som man vil se, danske og nordiske Spil, de nordiske stadig mere fremtrædende og stadig mere krævende, især af Instruktørerne, Margrethe Christiansen, Emil Petersen og Carl Guldagger Hansen.

Et andet Led i vort nordiske Arbejde var de aarlige Skoleture til Höganäs, Kullen og undertiden til Lund, og Førkrigstidens nordiske Efteraarsrejser i 1936 og 1937 med Lærer Rasmus Jeppesen som Leder, og i 1938 med Vagn Christensen og Rigmor, i 1939 med Eva Haugaard som Ledere. Turen i 1936 gik fra Stockholm (hvortil Eleverne sejlede

Lærerne Arm i Arm.

paa Rutebaaden „Regin“), derfra til Norköping, Linköping, Motala, Vadstena, Grenna, Värnamo og hjem til Elevmødet. Turen 1937 gik til Norge, til Arendal, Vestmar Folkehøjskole i Telemarken, Rjukan, Drammen og Oslo. I 1938 var det en Gymnastikturné med Opvisninger rundt om i Norge med en splinterny Solskinsbus som Befordring. Turen gik opover Dovre og førte Eleverne til Fjeldbyen Otta, Vaagamo, Dombaas, Aulestad og Ejdsvoll. Turen 1939 stod i Lingiadens Tegn med dens 2000 danske Gymnaster. Vagn Christensen og Rigmor var blandt de danske Deltagere, og fra Frederiksborg Højskole cyklede Eva Haugaard med en Flok Elever gennem Laholm, Unneryd, Jönköping, Linköping, Nyköping til Stockholm og hjem med Baad til Malmø og København.

Aaret efter indbød Guldagger til Norges-Cykletur op gennem Gudbrandsdalen til Trondheim og hjem med Skib langs Vestnorges Skærgaard. Men — den 9. April satte en Stopper for alle slige Planer.

Medens vi saaledes søger at give alle Eleverne en nordisk Indstilling, har vi paa et særligt „nordisk Hold“ samlet Eleverne nordfra og de særligt nordisk interesserede danske Elever, de, der kommer her for det nordiskes Skyld. Hertil aabner vi Adgang for de Elever, der skriver de bedste danske Stile, og som vi mener er modne til en videregaaende Undervisning. Denne former sig, især om Vinteren, dels som en Studiekredsundervisning, dels som Elevforedrag om nordiske Digterværker og

Personligheder, dels som en Gennemgang af „Nordisk i Tusind Aar“ eller af „Nordiske Muligheder“.

I dette Arbejde har vi haft en ganske overordentlig stor Hjælp i vore „nordiske Hjælpelærere“, en snart lang Række unge norske Lærere, Præster og svenske Studenter og Magistre, som har gjort os den Glæde at komme herved og deltage i vore Sommer- og Vinterkurser, dels som Lærere i Norsk og Svensk, dels som Elever. Deres Betydning for Skolens nordiske Orientering kan ikke noksom fremhæves. De har været med til at præge vort Lærerkollegium og vor Elevkreds og har ofte gjort det nordiske Holdes Timer til nogle af de bedste og righoldigste, der har været paa Skolen. Da de ingen Løn har faaet for deres Undervisning — kun Rejsen herved og fri Station paa Skolen — har det kun været unge Mænd og Kvinder, der har haft en dyb Samhu med os i vort Syn paa den nordiske Skoleopgave, og efter at de er kommet hjem til deres eget Land, hvor de undertiden har fortsat som Højskolefolk, har de sendt os Elever og staaet i stadig Brevveksling med os. Maa jeg, uden at nævne de enkelte, bringe disse herved 20 norske og svenske og finlandske Venner af vor Skole en hjertelig Tak.

Da det er vort Maal at faa nordisk Hold gjort til en 2. Aars Afdeling for nordisk interesserede Højskoleelever fra alle de nordiske Lande, søger vi fra 1946—47 at faa Tilskud til at lønne to nordiske Lærere og beskæftige dem paa samme Maade som de fastansatte danske Lærere. Sammen med en norsk Lærer skal Carl Guldagers Kone, Carin Cederblad, være de første i denne nye Række af nordiske Lærere.

KRIGSAARENE OG GÖTEBORGTANKEN

Krigens Udbrud i 1939, den 9. April, og de stærke danske og nordiske Oplevelser, som de følgende Aar bragte, har selvfølgelig sat sit Præg paa Grundtvigs Højskole som paa alle andre danske Ungdomsskoler. Ydre set har disse Aar virket ind paa Elevtallene med en øjeblikkelig Mindskning og en senere Højkonjunktur. Sommerskolen 1940, der tegnede til at blive ganske normal, sank pludselig ved Afmeldelser og Udeblivelser til 80, idet mange af vore Piger ikke turde tage over Storebælt, men i Stedet meldte sig ind paa jyske og fynske Skoler, og i Vinteren 1940—41 maatte vi standse den store Tilgang ved 82, hvoraf kun 10 Piger, da vi med den Brændselstildeling, vi fik, ikke kunde opvarme mere end Halvdelen af Skolen. I de følgende Aar naaede Skolen op paa sit Maksimum, ca. 130 Vinterelever og 150 Sommerpiger, og i de senere Aar har vi maattet sige Nej til mange.

Med Hensyn til Undervisningen og Skolens hele Indsats og Præg, har Besættelsen medført en langt større Lydhørhed for Skolens dansk-

nordiske Budskab — her som overalt — en Sag, som jeg har givet Redegørelse for i Vilhelm la Cours „Danmark under Besættelsen“. Vi fandt det rigtigt at fortsætte Skolens Arbejde uafbrudt og mente, at vor Gerning overfor de ca. 1000 unge, der i Krigsaarene var Elever her og vor Kursusvirksomhed og Foredragsvirksomhed i Efteraarsmaanederne, maatte være vor Indsats i den nationale Kamp, saa længe Ordet var fuldkomment frit i vore Høresale. Siden er jeg kommet i Tvivl herom og hører nu til dem, der beklager, at Højskolen ikke langt mere direkte tog Del i den væbnede Modstandsbevægelse.

Under Krigen blev Undervisningens Maal endnu klarere for os, og vi følte os den gamle Kamptid nærmere end nogensinde før. Israels Profeter og Grundtvigs verdenshistoriske Syn fik en ny Betydning for mange af os, og vi var nogle, der fra en helt overfladisk Forstaaelse af hans Gøteborgtanke begyndte at forstaa, at vi i den havde den store Hjælp og den nye Inspiration, som vi længtes efter.

Det var, som om Verdens store Nød og den Fare, som var over vort Land, tvang os i Dybden — som Fisken, naar Storme gaar over Havet. Om en Opdagelse af Gøteborgsynet kan vi næppe tale, fortrolig fra før som vi var med Højskolens gamle Tanker, men om en stærkere personlig Grebethed deraf og en Trang til at gøre andre delagtige i det genfundne og genoplevede. Det *folkelige* — det med hvert enkelt nordisk Folks Liv og Bestemmelse — og det *nordiske*, der før havde levet ligesom ved Siden af hinanden og ved Siden af det *verdenshistoriske*, blev nu et organisk Led i Menneskeslægtens kampfyldte Historie, og denne kom ind i et dybere Perspektiv, ind under *Evighedens Synsvinkel*, under Guds Viljes Synsvinkel.

Her er ikke Stedet til at udrede dette. Gennem Henvendelse til „Venner af Grundtvigs Gøteborgtanke“, hvis Sekretær er Povl Engberg, Askov, Vejen, vil I kunne faa sendt nogle oplysende Smaatryk om, hvad det her gælder. For vort Vedkommende har det sikkert i nogen Grad præget Skolens Historieundervisning og nærmet den til det Livssyn, som den saakaldte mytologiske Retning i Højskolen — Aage Møller-Retningen — har forkyndt. Mest har Krigstidens Oplevelser dog ført til et Arbejde for at forberede Rejsningen af den fællesnordiske Folkehøjskole, Højskolernes nordiske Højborg et Sted i Bohuslän. Dette Arbejde har givet Anledning til Udgivelsen af Bogen „Grundtvig, Norden og Göteborg“ og til mange Tidsskrifts- og Avisartiklers Fremkomst og har i de sidste Aar præget Højskolens Kursusvirksomhed, der paa en interessant Maade afspejler Udviklingens Gang før, under og efter Krigen.

EN vigtig Side af Højskolernes Virksomhed i Danmark er de mange Kursus, som vi giver Plads for eller selv sætter i Gang — for ogsaa blandt andre, især ældre, at arbejde for det, som Skolerne selv sætter ind for.

Vi gjorde et Forsøg, straks vi kom til Frederiksborg, for at faa saakaldte „Frederiksborgkursus“ i Gang, men trods sin aktuelle Karakter (de stortyske Problemer, de sønderjydske og Oxfordbevægelsen), fik det første saa ringe Tilslutning, at vi desværre gav op og først i Efteraaret 1939 tog vi fat igen. Fra Mellemtiden husker vi bedst det store Friskolelærerkursus i 1935 og to af Wartenweilers Schweizerkursus, Kursus, vi aldrig vil glemme, og som gør, at vi siden da regner Schweiz for at være et nordisk Land. Nordisk var ogsaa Jørgen Bankes „Nordisk Samfunds“ Kursus for nordisk Sprogforstaaelse i 1939.

I Oktober samme Aar, som Krigen brød ud, begyndte vi imidlertid paa vore egne nynordiske Historielærer- og Studiekredskursus. Anledningen til *Historielærerkursus'et* i Oktober 1939 var en Artikel i „Folkeskolen“, skrevet paa Grundlag af flere Hundrede Elevstile om „Minder fra min Barneskoles Historieundervisning“. en Enquête, der gav et ret mørkt Billede af dette Fags Stilling i de unges Bevidsthed. Kursusdagene faldt i en sønderjydsk, en rigsdansk og en nordisk Afdeling — som det nødvendigvis maatte blive efter vort nynordiske Skolesyn.

I de følgende Besættelsesaar fortsatte vi med en Række Kursus for Ungdomsledere, Lærere, unge Præster og andre, der paa Grund af de farefulde Forhold havde faaet Trang til at fordybe sig i den danske, den kristne og den nordiske Arv. Karakteristisk er det, at Kursus'et i 1940 havde Dobbelttemnet „Kristendom og Danskhed“, de to Kursus i 1941 Emnerne „Dansk i 1000 Aar“ og „Nordisk i 1000 Aar“ og Kursus'et i 1942 Emnet „Nutids-Norden“. Med 1943 tog vi atter Historieundervisningens Problemer op, og i 1944 begyndte vi paa Göteborg-Kurserne, Arbejdet for gennem Kursus, bygget paa Grundtvigs Göteborgtanke, at vække Forstaaelse for den store fællesnordiske Folkehøjskoles Fremtidsopgaver.

Trods forskellige Navne har disse 6 Aars Kursus een og samme Grundtanke: at rodfæste Deltagerne i vor tredobbelte Arv, at udvide deres Forstaaelse af den og at dygtiggøre dem til at meddele andre de Værdier, de her sætter højt, enten i Skoleundervisning eller i Studiekreds.

Vore Kursus op gennem 1940'erne er blevet inspireret og fremhjulpet dels af „Dansk-nordisk Ungdomsforbund“, dels af „Dansk Ungdomsamvirke“, og Mødet med denne Elite af dansk Ungdom, ikke mindst med Femmer- og Zahleseminaristerne og unge Officerer fra „Folk og Værn“, har været et af Højdepunkterne i vort Liv paa Grundtvigs Højskole. Den rigeste af alle disse Oplevelser var uden Sammenligning det

store September-Kursus 1940. Der kom saa mange Deltagere — 85 faste og 40—45 fra Egnen — at vi maatte dele dem i to Hold. Det ene arbejdede med „Den danske Kirke af i Dag“, det andet med „Danmark i 1000 Aar“. Lærer Andreasson fra Nyrop, en Del Præster og Lærere, Dr. la Cour og Peter de Hemmer Gudme ydede os en fortræffelig Hjælp. Deltagerne var af alle Aldre og kom fra alle Danmarks kirkelige Grupper og politiske Partier undtagen D. N. S. A. P. og D. K. P. Aldrig har saa mange forskellige Ungdomsemblemer været at se paa „Grundtvigs Højskole“, paa nogen dansk Højskole i det hele, og mange af os mindes Dagene 10.—12. September som nogle af de rigeste, vi har levet. Da mærkede vi noget over os og i os, som jeg kaldte „Aanden fra 1940“, en dansk og kristen Modstands- og Fællesaand, der fyldte os og fik os til at forstaa hinanden som hin Martsdag i 1848, da Danske af alle Stænder, politiske Retninger og Aldre Arm i Arm, syngende gik til Christiansborg. Mange har vanskeligt ved nu at forstaa et Udtryk som dette, nu da den aktive Kampaand, Aanden af d. 29. August 1943 har sejret i vore Sind, men Kursusdeltagerne fra 1940 vil forstaa mig.

Dette dobbelte Studiekredskursus gav Anledning til Udarbejdelsen af Studiekredsvejledningen „Danmark i 1000 Aar“, der blev udsendt af Dansk Ungdomssamvirke og blev benyttet paa dettes Studiekredskursus paa Vraa, Vestbirk, Brøderup og Ollerup — takket være Jens Marinus Jensens Iver for denne Sag. Senere gav den lille 44-Siders Vejledning Stødet til Udgivelse af de to Studiekredshaandbøger: „Dansk i 1000 Aar“ og „Nordisk i 1000 Aar“, der skulde være efterfulgt af „Europa i 1000 Aar“, en Bog, som jeg haaber at faa ud, nu da Ordet om Europa atter er frit.

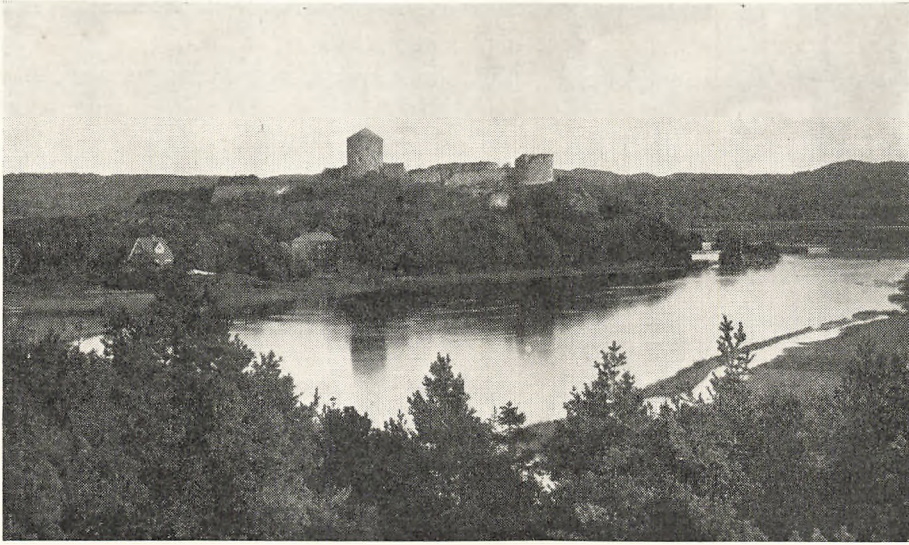
Et andet Kursus, der længe vil huskes, er Kursus'et i 1942, kaldet „Nutids-Norden“ eller „Norden fra September 1939 til 1942“. Det handlede om nordiske politiske Forhold, hvorom Peter de Hemmer Gudme og Niels Petersen talte, og om nordisk Kirkeliv og Ungdomsliv, hvorom Halvdan Helweg, Carl Guldagger og Margr. Christiansen talte. I Aarsskriftet skrev jeg herom: „Den første Dag var knugende og spændende, som naar et voldsomt Tordenvejr gaar hen over Egnen med Lynnedslag rundt om; de to næste Dage, der handlede om Nordens Ungdom og Nordens Kirkeliv, blev fulde af Vidnesbyrd om nordisk Mod og Grokraft, fulde af Ting, der inderligt kom os ved, og som rejste vort Mod. Vi forstod, at det politisk-nordiske er en Sag af allerstørste Alvor; ja, af Livsinteresse for os alle, men at det er paa det folkelige og religiøse Omraade, at vi foreløbig skal gøre vor egentlige Indsats, vi som har med Folkeundervisning at gøre.“

Som før omtalt var Tanken om Rejsningen af den store fællesnordiske Folkehøjskole ved Göteborg langsomt modnet hos en Række danske

Højskolemænd, og vi besluttede nu i „Venner af Grundtvigs Göteborg-tanke“ at udforme en Kursusplan, der skulde give Deltagerne Indtryk af de bærende Tanker paa denne Højskolernes Højskole. Da ikke blot det folkelige og det nordiske i disse to Ords gængse og ret begrænsede Betydning, men ogsaa det *universelle* her er en Hovedsag, indbød vi i August 1943 en Række Videnskabsmænd og Skolemænd til at belyse Emnet „Europa og Norden“, hvordan aandelige Hovedstrømninger af litterær og religiøs Art er naaet ind over Norden, hvordan Norden har reageret overfor disse paa sin egen selvstændige Maade, og hvordan Norden igen har virket ind paa den europæiske Kulturudvikling. Det blev maaske det hidtil vægtigste og mest vidtspændende Kursus, vi har haft i vor Tid paa Skolen. Foredragene varede oftest to Timer og paahørtes dog med den dybeste Interesse. Jørgen Bukdahl, Laus Kenholt, Einar Thomsen, Emil Frederiksen og Højskolelærerne Holger Kjær, Poul Engberg og jeg bar Dagenes Byrde, og da de var omme, følte vi alle, at Göteborgskolen allerede havde aabnet sine Døre — paa Klem, og at den gamle, store Drøm var ved at gaa i Opfyldelse, omend i saare beskedne og jævne Former. I 1946 fortsatte vi med et tilsvarende Göteborg-Kursus, det andet, i Askov, da vi i vor alt for store Selvtillid regnede med ikke at kunne rumme Deltagertallet paa vor egen Skole. Emnet var „Kristendommen og Nutidens Kulturkrise“; og takket være Lærerkrafterne, der var samlet fra hele Norden — Wahlroos, Bergsgård, Christie, Alf Ahlberg, Gertrud Aulén, Beckman, Torm og Askovlærerne — og de mange norske og svenske Deltagere, blev Kursus'et en lignende, maaske endnu større Oplevelse end den i 1943.

I Begyndelsen af August 1947 aabner vi „Det tredje Göteborg-Kursus“ i Elverum i Østnorge med Emnet „Vesten, Østen og Norden“, Miltons og Carlyles England, Lenins og Dostojevskis Rusland og Wergelands, Geijers og Grundtvigs Norden. Velkommen i Elverum den 1. August om Aftenen.

DEN SAMNORDISKE HØJSKOLE I KUNGÄLV

I det skønneste Solskinsvejr stod jeg en Dag i April Maaned paa Fontinberget ved Kungälv og saa ud over Götaelvns brede Vande og mod Ruinen af den store Bohusfæstning. Jeg var sammen med to Kolleger fra Sörängen folkhögskola og Rektor Kjellman fra Kungälv, og Ærindet var et ganske særligt. Stedet, vi stod paa, var det, der var udset til engang at blive Pladsen for den nordiske Folkehøjskole, saa det var med Ærefrygt næsten, man stod her, og Tankerne gik viden om.

De gik først og fremmest hjem til Frederiksborg og Aarene der. Krigsaarene, paa mange Maader gode Skoleaar med Samling om det væsentlige, med stærk Lydhørhed og ivrigt Arbejde, men alligevel med en underlig Utryghed: Hvornaar kommer de? Hvornaar sker det, som altsaa først skete 26. Marts 1945, at vi blev sat ud. Rige havde de trods alt været disse Aar; men noget havde vi savnet. Og Tankerne gik tilbage til Aarene før Krigen, lyse, festlige Minder, vel forstærket paa Baggrund af de mellemliggendes mørkere Tone, men ogsaa, fordi de i sig havde haft et Element, som vi havde maattet undvære i de fleste af Krigsaarene: Lærere og Elever fra de andre nordiske Lande. Her paa dette historiske Sted, hvor engang de 3 nordiske Riger stødte

sammen, gik Tankerne naturligt til det rige Samspil de nordiske Folk imellem, og for mig især som jeg i det ganske smaa havde oplevet det paa vor Skole i de lykkelige Aar, Krokanns Vinter, Haugsands Sommer, Lasses Aar osv., osv., alt det, vi i Krigens Tid havde savnet, stod pludselig for mig. Heldigvis havde Grænserne jo ikke været helt stængte, saa Livstegn havde vi faaet med Bud om, at ogsaa de længtes, og vel ligesom vi først nu under Afsavnet helt lærte at skønne paa den Fællesskabets Rigdom, vi havde øst af i saa fuldt Maal paa C. P. O.s og Pips Skole.

„At hjertelænges efter Vaarens Grønhed, det lærte ham den haarde Vinters Is. Syn for den dybe, egentlige Skønhed, det fik han først ved Skønhedens Forlis.“ Saaledes skrev Kaj Munk i 1940 om Grundtvig, og vi var kommet til at sande disse Ord i Krigens haarde Tid med dens Grænsespærringer. Men dette havde saaledes trods alt ført os endnu tættere ind paa Livet af hinanden, fordi vi forstod, vi ikke kunde være hinanden foruden, og mange var de Haandslag, der blev givet over de lukkede Grænser, med Løfter om at staa parat den Dag, de aabnedes, og da udnytte alle Kræfter til at uddybe og forstærke Fællesskabet, Broderskabet Folkene imellem. — Og, — ja, derfor stod jeg her paa Fontinberget.

Vejen var, som I ved, gaaet over Sörängen og et lille Intermezzo paa Brøderup hos Juhre. Her havde jeg fra Sture Altvall faaet det første Varsel om de Tanker, han var kommet paa, og som Carin, han og jeg senere drøftede nærmere, Planerne om, at vi tre i Fælleskab med en Nordmand ganske stille og i det smaa skulde begynde en fællesnordisk Skole. Ofte under Drøftelserne syntes Opgaven os for stor, men vi havde Lyst til at komme i Lag med den og saa lade Tiden vise, om vi evnede den. At det rette Øjeblik nu var inde, syntes os klart; men samtidig viste det sig jo, at de mange store Planer, der havde været fremme, ikke for Øjeblikket syntes at staa over for deres Realisation. Derfor var der maaske Brug for et beskedent Forsøg.

Og hvad vilde vi saa? Ja, først og fremmest samle nordisk Ungdom, helst lige mange fra hvert af de nordiske Lande, om de Livsværdier, der trods deres Almenmenneskelighed har faaet deres særlige Udformning her i Norden eller maaske blot er kommet stærkere frem i de frihedselskende og sandhedssøgende nordiske Folk. Det vilde altsaa egentlig kun sige, at vi vilde have en almindelig Højskole for Elever fra hele Norden, der i Forvejen har besøgt en af deres Hjemlands Skoler eller har en dertil svarende Uddannelse, saa ikke Sprogforskellighederne vil volde alt for store Vanskeligheder. Fra Frederiksborg ved vi jo dog, at naar der er baade Lærere og Elever fra de andre Lande,

gaar det hurtigt og let, og her skulde en parallelløbende Undervisning i Dansk, Norsk og Svensk hurtigt fjerne alle Hindringer for rig Vekselvirkning i hele Skolelivet.

At vi saa her særlig vil samle Undervisningen om nordiske Forhold, er givet, men ved den rige Belysning, som alle vigtigere Spørgsmaal vilde faa, naar Ungdom fra forhaabentlig alle Kredse af de nordiske Folk var samlet om dem, skulde de løftes op over det særegne til det almene og belyses fra, det Bukdahl har betegnet som vor aandelige Samhørighed i Synet paa Menneskets Værdighed, Personlighedens Ret og Folkenes Frihed.

I et Slags foreløbigt Program søgte vi nærmere at udforme Skolens Idé og Arbejdsprogram. Fagene skulde naturligvis være de centrale Højskolefag som Historie, Litteratur, Samfundslære med Behandling af sociale Spørgsmaal og Foreningskundskab og Geografi. I Foredrag og Samtaler i Studiekredse skulde disse og lignende Fag behandles med saa rig Vekselvirkning alle imellem som muligt.

Og desuden skulde saa Beliggenheden udnyttes mest muligt; thi meget snart viste det sig efter den første ydre Orientering, at vi kunde knytte vore Planer til allerede eksisterende Interesser i Kungälv, tæt uden for Göteborg. Her vilde vi være som indsvøbt i Nordens Historie, den store Borgruin vilde staa som et Vartegn over Skolen, fortællende om Fortidens Kampe og Stridigheder, ud af hvilke Samhørighed og Samhu var vokset, og Elven selv være den store Udfaldsport mod den øvrige Verden. Her ligger jo Göteborg, en travl og driftig Handelsstand, med et rigt Kulturliv, hvoraf Skolen kunde have rigt Udbytte. Museumsbesøg, Teater- og Koncertaftener vilde give Skolen et forstærket Indslag fra Kunstens store Verden, og mange betydelige Mænd fra det praktiske Liv og fra Aandslivet vilde der her blive Mulighed for at knytte Forbindelse med og hente ud paa Skolen. Endelig er Vejen herfra ikke lang hverken til Oslo eller København, saa mere centralt rent geografisk kunde Stedet ikke vælges.

Ja, saa langt var vi kommet i vore Funderinger, og nu stod vi paa Fontinberget for at gaa i Lag med Undersøgelse af de rent praktiske Forhold, om der skulde være Muligheder for at rejse en saadan Skole. At den endelige Skole skulde ligge her, syntes klart, men Begyndelsen? Jo, nede i Kungälv By var Mulighederne, den gamle, rummelige Borgmestergaard var til Salg. Med den som Grundstamme, suppleret med andre mindre Lokaler, skulde der være Mulighed for at begynde en Skole med en 30—40 Elever, og herpaa arbejdes der nu. Meget Interesse skal skabes, Forbindelser knyttes, og økonomiske Forhold sikres, før det kan blive til Virkelighed. Men saa stor Venlighed mødes overalt,

at vi regner med at kunne aabne Skolen til November 1947. Det er først og fremmest lokal Interesse i Kungälv og Göteborg, vi støtter os til, men ud derfra skulde vi gerne knytte Forbindelser med betydende Folk over hele Norden.

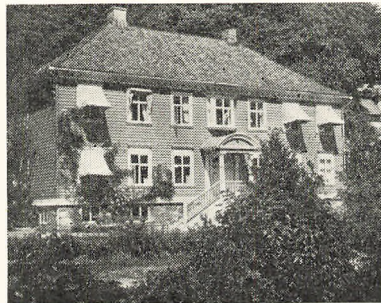
Men atter her staar Lykken os bi. Gennem de snart mange Aar paa Frederiksborg, Carins og Stures Tid paa Sörängen og først og fremmest gennem C. P. O. og Pips nordiske Arbejde er Veje aabnet, baade til Folk, der kan hjælpe os med Raad og Daad, og — forhaabentlig — til unge Mennesker, der vil have Lyst til og Interesse for at komme paa en saadan Skole.

*

Som I vil vide, har C. P. O. i de senere Aar, især under Krigen, arbejdet med at realisere noget af Tanken i Grundtvigs Göteborg-Skole, ikke Universaluniversitetet, men en Højskole, der paa videnskabelig Grund arbejdede ganske særligt ud fra og med disse store Tanker. Da han i 1943 var i Sverige, var han da ogsaa paa Fontinberget og saa i Tankerne et mægtigt Göteborgskolekompleks rejse sig her. De dygtigste Lærere fra alle Nordens Lande skulde samles her og om dem en Skare af Lederungdom, der vilde sætte sig ind i dette Grundtvigs store Syn. En saadan Skole er imidlertid ikke realisabel inden for overskuelig Tid, men paa kortere og længere Kursus arbejdes der for Kendskab til selve Synet for at faa det stærkere frem i Folke- og Skoleliv. Vi kommer derfor ikke, hvad vi først var bange for, til at gaa paa tværs af hans Arbejde ved vor almindelige samnordiske Skole, men kan forhaabentlig, om den lykkes, give vort Bidrag sammen med de mange andre, der ydes, til at bringe de nordiske Folk i stadig intimere Forbindelse, udvide og fordybe Kendskabet til det særegne og det fælles, og endelig til det, der rækker ud herover, det fællesmenneskelige.

Mange Spørgsmaal skal løses, og mange Vanskeligheder overvindes, men vi haaber, at vi November 1947 kan byde en Flok unge fra hele Norden Velkommen til Samarbejde om det bedste og rigeste i vore nordiske Folk, til det Skoleliv, som er Højskolen særegent.

Guldagger.

VOR FORMAND SER TILBAGE OG FREM

Gennem de godt 50 Aar, Frederiksborg Højskole har bestaaet, har Skolen kun haft 3 Forstanderpar. Først Johanne og Holger Begtrup, der skabte Skolen, og var dens Ledere i den lange Periode fra 1895 til 1925. Derefter Anna Kirstine og Frederik Begtrup fra 1925 til 1934, og endelig det nuværende Forstanderpar Margrethe og C. P. O. Christiansen.

Ligningsdirektør H. C. Henningsen.

Skolen blev i 1895 rejst af Holger Begtrup som hans personlige Ejendom og forblev i Forstanderens Eje indtil 1937, da C. P. O. Christiansen solgte den til den selvejende Institution „Grundtvigs Højskole“. Samtidig med at Ejendomsretten saaledes erhvervedes for de Midler, der i 1853 blev skænket Grundtvig af hans mange Venner i Danmark, Norge og Sverige til Oprettelse af en Folkehøjskole, fik Skolen ogsaa et nyt Navn, nemlig „Grundtvigs Højskole ved Frederiksborg“. For alle gamle Frederiksborgelever vil Navnet dog sikkert i deres Tanker og Omtale stadig blive „Frederiksborg Højskole“.

I Aarskriftet for 1937 har jeg gjort Rede for de Grunde, der førte til, at Bestyrelsen for Grundtvigs Højskole i 1890 fandt det paakrævet at afhænde „Grundtvigs Højskole paa Marienlyst“, som Grundtvig selv havde indviet og virket ved til sin Død — og senere i 1937 at sælge „Grundtvigs Højskole i Lyngby“.

Jeg skal derfor her kun nævne, at det stod Bestyrelsen klart, at de Penge, som indkom ved Salget af Skolen i Lyngby, burde anvendes til Købet af en anden Skole, som i Fremtiden kunde bære Grundtvigs Navn, og blandt de mange Forslag og gode Raad, der strømmede ind fra forskellig Side, havde Bestyrelsen ingen Vanskelighed ved at naa til Enighed om den Ordning, som blev fuldbyrdet den 1. November

1937, hvorefter Grundtvigs Navn og Højskolefond fremtidig knyttedes til „Frederiksborg Højskole“. For det første var der fra 1890 Tradition for, at Skolen, saafremt den af Udviklingen blev tvunget bort fra sin hidtidige Beliggenhed, skulde flyttes til den nærmestliggende af de bestaaende Højskoler, for at blive saa nær som muligt det Sted, Grundtvig selv havde valgt. For det andet var der her Tale om den Skole, Holger Begtrup havde skabt og gennem sin Ledelse i en Menneskealder givet sit Præg. Og det er vist ikke for meget sagt, at Holger Begtrup er en af dem, indenfor den danske Højskole, der har haft den dybeste Forstaaelse af Grundtvigs Tanker om aandelige og folkelige Spørgsmaal — og tillige de rigeste Evner til gennem Tale og Skrift at bringe det grundtvigske Livssyn videre til Ungdommen og det danske Folk. Det var derfor Bestyrelsen en Glæde at kunne knytte Grundtvigs Navn netop til denne Skole. Endelig var det muligt ved Købet af denne Skole at sikre sig C. P. O. Christiansen og Margrethe Christiansen som Forstandere, naar det samtidig overlodes til dem at føre Skolens Drift videre som Forpagtere. Og i bedre Hænder kunde denne Opgave ikke lægges.

Grundtvigs Højskoles Venner har kun Grund til at glæde sig over den Højskolegerning, der er øvet efter de to Skolers Sammenslutning, og rettes Blikket fremefter, er det Bestyrelsens Overbevisning, at de to Forstandere, som leder Skolen, med deres dybe Forstaaelse af Traditionerne fra de to Skoler, som her er forenede, og med deres rige Evner hver paa sit Omraade kan føre Skolearbejdet videre paa en Maade, der kan blive til Glæde og Berigelse for de Unge, der søger Skolen, og en værdig Fortsættelse af de to Mænds Arbejde, der har skabt det nuværende Grundlag for „Grundtvigs Højskole ved Frederiksborg“.

H. C. Henningsen.

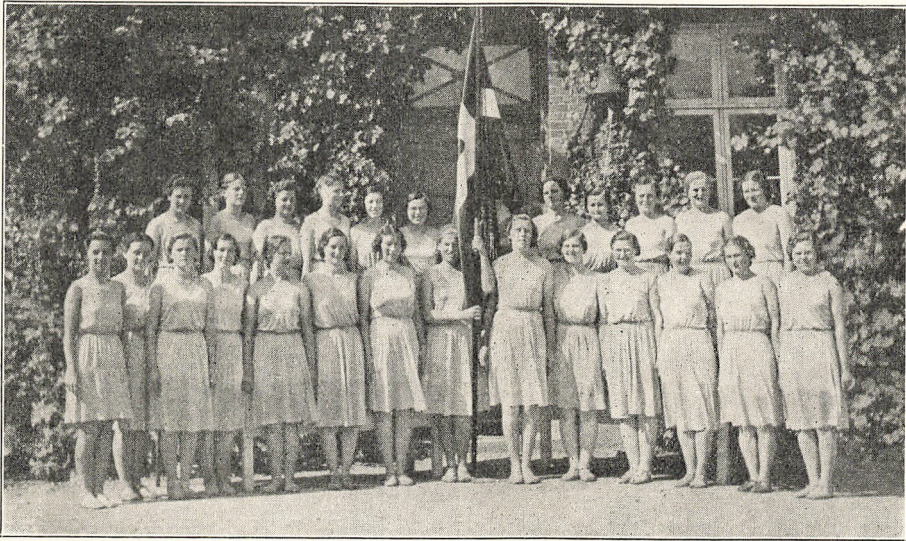
*

Det er ikke blot — som nævnt andetsteds i dette Hefte — i de afgørende Øjeblikke, at Grundtvigs Højskoles Bestyrelse er os en Hjælp og Tryghed. I disse Beslaglæggelses-Aar mærkes det helt ind i de daglige Vanskeligheder.

Bestyrelsens Sekretær, Ligningschef Axel Begtrup, har taalmodigt holdt ud med de mangedoble Regnskabsbesværligheder, og Formanden sidder snart i Forhandlinger med de højeste Myndigheder, snart staar han paa Planeringsbræderne og styrer Hestene over de ødelagte Plæner, som maa fornys.

Bestyrelsen med Sekretæren er et godt Udtryk for Samlingen af begge Skoler: Knud Kristensen og Axel Begtrup fra Frederiksborg, H. C. Henningsen og Svend Nissen fra Lyngby. Men alle er de enige om at give Tryghed og derved Hjælp til Nutidens og Fremtidens Højskole paa dette Sted.

Margrethe og C. P. O. C.

GYMNASTIKKEN OG DENS PLADS I HØJSKOLELIVET

MON I husker Sommerens og Vinterens „Vælgermøder“, Indledningen til Særholdene? C. P. O. elskede vist disse Timer, hvor Lærerne udfoldede al deres Veltalenhed og Vid — og maaske Alvor ogsaa — men den enkelte Lærer var baade spændt og nervøs, det var jo saa vigtigt, at han fik „de rigtige“ paa sit Hold. Og hvordan skulde det saa gribes an; ofte var Emnet saa indholdsrigt, at det var urimeligt at kaste sig ud i en „Valgtale“ derom. — Jeg har selv siddet og hørt derpaa og næsten altid følt, at over for alt dette maatte Gymnastikken naturligt vige; de andre Timer kunde, naar de lykkedes, være med til at give et Livsindhold, de kunde kalde paa en Længsel efter at søge ind til det, der dybest set er Livet og giver Livet Mening: kunde vi saa forsvare at prøve at trække nogle over til Timer med Anatomi, Gymnastikteori og saakaldt Kropsdyrkelse?. Paa den anden Side har jeg selv ofte i disse Underkuelsens Aar følt mig taknemmelig over, at Gymnastikken dog er og maa være noget haandgribeligt, noget som paavirker Kroppen, styrker og øver den, gør den udholdende og giver den Kraft, samtidig med at den, naar den ledes ansvarsbevidst, ogsaa kalder paa Vilje og Mod, altsammen Ting, som er nødvendige for at kunne opfylde Dagliglivets Krav i Almindelighed og i Særdeleshed i

det Øjeblik, de stærke Ord kræver Virkeliggørelse i Handling. Med dette sidste er vi vel nok inde paa noget af det, som er Aarsagen til, at Pip og C. P. O. ønskede at knytte en Delingsførerafdeling til deres Skole. Og paa samme Tid følte vi, der fik Lov at være Medtjenere her, en saa afgørende Rigdom i denne Sammenhæng imellem Forkyndelsen af Ordet, som den lød i Kirke og Foredragssal, imellem den stærke, klare Linie i Historien og Litteraturen, der maatte kalde paa Kærligheden til Land og Folk og den dermed følgende Forpligtelse heroverfor — og saa Gymnastikken, Delingsføreruddannelsen, der skulde prøve at give en Hjælp til at bringe Oplevelsen videre og gøre Kroppen brugbar. — Jeg har tit frydet mig ved at høre Eleverne, Karlene eller Pigerne, synge, naar de kom fra Gymnastik og har ofte tænkt og ønsket, at den Oplagthed, de dermed udtrykte, ogsaa var Opladthed, Udtryk for at Sindet var rede til at tage imod — var dette Tilfældet, kunde det give en Mening med Gymnastikken som Højskolefag.

Der er maaske ikke mange af Pips og C. P. O.'s Elever, der lærte *Ville Jensen*, Skolens første Gymnastiklærerinde, at kende. Men de, der var saa lykkelige at komme under hendes Kommando, glemmer hende aldrig. Hun sagde om sig selv, at hun stod med begge Ben paa Jorden, og at hun ikke kunde løfte en Taa derfra. Det passede — og dog: Hendes Realitetssans forbød hende ganske vist at tale for store og smukke Ord om Gymnastikken, hendes Ærlighed kunde ikke være med til at pynte de enkelte Øvelser med „heftige“ Bevægelser, som blot skulde være kønne, men hendes Timer og hendes Gymnastik fik Liv og Varme af hendes Kærlighed til og Interesse for *Mennesket*; derfor var intet for kostbart, derfor gav hun alt i sit Arbejde, hele sin Energi og Kraft, og derfor kunde ingen faa Lov at være udenfor. Kun kort Tid fik hun Lov til at være paa Frederiksborg, hvor baade hun og hendes Arbejde stemte saa fint ind i Helheden, givende og vist nok ogsaa krævende, saadan som det maa være, hvis det skal betyde noget. Efter Juleferien i 1935 blev *Ville* indlagt paa Hospitalet, lidende af en alvorlig Sygdom, som hun vist havde haft længe. Hun kom igen til Sommer-skolen efter en streng Sygdomstid, men hun passede alle sine Timer og var en straalende Leder; ingen skulde ane, at hun saa kort efter maatte bukke under. Hendes Energi og Vilje var ukuelig, hendes Livsmod saadan, at det virkede som en Kraft til os, der var med til hendes Gymnastik. Sygdommen brød op igen, og i Oktober 1936 døde *Ville*. I den korte Tid, vi kendte hende, gav hun os saa meget. Det føles som en Rigdom at have kendt hende, hendes Personlighed virkede ansporende; derfor betød hun saa meget paa Skolen — i Lærerkredsen og i Elevflokket. For mig, der skulde prøve at fortsætte hendes Arbejde,

følte det at have kendt Ville baade som et tyngende Ansvar, men ogsaa som en bestandig Ansporing, som jeg ikke kan være tilstrækkelig taknemmelig for. Da den kvindelige Delingsførerafdeling gav saa megen Rigdom og Kraft til alle Sider, var det et naturligt Ønske at faa en tilsvarende mandlig. Det var ikke svært at udpege Lederen, tilmed da Gymnastikungdommen paa Egnen allerede før havde kaaret *Vagn Christensen*, der dengang var Lærer ved Frederiksberg kommunale Skolevæsen som deres Leder. Vi husker Ordene fra Pips Sølvbryllupssang „Og Vagn her og Vagn der og Vagn alle Vegne“, de var ikke overdrevne — Vagn maatte det blive. Og Vagn slog til, trods alle de mange Ting, som ellers kunde binde ham til Arbejdet i Byen. Under hans Ledelse blev Karlegymnastikken ikke bare et fast Led i Skolens Arbejde, men ogsaa en kraftgivende Faktor, der gav hele Arbejdet og Livet dér Holdning og Rejsning. Hans mandige og krævende Kommando fangede Eleverne og fik dem til at yde det allerbedste, hans stærke Ord til dem kaldte og æggede til Handling ogsaa ud over det gymnastiske. Samarbejdet med Vagn blev en stor Hjælp for os alle. Han gav af sin rige Erfaring, hans Grundighed i det rent faglige har i alt Fald ofte kaldt mig til Eftertanke, men mest gav vel nok det, som var saa karakteristisk for Vagn, at han ikke kunde tie stille med det, der optog ham, og derfor tvang han os andre til at leve med. Det var saa rimeligt, at der kom Bud efter Vagn til mange andre Opgaver og naturligt, at Vagn og Karen Helle maatte have deres egen Skole. Det blev et Savn, den Dag (1940) da de forlod Skolen for at overtage Ledelsen af Vejstrup Ungdomsskole, et Arbejde som maatte lykkes for to saa rigt udrustede Mennesker.

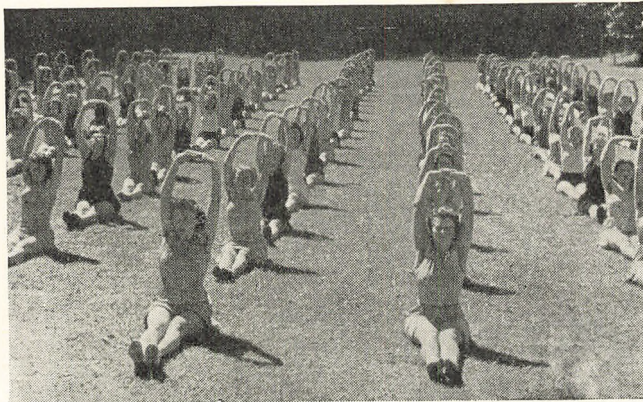
Det blev *Eilif Salomonsen*, der kom til at overtage Vagns Arbejde. Han passede sit Arbejde som Lærer ved Københavns Kommuneskole samtidig med. Allerede det var en Bedrift. Foruden sin Læreruddannelse har Salomonsen været paa Vallekilde Højskole og gennemgaaet Statens etaarige Kursus i Gymnastik. Han var altsaa ualmindelig vel udrustet til Arbejdet, som da ogsaa lykkedes fuldtud. Men det var vanskeligt til Stadighed at forene Arbejdet i København med det paa Frederiksborg, og derfor maatte Skolen efter en Vinter igen søge ny Leder.

Her fandt man en ny, men meget praktisk Kombination. Hans Bruun, som dengang var Skolens Landbrugslærer, havde ofte vikarieret for Gymnastiklæreren til gensidig Glæde. Han havde Delingsføreruddannelse fra Ollerup Folkehøjskole og havde fra sin allertidligste Ungdom været meget aktiv inden for Gymnastikarbejdet i de Kredse, hvor han opholdt sig, noget der var en uhyre Værdi for hans Elever, og noget man stadig lagde Mærke til, da han efter at have gennemgaaet Statens 4-Maaneders Kursus begyndte Arbejdet med Gymnastikken paa Fre-

deriksborg. Han vidste, hvad det drejede sig om, kendte Problemerne paa første Haand og havde derfor en enestaaende Kontakt med sine Elever og forstod virkelig at yde dem Hjælp der, hvor de trængte. Under hans Ledelse arbejdedes der med en Grundighed og Udholdenhed, som man sjældent ser det, han gik foran sine Elever med et fint Eksempel, samtidig med at han var Læreren, som de trygt gik til. — Men Landbruget havde den største Plads i Bruns Hjerte, og nu er det saa „Fjordvang“, Højskolegaarden i Velling, der kalder. Vi er mange, der ønsker Bruuns Lykke til det Arbejde, de gaar ind til der, men jeg synes ogsaa, vi har Lov til at ønske, at Gymnastikken ikke helt maa slippe sit Tag i ham — og omvendt.

Delingsførerafdelingen har altsaa skiftet Leder flere Gange gennem disse 10 Aar. Hver Leder har haft sit Ansigt, sit Særpræg. Naar der alligevel har været en ubrudt Linje i Gymnastikarbejdet fra Aar til Aar, hænger det sammen med, at Maalet var fælles, var end Midlerne noget forskelligartede. Dertil kom, at det ikke var nogen Tilfældighed, at vi, der kom til at arbejde paa Frederiksborg, ønskede at arbejde med Gymnastikken paa en Højskole med Delingsførerafdeling, ikke paa en Fagskole, i Erkendelse af at Gymnastikken først faar Indhold og Betydning i det Øjeblik, der ligger et Livssyn til Grund for den. Vi vil med Gymnastikken ikke bare træne Legemet og være med at forme og hærde Karakteren til Livets mange forskellige Krav; vi vil helst mere end det. Det er vanskeligt at formulere dette, ligesom det tit er svært at vælge Sangen til Opvisningen. Vi synger ikke dér „Lovsynger Herren, min Mund og mit Indre“, men jeg vilde ønske, vi kunde, for dermed at udtrykke, at vi ønsker at være Tjenere dér, hvor det gælder om at hjælpe og hjælpes til at se, at der er mere mellem Himmel og Jord, end vi Mennesker forstaar, men at Afstanden derimellem ikke er saa stor, og at Vejen fra Jord til Himmel ikke er ufremkommelig.

Rigmor Hansen.

HAANDENS ARBEJDE I VOR SKOLE OG HAVE

DE sidste Aar paa Askov havde vi arbejdet med at tilrettelægge Haandarbejdsundervisningen, og vi skulde saa prøve at gennemføre de nye Synspunkter her. Det kom til at gaa ganske let, da vi havde vore Hjælpere med fra Askov.

Vi har baade praktisk Haandarbejde, Broderi og Vævning. Det vigtigste for Hjemmet maa være, at de unge Piger kan udføre de Haandarbejder, som er nødvendige. Derfor fremstiller de alle et Babyudstyr; de, som har Lyst til det, har Kjølesyning og tegner et Grundmønster, og saa længe vi havde Garn, strikkede de, som ikke kunde det forud, et Par Ankelsokker. Siden 1940 har alle Eleverne desuden lært Reparationer. Som Lærerinde i de praktiske Fag har Laura Laursen, nu Halkjær Kristensen, været her fra 1937—45. Hun spændte ogsaa over andre Fag, saa hun kunde sættes ind i Dansk og Regning o. l., paa alle Omraader dygtigere end de fleste, og hun har en Evne til at udføre sit Arbejde som en Del af Helheden paa en saa straalende Maade, at det smitter alle de andre. Paa en Højskole maa Haandarbejdet ikke brede sig i Tid eller Tanker paa Bekostning af de teoretiske Fag. Dette kræver stor Beherskelse af de dygtige Lærerinder, men det er ogsaa en Spore til, at de Timer, der er til Raadighed, bliver brugt saa godt som muligt og i Tilnytning til Kunsthistorie og Hjemkultur.

Vore Haandarbejdsudstillinger udmærker sig derfor ikke ved de mange Arbejder, men vort Maal er, at Eleverne er sat saadan i Gang, at de kan fortsætte hjemme. Prøvekluden tager lang Tid, og alle Eleverne tegner Arbejdstegninger af alle Mønstre paa den, men derved lærer de at kunne arbejde efter Tegninger.

Højskolernes Broderiundervisning maa lægge Grund. Man kan ikke, som da Skolerne begyndte, regne med en fast nedarvet Tradition, som giver Sikkerhed i Valget af Materialer, Mønstre og Farver. Vi maa derfor fortælle derom og vise Eleverne gode Ting, selv om der gaar megen Tid med det. Her er derfor ogsaa Mulighed for at arbejde med Farve-

lære, og de fleste Aar har vi haft Timer i Boligkultur. I Krigsaarene er det blevet stadig vanskeligere at skaffe de rette Materialer, men Prøvekluden har vi dog kunnet gennemføre hele Tiden. I disse Aar har Signe Hesselund ledet det fine Haandarbejde, bl. a. med Kirsten Petersen, Aase Petersen og Anna Bruun som Hjælpere, og hendes store Dygtighed og sikre Smag har været en betydelig Hjælp. Fru Inger Petersen staar nu for Haandarbejdet.

I vort Hjem i Askov havde Dansk Husflidsselskab sit Vævekursus. Der saa vi. hvordan Vævning mere end noget andet kan virke opdragende for Hjemkulturen. Derfor vil vi gerne have Vævning paa Frederiksborg, selv om vi hele Tiden kun har ladet en mindre Flok væve, for at de kunde blive vel funderede ogsaa i Teorien, saa de kunde væve videre, naar de kom hjem. Vi tror, at det har Betydning for alle Eleverne, at her er Vævning, hvor de ser Stofferne blive til. Det var naturligt for os at arbejde efter Dansk Husflidsselskabs Arbejdsmaade, og derfor gik det saadan, at vi nu har faaet de to første Vævelærerinder fra Marie Ravn paa Veum, som i sin Tid ledede Vævningen paa Grundtvigs Højskole i Lyngby. Først Else Overgaard, der senere blev Forstander for Husmoderforeningernes Husholdningsskole i Sønderborg, derefter Anna Kristine Kjeldsen Rasmussen, som nu er gift Fenger, og fortsætter sin Lærergerning paa Askov. Nu har vi Ingeborg Muhle Henningsen, som foruden herhjemme har uddannet sig i de andre nordiske Lande.

Alle tre Vævelærerinder har opfyldt vort Ønske om, at der maatte gives Væveeleverne et godt Grundlag at arbejde videre paa, uden at lokke dem ind paa Tekniker, de med saa kort Uddannelse ikke kan magte. De har set, at den enkleste Teknik har givet en Vævning, som er en Pryd for Hjemmet, hvis der er brugt de rette Materialer, og Arbejdet er omhyggeligt udført.

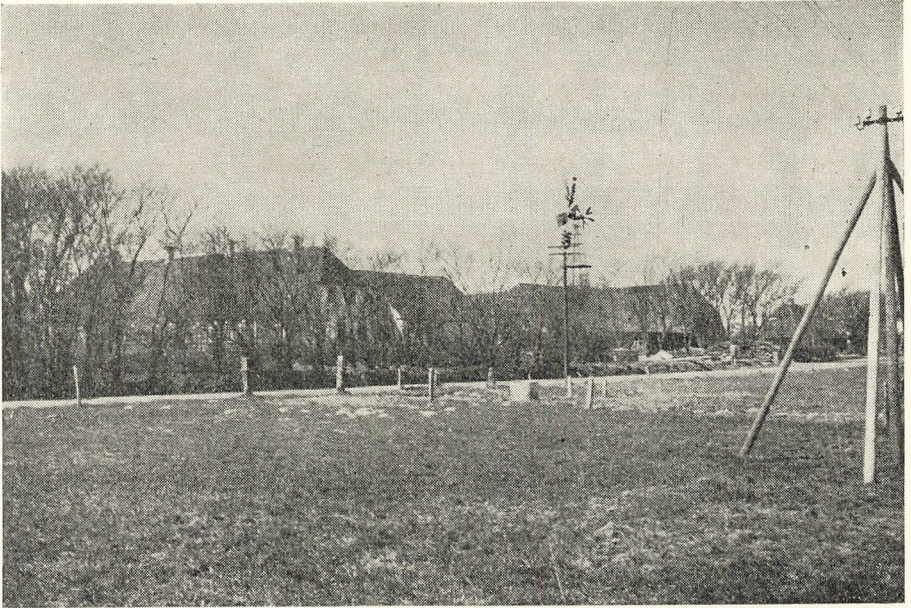
Lærerinderne betyder meget uden for Timerne — ogsaa arbejdsmæssigt. De sætter Blomster i Vand i alle Stuer og Opholdsrum, de holder Orden paa Værelser og Gange, de tager det store Tag ved alle Fester, de har alt det Arbejde, som ikke ses. Og saa har de alligevel Lyst til altid at være med til Gymnastik og til saa mange Foredrag som muligt. Det giver dem en Samhørighed med Eleverne, som er af allerstørste Værdi. Det er derfor ogsaa med Sorg, man til August hvert Aar maa slippe nogle af dem, men hvor det har været muligt, har vi givet dem Beskæftigelse om Vinteren. Ragnhild Fredslund (nu Grænseshjemmet), var i de første Aar Sygeplejerske og ledede Stuepigearbejdet, Grete Olsen (nu Sidelmann) var paa Kontoret, senere vor Pianistinde i flere Aar, Anna Holm (nu Hunger) og nu Karen Larsen, som underviser i Gymnastik

om Vinteren og Haandarbejde om Sommeren. Helst beholdt vi dem alle Aaret om, men det lader sig desværre ikke gøre. Vi har i Forvejen en efter Elevantallet stor Lærerkreds, i Reglen 11 om Vinteren og 13 om Sommeren. Men vi sender en hjertelig Tak til alle de unge Lærere, som i kortere eller længere Tid har sluttet sig til os og været med til at give Skolelivet sit Præg og sin Glæde.

Den aller betydningsfuldste kvindelige Post er dog Køkkenchefens. Naar Konen i Huset er saa optaget af Økonomi og Lærervirksomhed, bliver Køkkenchefens Arbejde meget selvstændigt, og en stor Del af Skolens Hygge og Hjemlighed afhænger af hende. Her har vi lykkeligvis haft en Tradition fra Begyndelsen. Med Undtagelse af to Halvaarsvikariater af Hospitalsøkonomaerne Lis Mørck og Karen Jensen har Køkkenchefen været Eva Haugaard i 9 Aar, og derefter hendes Medhjælper Marie Krogh, indtil hun blev gift Poulsen, og fra November bliver det en af Evas første Kokkepiger, Grete Søndergaard. Ligesom vore Børns „Plejemødre“ gennem alle disse Aar, Benedicte Nordentoft og Guldborg Warming Nielsen, er vore Køkkenchefer blevet meget nært knyttet til os personlig og til hele Skolens Liv.

Dette gælder i lige saa høj Grad Thorvald Henningsen, som har været her paa Skolen i Arbejde med Dyr og Have fra April 1925. Han er vokset op i Bøvlingbjerg, fortrolig med alt, hvad der er Højskolens inderste Liv, og det er vel Forklaringen paa, at han næsten er vokset sammen med Frederiksborg Højskole. Thorvald er det flittigste Menneske, man kan tænke sig, og mere end nogen anden har han underordnet sine egne Interesser Skolens Vel. Han har derfor været en uundværlig Støtte netop i Skolens vanskeligste Tider og hører helt med i Billedet af Frederiksborg.

»Fjordvang«, Velling, Ringkøbing.

HØJSKOLEGAARDEN „FJORDVANG“

Kære gamle Elever!

JEG sidder i Salen paa den store, dejlige Gaard „Fjordvang“ og lader Blikket dvæle i Haven med de store, gamle Træer, hvorover Høstskyerne driver over Himmelen. — En Flok Gæs er i Formation paa Flugt ud over Ringkøbing Fjord. — Hvor holder jeg allerede af denne Udsigt, selv om vi kun har været her i to Maaneder. Det er Vestjylland, og det vil for os sige det samme som at være hjemme igen. — Jeg skulde gøre Forsøg paa at faa lidt Hold paa mine Tanker, for C. P. O. siger, jeg skal skrive en Artikel om Overgangen eller maaske nærmere Broen mellem Frederiksborg og „Fjordvang“. Det er slet ikke let at komme i Ro, der er saa meget, der kalder paa mine Tanker. I lang Tid har det regnet, og Høstarbejdet trænger sig paa. I Stalden er der nye Folk, ganske vist flinke — men alligevel. Og saa er der Tanken om den kommende Vinter. Hvordan vil det komme til at gaa altsammen? Lykkes det os at faa godt begyndt paa det, som vi gerne vilde skulde være vor egentlige Livsgerning, og er vi voksne og modne nok til at gaa i Gang med saa stor en Opgave? — Jo, der er mer end nok at tænke paa, og

det at skrive en Artikel føles tilovers, men saa er det ligesom det hjælper at skrive i Brevform, for bare det at se Overskriften: „Kære gamle Elever“ fører helt af sig selv Tankerne tilbage til Frederiksborg. Jeg ser et Mylder af Ansigter for mig, saa det Karlehold, saa det Pigehold, saa det enkelte Ansigt, og allesammen ligesom kalder de paa mig, kræver af mig, at jeg skal yde mit bedste — stort eller smaat — blot det bliver noget af mig selv. Det var jo netop det, der var den store Rigdom og Oplevelse i Frederiksborg-Aarene, at I mødte med saa store Krav, som jeg følte maatte besvares efter bedste Evne. I gav mig dermed en Opgave saa stor og krævende, at den tog mig fuldt ud, og jeg følte, at jeg maatte fortsætte med at arbejde med unge. I dette Arbejde ligger der et Livsindhold for mig. — Det var Aarene som Læredreng, jeg fik paa Frederiksborg, og jeg skulde egentlig have været ud som Svend, men — ja, nu skulde jeg altsaa gøre Forsøg paa at arbejde som Mester.

For 2 Aar siden fejrede Højskolen sin 100 Aars Bestaaen, og mange af dens Mænd gjorde Forsøg paa at opstille en Slags Status for at se, hvad der var naaet, og hvor vi stod. At meget er naaet, stod klart for alle, men alligevel kunde der være et og andet at rette og maaske nye Idéer at virkeliggøre. Som mange af jer ved, arbejdede Højstrup ogsaa stærkt med nye Tanker i sit Sind. For ham stod det, som var meget af Højskoleaanden for isoleret, hvorfor han forsøgte at finde nye Former, under hvilke man kunde bortvejre en saadan Isolation. Derved kom han ind paa Idéen med en Højskolegaard, hvor der skulde drives Højskole og Landbrugsskole sammen med praktisk Arbejde i Mark og Stald.

Som saa ofte før har Skæbnen villet, at en anden end den, der har udformet en Idé, kommer til at føre den ud i Praksis, og nu bliver det os, der skal prøve at gennemføre det, som andre har gaaet og arbejdet med i Tankerne, og selvfølgelig bliver det ikke helt det samme, som det vilde blive, hvis Idéens Fader selv førte den ud i Livet, men det skal det heller ikke være. Det staar nemlig klart for os, at skal det lykkes os at skabe noget værdifuldt, da maa vi gøre det paa egne Syner og paa det Billede, vi selv har dannet os af det, idet enhver maa arbejde ud fra egne Evner og Forudsætninger.

Da vi i Foraaret blev opfordret til at komme til „Fjordvang“, var selve Idéen ikke fremmed for os, vi havde jo gennem Højstrup fulgt den gennem dens forskellige Stadier, men at det skulde blive os, der skulde praktisere den, det var for Alvor en fremmed Tanke, som det ikke var helt let at gøre sig fortrolig med.

Men nu er vi da herovre paa „Fjordvang“ og i fuld Gang med For-

beredelserne til vort første Skoleaar. Det er et stort Spring fra den store, sikre Skole med forholdsvis faste Rammer og Arbejdsplaner til den lille, men usikre Skole, hvor der endnu ikke er faste Rammer, og hvor vi skal udforme noget nyt. Et Spring fra at være Lærer til at være den, der har Ansvar for Skole og Gaard og for et Hjem med mange unge.

*

*

*

Hvad er da Grundlaget for „Fjordvang“ og hvordan tænkes Idéen udformet?

En Kreds af Mænd har gennem de sidste to Aar arbejdet med Tanken, og Realiteterne er i Øjeblikket, at man har samlet en Del Penge ind paa Egnen, ligesom en enkelt Mand, Fabrikant Verner Larsen, Jerne ved Esbjerg, har ydet en større kontant Sum samt et større Laan, og i Efteraaret 1944 købte man Gaarden „Fjordvang“. Denne Gaard har man i det forløbne Tidsrum drevet med en Bestyrer, og nu da der igen er Mulighed for at bygge, bliver der i denne Sommer bygget en Elevfløj. Det er saa Meningen, det første Skoleaar skal begynde nu til November 1946.

Det, der forsøges gennemført, er et Samspil — en Treklang — mellem Højskole og Landbrugsskole og praktisk Landbrug med Hjemlivet paa Gaarden som det samlende Midtpunkt. Vi vil lægge Vægt paa, at der gennem al Undervisningen, saavel i praktiske, teoretiske som i aandelige Fag vil komme til at gaa en kraftig Understregning af Højskolen som det centrale.

Skolegaardens Idé er ikke et Brud med den bestaaende Højskole, men en Videreførelse af Højskolens Idé. Der tænkes bygget videre paa det, der er, paa en Maade, saa det skulde blive lettere for Eleverne at knytte Baandet mellem Højskoleaanden og det Liv, der leves rundt om i danske Sogne.

Om dette Arbejde skal Gaarden „Fjordvang“ danne den ydre Ramme, og baade dens Jordtilliggende og dens Bygninger er særdeles velegnet til Formaålet: at forene den teoretiske Undervisning i Skolestuen med en grundig, praktisk Uddannelse i Mark og Stald.

Kort efter, at Skolens Bestyrelse havde overtaget Gaarden, der er paa 150 Tdr. Land, blev Staldbygningerne moderniserede, og fra September 1945 blev disse Bygninger taget i Brug til en af Forsøgslaboratoriets første Afkomsprøvestationer. Dette er i sig selv et interessant Forsøg. Som Gaarden er blevet en Slags Forsøgsstation for Kvæg, har Egnens Folk tænkt sig, den skulde være det paa Planteavlens Omraade ogsaa, maaske i Samarbejde med de stedlige Husmands- og Landboforeninger, saaledes at en Del af Foreningernes Forsøg lægges der,

ligesom det maaske er Stedet at anlægge en Forevisningsmark. Man vil gerne have Gaarden drevet saadan, at der kan blive en Del at lære for Eleverne som for Omegnens Bønder. Gaardens Økonomi skal hvile i sig selv, saaledes at Overskudet anvendes til Forbedringer ude og inde, og der skulde gerne blive Raad til at afprøve, hvad der kommer af nyt indenfor Landbrugets forskellige Grene. Kort sagt, det, man ønsker, er, at Gaarden skulde blive en Slags Egnsgaard, et Samlings- og Lærested for unge og gamle.

Skoleaaret kommer til at gaa fra November til November, og de 20—24 Elever, der er beregnet Plads til, skal i gennemsnitlig 4—5 Timer daglig gøre Arbejdet paa Gaarden, dog nok saaledes, at det halve Hold i hveranden Uge udelukkende faar Undervisning og i hveranden Uge kun deltager i 2—3 Fællestimer daglig og ellers arbejder ude.

Undervisningen kommer til at omfatte de Fag, der i Almindelighed undervises i paa Høj- og Landbrugsskoler, saaledes at der i Hovedtræk skulde kunne naas omtrent det, der naas paa et 5 Mdr.s Højskoleophold plus et 5 Mdr.s Landbrugsskoleophold.

I Landbrugsundervisningen vil vi sætte ind for at fremelske Elevernes Evner og Trang til selvstændigt at lede en Landbrugsbedrift, og dette vil vi søge at naa ved i saa høj Grad som muligt at forene den teoretiske Undervisning i Skolestuen med det praktiske Arbejde i Mark og Stald. De enkelte Problemer indenfor Landbrugsteorien vil vi behandle i al Almindelighed og derefter gennem Opgaver og Spørgsmaal stille dem i Forhold til Gaarden „Fjordvang“.

I Arbejdstiden skal der af en Landbrugskandidat gives Vejledning i selve Arbejdet og i Redskabernes og Maskinernes rette Brug, Indstilling og Pleje, ligesom Fag som Nivellering, Opmaaling, Kvæg- og Hestebedømmelse, Forspænding af Heste og lignende Ting skal tages med her.

Dersom Undervisningstid og Arbejdstid regnes ud hver for sig, giver det 8 Maaneders Undervisning og 4 Arbejdsmaaneder. I de 8 Undervisningsmaaneder skal der som paa andre Skoler betales 125 Kr. maanedlig i Skolepenge. I de 4 Arbejdsmaaneder gives 250 Kr. i maanedlig Løn, saaledes at et Aars Ophold bliver gratis for dem, der ikke kan faa Understøttelse, medens de, der faar Understøttelse, faar denne til Hjælp til daglige Fornødenheder og Undervisningsmateriale.

Som Medhjælper paa Skolen faar vi Lærer Riis Vestergaard som Højskolelærer. Han har tidligere været Lærer ved Haubro Ungdomsskole og siden 1943 ved Fyns Stifts Ungdomsskole. Endvidere skal vi have en Landbrugskandidat som Arbejdsleder, og hans Opgave vil det blive at knytte Forbindelsen mellem den teoretiske Undervisning og

det praktiske Arbejde. Med andre Ord, saa skulde Arbejdstimerne gerne forme sig som en Slags Undervisnings- og Overhøringstimer samtidig med, at de er det, de skal være: Arbejdstimer. Jo bedre man forstaaer en Ting, des mere kommer man til at holde af den, og netop det skulde gerne naas i disse Timer, at Eleverne i højere Grad kommer til at forstaa og holde af deres Gerning som Bønder.

Det er store Maal og store Opgaver, der her stilles til dem, der skal føre Idéen ud i Livet, og om det lykkes, vil komme til at afhænge af, om der er Jordbund for en saadan Skoleform, og af os, der bliver Medarbejdere i dens Tjeneste, og om det vil lykkes at kombinere de mange Enheder, saa det bliver et virkeligt Fællesskab til Gavn og Glæde for det lille Udsnit af dansk Bondeungdom, vi faar med at gøre, maa Tiden vise.

Vestjyske Bønder er før gaaet foran med nye Opgaver, og paa Skolens Omraade har Vestjylland haft noget særegent i den vestjyske Skoleordning for Børneskolen. Maatte det paa samme Maade lykkes at tilpasse denne nye Skoleform efter Tiden og det daglige Livs Krav, tror jeg, den har en Fremtid for sig.

*

*

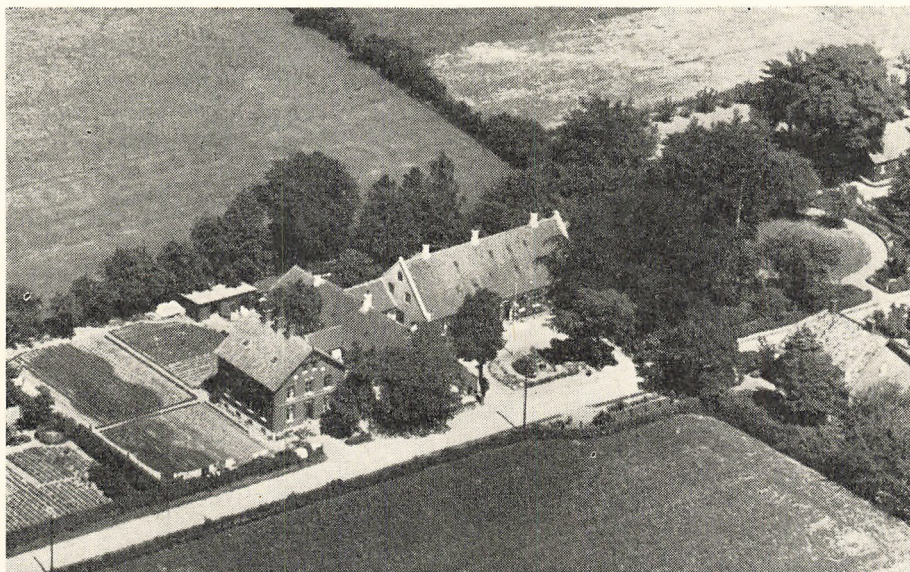
*

Og saa skal I vide, at et Frederiksborgbesøg altid er kærkomment! Tænk paa det, naar jeres Vej falder forbi.

Mange Hilsener ogsaa fra Anna.

Hans Bruun.

UNGDOMSSKOLEN I EFTERKRIGSTIDEN

UNGDOMSSKOLEN — Efterskolen — har i den sidste halve Snes Aar været i rivende Udvikling. Den meget store Tilgang af Elever og de mange nye Skoler, som rejstes særlig efter den nye Efterskolelovs Ikrafttræden i 1942 med de forbedrede Understøttelsesforhold, er et Bevis paa Interessen for og Forstaaelsen af denne Skoleforms Værdi i danske Hjem og hos danske unge.

Men der er dog et Forhold — en Aarsag, som ganske sikkert overskygger alle andre: Den Indflydelse paa vore helt unge — ja, for saavidt ogsaa paa vore Børn —, som den økonomiske, sociale og tekniske Udvikling i de sidste 30 Aar har ført med sig.

Hvilken Forskel paa Tiden nu og Tiden omkring Aarhundredskiftet! Selv om den verdensprægede Industrialisering paa daværende Tidspunkt var langt fremme ogsaa her i Danmark, saa var det dog endnu saadan, at Hjemmenes Ansvar og Forpligtelse over for Menneskeliv og Folkeliv var det bærende. Det var en *midtpunktsøgende* Tid: De udefra kommende Spørgsmaal, som stillede Krav om Plads i Sind og Tanke, blev vejet og vurderet i Forhold til Menneskelivets og Folkelivets uskrevne Livslove, og endnu var Hjemmenes Autoritet, Mod og Karakterstyrke saa stærk, at de kunde afvise det, som virkede forfladigende og nedbrydende paa det centrale, nemlig *Aandslivet*.

Forrige Verdenskrig og Mellemløstiden med „al den fortærende Tant“ affødte en stærk Modsætning hertil, en *midtpunktflyvende* Tid, hvor Sind og Tanker vendtes udad, bort fra Aandslivets af Gud bestemte Veje, bort fra personligt Ansvar og forpligtende Kamp. — Den paagældende politiske Propaganda for nye Livsanskuelser, Sport, Radio, Badestrande, Forlystelser, Lønkrav og Ferieordninger o. s. v. — hele denne Udvikling satte et stærkt spredende Præg paa det store Flertal af unge, og Resultatet blev en dybtgaaende Rodløshed i Forhold til Livslovene i Menneske- og Folkeliv.

Men netop paa Baggrund af Rodløshed, Fattigdom, Fornedrelse opstod der i en Mængde unge en maaske nok ubevidst, men derfor lige virkelig Længsel efter Fodfæste — et Staasted i Livet. Den stærke Udvikling i udadgaaende Retning bevirkede, at de unge paa mange Omraader blev tidligere „voksne“ end andre Tidens unge. Den udprægede Frigjorthed i hele deres Væsen, en stærkere politisk Interesse, Forholdet mellem Mand og Kvinde, er blot et Par Eksempler som Bevis herpaa. Problemerne kunde ikke længere bortvises som noget uvedkommende, men stillede ubønhørlige Krav om Bearbejdning og Stillingtagen. Besættelsestidens Strenghed understregede glædeligvis dette Forhold paa den stærkeste Maade.

Det er uden Tvivl denne tidlige Udvikling af vore unge, som er en af Hovedaarsagerne til, at saa mange unge søger paa Ungdomsskoler, og at saa mange Hjem staar bagved.

Der er imidlertid en Del, særlig inden for Højskolekredse, som i nogen Grad ser med Skepsis paa Ungdomsskolens Udvikling. Og af to Aarsager. Man tvivler paa de unge 14—18-aariges Udbytte i aandelig Henseende ved et saadant Skoleophold, og samtidig er man bange for, at de unge ikke senere skal søge at komme paa Højskole.

Angaaende det første kan der være Grund til at minde om en Samtale mellem Christen Kold og Grundtvig, hvor Emnet netop var den bedste Alder for et Skoleophold. Kold vilde have sine Elever i 16 Aars Alderen. „Det duer ikke, før de er 18 Aar,“ svarede Grundtvig. Kold gik imod og sagde: „Naar de er 18 Aar, leger de Kæreste, ryger Tobak, handler med Uhre og Piber, og saa kan vi ikke faa dem beaandede.“ Hertil skal Grundtvig have givet det korrekte og knappe — om man vil aandsoverlegne Svar: „Jo, det kan vi nok.“ Det er værd at lægge Mærke til, at det i deres Samtale er „Beandingen“, der er det væsentlige, det, som Sagen drejer sig om.

Kold maatte dog efterhaanden give Grundtvig Ret i sin Opfattelse af Spørgsmaalet, ganske sikkert ud fra en Erfaring om eller Opdagelse af, at det „at lege Kæreste, ryge Tobak o. s. v.“ netop er et umiskendeligt

Udtryk for den begyndende Kamptilværelse, som er saa karakteristisk for Ungdomstiden, og ud fra Erkendelsen af, at en Kamptid bedre end noget andet Tidspunkt giver Mulighed for det for et Menneskeliv saa værdifulde, som han kalder „*Beaanding*“.

Men det er jo netop denne Kamptid, der paa Grund af — skal vi sige Verdensudviklingen, er rykket frem fra 18 Aars Alderen til i hvert Fald 16 Aars Alderen, og derfor er der de bedst tænkelige Muligheder for en „*Beaanding*“ — et Udbytte for de 14—18-aarige ved et Skoleophold i den Alder.

Imidlertid kan der paa Ungdomsskoler kun blive Tale om noget *grundlæggende* — fordi disse unge naturligvis mangler Livserfaring, Indsigt og Overblik, men det *grundlæggende* — det, hvorpaa Livet skal bygges —, turde vel ogsaa være noget af det aller vigtigste.

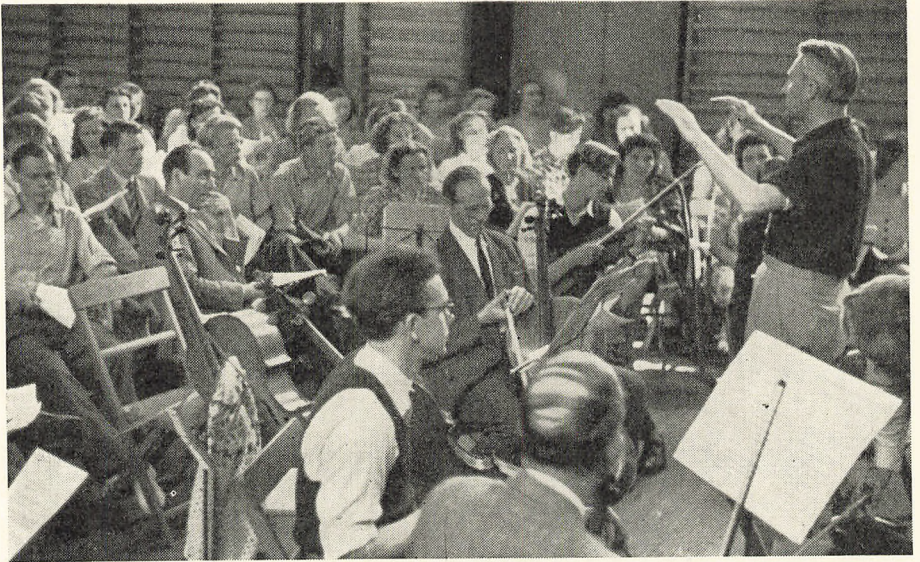
Hvis Ungdomsskolen evner at lægge den rette Grund, d. v. s. evner at „*beaande*“, eller som Kold med et andet Ord udtrykte det, „at oplive“, da vil der hos disse unge melde sig en naturlig Trang til en Befæstelse af og en Viderebygning paa denne Grund, og det vil de søge efter paa Folkehøjskolerne. De bedste Ungdomsskoler bliver derved en Slags Forskole for de bedste Folkehøjskoler, og det kan kun blive til Lykke for Helheden.

Ud fra den Opfattelse, at de helt unge midt i deres tidsbestemte Rodløshed, men med livsdannende Problemer tidligere inde paa Livet end forhen, er Ungdomsskolen blevet en meget vigtig Faktor i vor Ungdomsopdragelse, en Faktor, som har de rigeste Muligheder for at blive medbestemmende for det enkelte Menneskes og dermed det danske Folks aandelige Fornyelse, hvorved der ikke bare skabes en Fremtid, men en lykkelig og uovervindelig Fremtid.

Det maa derfor i høj Grad ønskes, at den Udvikling i Form af Elevtilgang til de bestaaende og Rejsning af nye Ungdomsskoler, som er sket navnlig i de senere Aar, maa fortsætte, og særlig maa det ønskes, at Ungdomsskolen i Fremtiden maa forstaa og dernæst evne at løse sin vigtigste Opgave: Ved *Ordets Magt* og *Aandens Kraft* at trække saa store Dele som muligt af Danmarks unge ud af Rodløshedens Malstrøm og Fattigdom og give dem en Hjælp til at finde ind til Erkendelse af Livets uskrevne Love, som er en af de absolutte Forudsætninger for at finde det Livsgrundlag, der kan bygges videre paa Livet igennem, og som kan bære saavel i Nederlag som i Sejr.

Vejstrup, i September 1946.

Vagn Christensen.

Grytter dirigerer Musikugens Koncert.

VIVA LA MUSICA

EN HILSEN FRA GRYTTER

DET er nu en Maaned siden, Musiklejren fandt Sted; jeg fik Jer ikke den Gang sagt Tak for det Arbejde, I gjorde, og jeg vil derfor gerne sende Jer en Hilsen, inden I forlader Højskolen.

Musiklejr-Dagene blev for alle os, der kom udefra for at være sammen med jer om Musikkens og Sangens Glæde, igen den store Oplevelse, ikke mindst, fordi der i Aar rent musikalsk blev ydet noget af det bedste, vi hidtil har kunnet opvise. I var ikke blot glade for at synge, men I kunde ogsaa synge, saa at vi virkelig fik noget ud af det.

En saadan Musiklejr er imidlertid for os, der leder den, andet og mere end at tæve Stemmer og faa det hele til at hænge sammen; den skulde gerne blive en Del af selve Højskolens Idé: at bringe Jer en Oplevelse, der kunde føre til den Sindets Oplivelse, som Grundtvig lægger saa stærkt Vægt paa, saa at I, naar I nu flyver hver til sit, ligesom kunde leve videre paa de Toner, I da lærte og hørte, forfriske Sindet med dem i trange Tider og glædes over dem i lyse Stunder.

Men det forekommer mig, at Musiklejren maaske ogsaa paa helt anden Maade kunde blive af Værdi i disse Besindelsens Aar efter Krigen, hvor vi her i Danmark har Tilbøjelighed til at splittes og glemme den Samlingens Aand, der prægede de sidste Besættelsesaar. Lagde I Mærke

til, tænkte I over, hvordan de tre Musikdage samlede os alle fra By og Land, skønt vi ikke før havde set hinanden, og selv om vi var saa vidt forskellige, som vi var. Musikken kan bringe Lys og Glæde i Sindet, den kan røre ved Strengene, som sjældent ellers klinger med; men den kan mere end det: den giver os alle en Følelse af Fællesskab og Enhed, en mærkelig Fornemmelse af en fælles Vilje til at løse en Opgave ved at bøje sig ind under de musikalske Love. Det er en saadan fælles Vilje og et fælles Maal, der betinger Skabelsen af et Samfund,

*„hvor Enigheden bor i Løn,
og Nabo smukt sig føjer:
hvor saa man skatter egen Arv,
at alle ser paa Næstens Tarv,
og ingen Retten bøjer.“*

Der er intet bedre Bevis end en saadan Musiklejr for, hvilken Magt Tonerne har over Sindet og til at forene i en fælles Vilje for at skabe det bedste, det skønneste og mest ædle, hver med sine Evner — Livsviljens og Fællesskabets højeste Maal.

Men vi vilde med Musiklejren ogsaa gerne være med til at bringe jer ud af Besættelsens Mørke og ind i Besindelsens Lys. Henrik Ibsen skelner i „Peer Gynt“ mellem „at være sig selv“ og „at være sig selv nok“, TrolDEMærket; Shakespeare taler om en Verden uden for Verona, begge Dele Udtryk for Modsætningen mellem at være besat af den egoistiske Snæversynetheds Mørke, der intet kan se ud over sin egen Lilleputverden, og saa at lukke Vinduerne op, se alt i det dagklare Lys, besinde sig og opdage de kulturelle Værdier, vi har at vogte og leve paa og for. Lagde I Mærke til J. P. A. Schulz' „Elskovstrylleri“, Oluf Rings „Kirsten Piil“ og Sv. S. Schultz' „Ved Rugskellet“; hørte I den ægte, danske folkelige Tone, som gik gennem disse Værker, og som har sin Rod helt tilbage i Middelalderen. Husker I Carl Niensens betagende, magtfulde Kor af „Saul og David“: Halleluja, Halleluja . . . ! Der var vi inde hos det bedste i os selv; men det var os ikke nok, vi lukkede Vinduerne op for Kunstens store Mestre, som vi ikke har Raad til at kaste Vrag paa, selv om de nok saa meget har Rod i det samme Folk, som vi nu maa hade paa Grund af dets ufattelige Misgerninger. Det har skabt saadanne kulturelle Værdier, at de lever den Dag i Dag: tænk paa J. S. Bachs „Nu fryde sig hver kristen Mand“; er I klar over, at I med den har oplevet noget meget stort og rigt i den protestantiske Kirkes Musik? Eller husker I Mozarts og Beethovens lyse, lette Toner, for ikke at tale om Dittersdorffs Klaverkoncert, som Schultz spillede —

det var en Verden fyldt af Værdier, som vi nødigt vilde have undværet, og som stadig vil leve. Er det ikke som at fortrænge en Besættelses Mørke og lukke Vinduet op, at opleve vore egne og andres kulturelle Værdier, og nu bagefter kan I gaa ud og bygge videre med dem paa Læben og i Sindet sammen med alt, hvad I ellers har faaet i disse Maa-neder. Var disse Dage paa den Maade ikke ogsaa med til at give den Oplivelse, som er Højskolens inderste Mening?

Jeg tror det. Desværre fik jeg ikke sagt jer det den Aften, vi sluttede, fordi jeg saa hovedkulds maatte fare af Sted. Men nu beder jeg jer tage denne Hilsen og Tak fra mig, inden I skilles. — Og husk saa, at jeg vil altid være glad for at hilse paa jer, hvor vi saa mødes; Trylleordet er: „Musiklejren 1946“, saa ved vi, hvad vi er fælles om!

Jeres

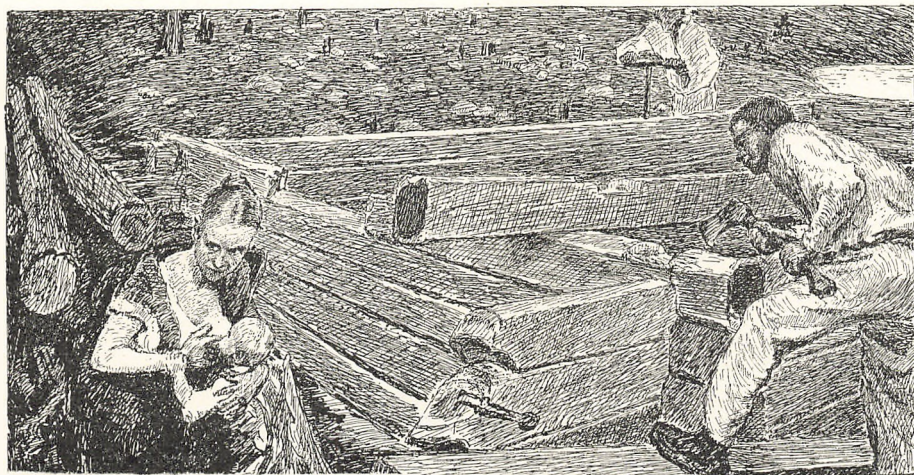
Grytter.

Hielmborg.

Svend S. Schultz.

Bjælkehus bygges, Finland.

BRÆNDENDE SPØRGSMÅAL!

Sydslesvig, Norden og Verden derude.

SKØNT Aarsskiftet i 1946 har sin særlige Karakter og samler sig om Skolen selv og de Skoletanker, vore tidligere Lærere arbejder for — Ungdomsskoletanken, Fjordvangskolen, Kungsälvskolen — maa og skal vi ogsaa i Aar kaste Blikket ud over de store Spørgsmaal, som vi er optaget af her, og som I altid spørger om under Kaminstuepassiaren.

DET største af alle vore Spørgsmaal er Sydslesvig. Vi her paa Frederiksberg er jo ikke nordiske, men dansk-nordiske, og naar vi søger nordover, er det ikke blot, fordi vi holder af dem deroppe og føler os forpligtet i det Fællesskab, vi har med dem, men ogsaa, og ikke mindst for at faa nordisk Kraft til at tage vore egne nationale og mellemfolkelige Opgaver med en større Styrke, Frihedsvilje, med svensk Retssans, norsk Uforfærdethed og finlandsk Udholdenhed. Netop nu er der Brug for disse Egenskaber i vor Grænsekamp som vel aldrig før. Før stod vi kun overfor Slesvigholstenerne og Rigstyskerne. Nu staar vi overfor to gigantiske Kræfter: et langsomt vaagnende Tyskland af ukendt Aand, et voldsomt russisk-polsk Pres fra Østtyskland, der driver Østpreusserne op i vort gamle danske Folkeland, og et England, der sammen med Sovjetrusland har svigtet alle nationale Mindretalsrettigheder.

Af alle Folk er vi nu det eneste, der taaler et tysk Mindretal i vort Land, og som i det sultende og overbefolkede Tyskland kræver Rettigheder for egne Landsmænd, og vi er stolte over denne Undtagelsesstilling paa Ejendomsrettens og paa Medmenneskelighedens Grund. Vi alene er tro mod noget af det bedste i Versaillesfreden, den vi mere og mere kommer til at se som det store Højdepunkt i Europas mellemfolkelige Historie, — naar bortses fra dens Tysklandsparagraffer.

Det samme Sind, som var i Sydslesvigerne i 52 Aar, i Nordslesvigerne i 54 Aar, i den danske Modstandsbevægelse og i det finlandske og norske Folks Frihedskamp, maa ogsaa nu komme op i os kongerigske Danske, selv om Kampmidlerne nu er andre og Modstanderne delvis andre. Skuffelsen over det kristne Demokrati i Slesvigholsten og over England, Landet med de to Ansigter, Frihedens og Stormagtsvældets Land, maa ikke svække vor Kraft. Vi ved jo, at „Bladet i Skoven sig vender som under usynlige Hænder“ og at Verdenshistorien — især Stormagts-historien — er de største Overraskelsers Historie. *Den største af alle Skuffelser bliver dog Skuffelsen over os selv*, at vi ikke som Folk har været bedre orienteret og hurtigere og mere samlet er sluttet op om den Linje, som jeg mener, at Vilhelm la Cour allerede før 5. Maj har afstukket for os: Sydslesvig som et midlertidigt Mandatomraade, dets Udskillelse fra Holsten uden foreløbig at blive indlemmet i Danmark. Kun saaledes kan en fremtidig fri Afstemning forberedes under den voldsomme Krise, som Tyskland nu gennemgaar. Vi kan ikke uden den bestemteste Protest overlade det ældgamle danske Land til engelske Militærpersoners og holstenske og østpreussiske Embedsmænds Forvaltning. De dansksindede syd for Skelbækken, der nu under Farer og Trusler vover sig frem mod Magthaverne i Landet, bør vide, at Danmark staar bag deres retfærdige Krav om kulturelle og politiske Menneskerettigheder, om Selvbestemmelsesret, naar Tiden er inde.

Følg med i dette Spørgsmaal, gamle Frederiksborgere. Læs ikke blot „Folkungbladet“, men ogsaa de mere yderliggaaende Blade, „Det brændende Spørgsmaal“, der udgives af „Det sydslesvigske Udvalg“, og Johs. Fosmarks „Grænsekampen“, og vær med i baade det politiske Oplysningsarbejde og i Fadderskabstegningen for de sydslesvigske Børn. Der trænges til Hjælp paa *alle* Maader i denne Kamp for danske og nordiske Frihedssynspunkter angaaende Grænsfolks Kaar, der svigtes overalt saavel af Tyskland som af Tysklands Modstandere i Øst og Vest.

*

VENDER vi os fra Sydslesvig til *det høje Nord* — hvor desværre Forstaaelsen for vor fælles Sydgrænsesag endnu ikke er stor — er

det netop nu de nordvestlige og nordøstlige Problemer, som brænder paa: Vort Slutopgør med Island, Færøernes nye Plads i Norden og — Finlands tunge Fremtid.

For os *nynordiske* — en Tankegang, I alle er fortrolig med — gælder det m. H. t. *Island*, at dets Opræden overfor os under Krigen bliver forstaaet som berettiget. Danmark var et tysk Lydland — Gangsternes Kanarieflugt — og Island viste os sin gode Vilje ved at udsætte Republikkens Indførelse til det forud aftalte Aar 1943. Læs de to udmærkede Aarbøger fra „Dansk-islandsk Samfund“, og jeg tror, I vil give mig Ret i denne min Opfattelse af, at Island har handlet, som det maatte og skulde handle i den givne Verdenssituation.

Et andet dansk-islandsk Spørgsmaal, der er af allerstørste Betydning for det islandske Folk og ganske underordnet for os, er det om de *gamle islandske Skindmanuskripters Aflevering* til Øen, hvor de blev til, og hvis Stolthed de er, dets dyreste historiske Skat. Disse Bøger blev i det 17. og 18. Aarh. afleveret — ikke til den *danske* Konge, men til Kongen over det store vestnordiske Fællesmonarki og til Rigernes Fællesuniversitet i København. Naar Island nu har faaet sin egen Præsident og sit eget Universitet, er det for mig og mange med mig en selvsagt Sag, at de ubetinget bør gives tilbage til Island, *ikke som en Gave*, men som noget, der tilkommer Islænderne, *som en Rettighed*, vi burde have indrømmet dem for Aar tilbage.

*

I *Færøsagen* maa vi *nynordiske* med den største Glæde se, at Danmark omsider har bøjet sig for Færingernes Flag- og Sprogkrav, — ogsaa noget, vi burde have gjort for længe siden. Med saa meget større Sorg ser vi, at man fra dansk Side kræver Grundlovsfællesskabet og Rigsdagsfællesskabet opretholdt. Kommer Forhandlingerne om et fortsat Fællesskab til at bryde paa dette Punkt, maa vi betragte det som en stor Ulykke for Færingerne selv, som et Nederlag for Danmarks folkelige Linje. „Hvert Folk sin Grundlov som hver Folk sit Flag“, maa være en Forudsætning for Samarbejde mellem Folkene i Norden som overalt i Verden.

Eet er dog vundet: Hvordan de lange og pinlige Forhandlinger end ender, har alle Danske omsider forstaaet, at Færingerne er *det sjette nordiske Folk*, at Norden har *seks Korsbannere*, at der er *seks Svaner* i den nordiske Svaneflok. Hans Hartvig Seedorff Pedersen maa sætte et nyt Vers ind i sit skønne Digt.

*

ENDELIG var der meget at sige om vort Forhold til Norge og Sverige og om store sociale Initiativer, der nu tages her, men *Fin-*

lands økonomiske Nød og de Farer af anden Art, der truer dette, det tapreste og mest sejge og udholdende Folk i Norden, sætter alle de andre nordiske Spørgsmaal i Skygge. Ordet „*Løgn i Gildesskrud*“ har Henrik Ibsen brugt om Frasersnes og Punchebollernes Skandinavisme. Dette Ord vil med en endnu større Ret ramme en Nutids-Nordiskhed, der passivt indregistrerer, at alle de andre nordiske Folk nu snart kommer til Velvære eller for Sveriges Vedkommende til Rigdom, medens Finland indtil 1952 skal lide bitter Nød og Mangel paa alt, hvad andre kan glædes over af materiel Art.

Vore sydslesvigske Landsmænds og Finlændernes Kaar baade i økonomisk og i aandelig Henseende maa derfor staa først paa Dagsordenen, ellers er denne, for at sige det endnu en Gang: „*Løgn i Gildesskrud*“. Der er ikke Broderskab mellem os nordiske Brødre, om vi ikke kender vort Ansvar overfor hinanden. Finlandshjælpen og Sydslesvigshjælpen maa fortsættes med Gavepakker og Fadderskaber i de kommende Aar. Hvor gerne vilde jeg ikke, at I Frederiksborgelever her var blandt de mest trofaste. Vi beder andetsteds om en Jubilæumsgave til vort Skolebibliotek, men føler I en større Trang til at hjælpe Sydslesvigerne og Finlands Børn, er vi kun glade derfor.

C. P. O. C.

DE SMAA NATIONERS MISSION

*En Hilsen til vort Aarskrift fra Højskolernes mangeartede
Tilsynsførende og Ven, forhenværende Udenrigsminister,
Dr. phil. Moltesen.*

TAK, fordi De opfordrer mig til at formulere noget om de smaa Nationers Mission her i Verden, men hvordan i Korthed rekonstruere, hvad jeg har sagt derom engang ved Lejlighed i Askov, da det er Tanker, som ligger bag hele mit folkelige og politiske Arbejde. Mit første Foredrag paa en Højskole var paa Ryslinge 1888, da jeg lige var blevet cand. theol. Vi var en hel Del unge Mennesker samlede dér i Sommerferien, og vi sad en Nat og samtalede i Højskolelærer P. Thomsens Hjem; da Klokkeren blev 2, sagde Thomsen, at nu maatte vi gaa i Seng, da han skulde holde det første Foredrag Kl. 8 Morgen. Vi ønskede at fortsætte og enedes da om, at den af os, hvem Loddet traf, skulde holde dette Foredrag, og Loddet traf mig. Jeg havde meget tænkt over Judas-

Problemet og holdt et Foredrag om Judas. Da jeg skulde til at tale, kom Alfred Povlsen ind, han saa meget bister ud — hvad jeg godt forstod — en 22-aarig nybagt cand. theol., der uden hans Vidende holdt Foredrag i Stedet for den beskikkede! — men jeg tog fat — og bagefter var Alfred Povlsen saa venlig.

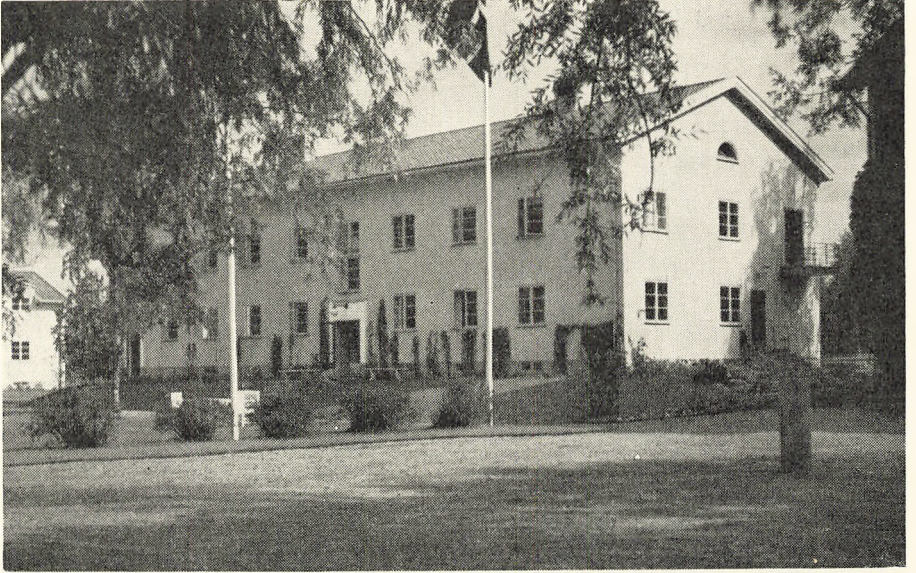
Tankegangen i Foredraget, som jeg senere gennemarbejdede, var den, at Judas havde sluttet sig til Jesus i Tro paa, at han var Messias, der skulde gøre Jøderne til Verdensherskere, men Tvivlen kom op i ham, da han saa ham vandre ad Veje, han ikke forstod — til Golgatha og ikke til Davidsborgen — og saa overgav han ham i Romernes Hænder — og da han saa ham paa Korset, brød han sammen og saa, at han alligevel var Kongen og ikke en Charlatan. — Derfra gik mine Tanker til Modsætningen mellem Kejser Augustus og Kong Jesus, mellem den ydre Magt og den indre — og de smaa Folk var Bærere af den sidste Linje, de store Stater af den første.

Stat maa hvile paa Magt, Folk paa Ret — de smaa Folk har jo intet andet at holde sig til som Grundlag for deres Tilværelse, men de store har det ydre Magtapparat; Staten, Storstaten, maa være egoistisk for at bestaa — de smaa Folk, selv om de ogsaa har dannet en Stat, kan overfor dem ikke hævde sig uden at holde sig til Retten — i nyere Tid har vi jo netop faaet „Folkeretten“ som en Disciplin ved Siden af Statsretten, et mærkbart Fremskridt trods det, at vi har oplevet Hitler, Mussolini og Stalin — Mænd, der er udgaaet fra Folkedybet, men som, naar de begynder at føle Magtens Sødme, bliver dens Trælle. Vi smaa Folk kan have Fristelser i samme Retning, f. Eks. Storfinner og Stordanske, men Fristelserne har den naturlige Hæmsko — hvis de vil tænke paa at sejre, maa de følge Kong Jesus; følger de Kejser Augustus, gaar de til Grunde.

Men hvordan skal jeg gamle Mand nu i et Brev kunne udtrykke det, saa det kan forstaas — det, som har været Grundlaget for al min historiske Undervisning, og som har givet mig Tro og fremdeles giver mig Tro til „Livet“.

Charlottenlund, 27. August 1946.

L. Moltesen.

Tärna i Västmanland.

NORDISKE BREVE

EFTER Krigstidens Breve »over Nordens lukkede Grænser« fulgte Glædesbrevene over de aabnede Grænser. Nu i Aar bringer vi Brevstykker fra Danske i Norden og Nord-nordiske, der har været i Danmark, paa Frederiksborg. Som et Udtryk for noget af det nye, store, der er sket, bringer vi først et engelsk Brev fra en Student, der var med paa det nordiske Studenterstævne i Hillerød. England og U. S. A. er nu, trods Sydslesvig, kommet os saa inderligt nær — disse Folk er nu for os som for Grundtvig „Det udvandrede Norden“:

*

DEAR C. P. O. As perhaps you know our first impressions of your school rather alarmed us! But the day we spent with you completely dispelled that. Your country's history makes you more vocal in your nationalisme than we British are.

But such schools as yours do on a large scale something of what Oxford and Cambridge do for us lucky few, who get there — give a community life which is as valuable as what is taught.

Back here at home, in the poorest part of Cornwall — poor in education, in fertility, and faith as well as economically — folkschools which will show people something of their heritage, are just what is needed.

**** *

*

Fra Finland.

NAAR man skriver til sin Højskoleforstander, burde man vel sætte sig smukt ved et Bord og skrive pænt, men jeg hænger bare paa en Træstub tidlig Søndag Morgen heroppe paa et af de smaa idylliske Steder, Finland er sammensat af. Naa! men til Sagen. Hør, C. P. O., hvorfor kender vi alt, alt for lidt til Finlands Stilling hjemme, er vi saa snæversynede, at fordi det forekom os, at Finland en Overgang var for tyskvenlig, saa bliver der intet skrevet heroppe fra?

Naar man kommer herop og ser, at f. Eks. en Heltekirkegaard (i Suomi taler man ikke om Soldaterkirkegaarde og -grave) fra 1918 var halvt tysk og halvt finsk, at Helsinkis smukke gamle Bydel var tegnet af en tysk Arkitekt o. s. v., saa forstaar man, at Finlands Loyalitet har hindret dem lidt i at se, hvilken Røvernation Tyskland havde udviklet sig til — den øvrige Verden har dog ingen som helst Undskyldning for, at de lod Tyskland komme saa vidt. Suomi kan ikke andet end være taknemlig mod dem, der har hjulpet dem til at bevare deres Frihed. Derfor maa vi ikke glemme, de er et Broderfolk, og vi bør vide, at de i disse Aar udfører en Heltebedrift, der er maaske større end Krigens — ved at betale en Krigsskadeserstatning, der udgør en meget stor Del af deres Produktion. Vi ved hjemme, hvor dyrt det er at genrejse et ødelagt Produktionsapparat. Det skal Finland samtidig gøre, foruden at det skal skaffe Hjem og Levebetingelser til 436,000 forflyttede Karelere — synes man ikke, det lyder ganske umuligt? Men Finland arbejder, arbejder og arbejder. De ved, at hvis Betalingen forsinkes, skal de betale 60 pCt. om Aaret i Rente, ellers kan de være færdige 1952. Men naar man ser de gamle, arbejdsklædte Mennesker, de tomme Butiker, mærker den truende Inflation, hører om de Levnedsmiddelrationer, der er saa smaa, at en almindelig Arbejder maa købe paa den sorte Børs for at eksistere, saa tvivler man paa, at Finland kan klare den saa længe. Hvorfor sender vi ikke frivillige til Finland nu? Naar saa mange vilde ofre Livet for Finland i sin Tid, skulde der vel ogsaa være nogen, der vilde ofre nogle Maaneders Arbejde nu. Sagen er jo dog den samme. Det vil jeg sige dig, C. P. O., at hvis „Fredsvenners Hjælpearbejde“ sender Hjælperne herop til næste Sommer, maa du anbefale dine Frederiksborgere at rejse med. Det drejer sig om 3 Maaneders gratis Arbejde, og vi arbejder med Høstarbejdet o. a. blandt de forflyttede Karelere. Det giver Muligheder, som vist ikke mange Danske faar, for at lære Finland at kende, ikke fra den politiske Side, men i selve Kærnen — se, hvordan de lever.

Nu skal du bare høre lidt af alt det meget spændende, jeg har oplevet. Det første Sted, jeg var, hjalp jeg med Høbjergningen — det havde jeg faaet at vide, at jeg skulde, men var lidt desorienteret, da jeg blev sat til at fælde Birk, skære Kvistene af dem og bundte dem. Det viste sig dog, at det er en Slags Tilskud til Høet! Stakkels Køer, der skal staa og gumle i det Risbrænde til Vinter. Rigtig Hø har vi dog ogsaa, og jeg har slaaet, revet og stakket en Masse, synes jeg, men det er nok det eneste, Køerne faar om Vinteren.

Vi spiser om Morgenen, Kl. 11 og Kl. 5—6, og Maden er Brød, Smør, Mælk, Mælkesuppe og Kartofler, naar vi har nogen, ingen Sukker, ingen Paalæg, ingen Kød. Naar Far har været i Byen, har han dog somme Ti-

der lidt Fisk og en raa Agurk med hjem. Vi faar vores Rationer hjemmefra, som vi saa afleverer, og det er sjovt at se deres Glæde over en dansk Spegepølse (de bruger dem til at koge Suppe paa), og saadan noget som Havregryn, for ikke at tale om et enkelt Bolsje.

Vi synes, Finnernes Bjælkehuse er smukke, som de ligger der paa smaa ryddede Pladser i Skoven — det er Bjælkehuse tættede med Mos og med Spaantag, Indboet er Bord, Bænke, Senge og et muret Komfur, og Luksus som Maling, Fernis, Billeder, Tapet o. l. findes ikke. Gulvet fejer vi med et Birkeris, og Vandet henter vi ude i Skoven ved en Kilde, men vi finder dem hyggelige med deres Papirgardiner og Pelargonier i Vinduet. Karelerne er dog af en anden Mening, de fortæller os stadig, hvor dejligt de havde det paa Karelen. Navnlig de gamle kan ikke glemme, — det er underligt, at man ingen Steder finder en apatisk Ligegladhed, men Karelerne er myreflittige, og langt de fleste har et glimrende Humør. — Naa, men Dagen før en Regnperiode blev vi færdige med Høet, og jeg flyttede over til en meget fattig karelsk Familie. Far er Arbejder i Byen og kun hjemme om Søndagen, og vi har 4 smaa Børn, Moderen er syg af Gigt, foruden at hun er gravid. De bor i et Hus med ét Rum sammen med hendes Far, alt deres Tøj har de faaet af Amerikansk Røde Kors, for Far drikker, saa der er ingen Penge til Tøj. Men man siger nok, at Jeppe drak — — —. Ogsaa han er rykket bort fra sit Hjem, et dejligt Hus, siger hun, som han maaske har arbejdet mange Aar for at faa. Her havde jeg den Oplevelse at faa Lov at vaske Stovvask paa finsk. Søen var lige ved Huset, saa det var nemt, man hænger Gryden over et Par Sten og fyrer op under den, vasker Tøjet og skyller i Søen. Men uha, hvor skal man spare paa Sæben. Jeg har aldrig vasket i saa smukke Omgivelser, men jeg passede jo heller ikke rigtigt i Billedet med mine korte Bukser og graa Militærskjorte.

Hils Emil og hvem jeg ellers kender. Vi kommer hjem i Oktober. Hvis det kan passe med Festen, kommer jeg en Tur. Da jeg nu gik glip af Elevmødet, saa haaber jeg, Emil spiller Peer Gynt for mig alene.

Hilsen til dig og Pip fra A. M. K.-Pigen (forrige Vinter).

Lilli.

Långsamt lösgör sig färjan från kajen. Maskinerna arbeta allt hårdare och hetsigare, och vattenstrimman mellan stranden och fartyget blir bredare och bredare. Med händerna knutna kring relingen stirrar jag in mot den bortglidande stadens konturer, som upplösa sig mer och mer; snart kan jag inte skönja dem längre och nu ser jag intet annat än massor av tindrande ljus, som spegla sig i vattnet. Där forsvinner ur min åsyn Danmarks kust med en stad, som glittrar av ljus och ett folk, som åter är fritt. Och medan jag står där och ser uti natten, formar sig en melodi i mitt inre, som ständigt återupprepas av maskinarnas rytmiska dunkande: en stad i ljus, ett folk i fred.

Genom tre länder färdas jag, och i alla lysa ljusen ur fönsterna, på gatorna, längs landsvägarna och utmed kusterna, och i alla dessa länder leva folken i fred, jag reser hela tiden i Norden och känner mig hemma överallt, men ändå — så annorlunda det är för varje gräns, som passeras.

Danmark — det ljusa, leende landet för oss övriga nordbor, landet, som i många och långa år fått känna främmande övertälde, och som nu åter gästfritt öppnar fannan för oss. Men leendet, det förr så sorglösa, har hårdnat i dragen, och ljusen lysa mer manande än fordom ut över bygderna, gladare och allvarligare på samma gång, gladare emedan de åter ha lov att skina ut över land och folk, allvarligare emedan de minnas tider då de ej fått lysa lika fritt som nu. Ett land, där fred betyder självrannsakan.

Sverige — där lysa ljusen med självklar rätt utan att blinka och utan att förundras över något så stort som att få lov att lysa. Där ha de icke varit släckta och kunna därför ej uppleva glädjen att tändas på nytt. Men de brinna stadigt och klart och ha för många lyst till hjälp under svåra och mörka år. Ett land, där freden verkar lika självfallen som neonskyltarnas gnistrande ljuskaskader.

Finland — där ha också ljusen blivit tända och folket hemkallats från fronterna för att göra sin insats i det fredliga arbetets tjänst. Det hänger inga mörkläggningsgardiner för fönsterna längre och ute på åkrarna gå de forna soldaterna och bärga in skörden. Detta ser jag från mitt kupéfönster, medan tåget rullar norrut genom landet. Men jag ser också att lederna äro glesa och att en stor procent av dagsverkarna äro kvinnor och barn. En stor del av de män, som bort gå ute på åkrarna, sover nu tryggt på sin hembygds kyrkogård eller långt borta i främmande land. De som finnas kvar, äro tvungna att arbeta flerdubbelt så strängt som förut. De göra det också. Det finns ingenting som så trycker sin prägel på Finland av i dag som arbetet. Det är så mycket som skall åstadkommas, saa många skulder, som skola betalas, så många felsteg, som skola rättas, innan vi vunnit freden åter. Det är knappt om livsmedel och det är knappt om kläder, och det betyder en hel del, i synnerhet för den som skall arbeta och arbeta tungt. Men ändå bara en del, på långt när inte allt när man har så utmärkta surrogat som seg energi, otroligt envishet och sammanbitan vilja att det skall gå — trots allt. Ännu ha våra förhållanden inte stabiliserats, partierna hetsa upp sig mot varandra, skadeståndet till Sovjet hotar att bli övermåktigt, inflationen blir mer och mer påtaglig, karelarna har ännu inte fått sina slutgiltiga boplatser. Svårighetarna torna upp sig och det är inte meningen, att vi skola rygga tillbaka för dem och vägra att vidkännas dem, men vi skola inte heller låta dem taga modet från oss utan taga vår del av bördan utan fordran om hjälp och med samma naturliga ansvar, som vi togo vår rätt att försvara våra hem.

Den finländska soldaten har aldrig varit någon hjälte, det han gjorde under kriget var för honom det enda möjliga; han gick den enda väg, han kände till, den väg, hans fäder vandrat, den väg Finlands folk så ofta gått. Det er ingen lätt väg, och vid dess slut står lika ofta som segern nederlaget. Men detta nederlag bör förvandlas till seger inom oss själva, det som förlorats utåt böra vi vinna inåt; genom idogt arbete, genom försök på att utjämna motsatserna hos vårt folk, genom god vilja att leva i fred med alla jordens folk och genom en fast tro på vårt lands framtid.

Våra ljus lysa kanhände inte så trygga som det övriga Nordens — men de brinna dock. Vårt leende är kanske inte så segervisst och fullt av tillförsikt — men det finns. I samma kupé som jag sitta flera andra passage-rare eller tränga sig på gångarna, och alla ha det tämligen besvärligt under den långa resan. Men gång på gång hör jag ett skratt klinga, ibland litet trött, ibland friskt och ljust, och jag gläder mig över, att trots alla svårigheter människorna fortfarande

*„kunna glädja sig och höja sig
till mera ädla ting än sorgen över nöden,
och icke som barbarer böja sig
i skräck och vanvett under hårda öden.* (Fröding).

Else Lindberg.

SENASTE vinter detta år var jag i tillfälle att göra en två månaders resa till Sverige. Under denna tid besökte jag olika folkhögskolor runt om i landet.

Överallt möttes jag av den största vänlighet och kärlek. I mit eget hemland var denna sak välkänd och erfaren. Många äro de krigsfaderlösa, som med tacksamhet ihågkomma Nordens folk. Och då jag på ort och ställa fick sammanträffa med dessa hjälpsamma människor och likasom lära känna deras goda hjärtan, så föreföll det mig, som om allt detta hade framsprungit ur deras innersta väsen. För mig, som i kriget mött så mycken mänsklig råhet, var det hela, som nu kom mig till del, så sällsamt och samtidigt välgörande. Det långvarige krigets psykologiska inflytande hade ännu ej släppt mig. Detta hade i så hög grad påverkat mig, att jeg fruktade, att även min egen son måste bli en människohatare. Denna tanke tryckte mig mången gång. När jag nu träffade goda människor, som kunde älska sin nästa, förstod jag, att vi människor ej behöva hata varandra. Krigets psykos var borta.

Detta nya livsideal, att uppfostra vår ungdom till människokärlek klarade allra mest för mig vid en fest föranstaltad av Sveriges „Röda Kors”, där man bland annat sjöng en svensk psalm om hur

*„Alla äro våra bröder
Som här på jorden bo och bygga.”*

Dessa sången ord födde den nordiska tanken i mitt hjärta. Från denna dag stod det klart för mig, att jag även i mitt arbete bland vår finska folkhögskoleungdom i djupaste mening har användning för nordisk tanke. Denna blev mig en sporre i arbetet, en kraftkälla. Det nye människosläkte i vars

fostran vi få ta del, behöver få syn på den nordiska tankens djupaste idé: *vi människor äro alla varandras bröder.*

Miika Tarna.

Fra Norge.

EG hev vore uppe i lidi ikveld og funne nokre kvistar med blåbærlyng som eg sender deg som ei helsing frå dei harde norske fjell, med ei tak for skulans kjærleik til Noreg. Desse kvistane stod uppe i brattaste berget, som um dei hadde kløre seg fast og stridde ein strid for livet her. Difor tok eg nett desse og sende deg. Som dei hev stridt sin strid hev ogso eg av all mi makt stridt for å greida livet i det verste og brattaste ulende. Like burtgöymt og i skuggen som desse kvistar. Men den seige vilje som gjorde at blåbærriset klora seg fast i fjellet, den hev ogso eg og det er trui på Gud Fader. Den som er i hans hand, han kan ikkje sårast til døde.

Det er få ting eg sakna meir enn dine bibeltimar um kveldane i Isakstuen. Kor eg skulle vera glad, um eg berre ein einaste kveld fekk vera med der. So skal eg med det same fortelja, at den natti eg kom heim frå Danmark, da stogga eg ved kyrkjegarden og helsa gravi til den gamle pastor, helsa frå Grundtvigs fædreland, den Grundtvig, som han elska, og som han ogso lærde meg å elska.

— Eg sender her eit referat frå Hordastemne som nyleg hev vore på Voss. Eg vil, at du skal sjå noko af den gröda folkehøgskulen hev bore i Noreg. For det er nemleg so, at Noregs Ungdomslag er framum noko anna lag i Noreg eit barn av folkehøgskulen.

På frukti skal me kjenna treet, og den frukt som folkehøgskulan frå Danmark hev bore i det norske folk, den let seg ikkje rekna upp so snögt. Det er med dette som med Danskehjelpi til Noreg. Det tog til med mange små gåver i det stille og endå vart det eit av dei ting, som bar Noreg gjenom krigsåri. Soleis ogso med folkehøgskulen. Fra ei ring bygging er det vorte til eit av dei ting, som hev bore det norske folk framover.

— Noregs Ungdomslag er ei lut av denne „susen under himmelens tak”, og soleis ogso noko me kan takka Danmark for. Difor tykkjer eg det er gildt, at Pip vil reisa til Stiklestad. Der skulde ingen gjest vera meir sjölvskreven enn den danske folkehøgskulen.

Ja, her lyt eg nokk slutta. No er det ved den tid, då de på Frederiksborg

samlast til norsk-svensk time i Havestuen. Eg lyt taka ei rive i handi og gå ut og hausta „Markens grøde”.

„Sæle er me bönder, me hjelper Vorherre!” segjer Garborg, og kann hende er det sanning.

— Kvar morgen når eg er på sætren, tenkjer eg på dykk, som då er samla til morgonandakt i foredragssalen, og eg tykkjer, eg høyrer songen stiga: Hvilken salig Jubel, skönt alt er tyst. Lyset stander stille på Livets Kyst.

*

EG ligg i Sjukebrakka (barakken) og ser på treldomen til brörne mine. No er det atter springmars (march). Stadig, stadig. Pusten hiver. Det blir saltsmak i munnen. Men ingen vågar slakke av. Stövletåa til vaktmannen er jarnkledd. Fangane baskar i snö. Det er dobbelt tungt for dei fremste.

Jörstadoen har store vollar å springe i. Jörstadoen har ingen kvile.

So er grensa nådd for dei veikaste. Bær bort! Lungene vil ikkje meir. Får ikkje luft. Blir for små. Dei som slakkar av må til straff ligge med andlete i snöen. Der er det enda mindre luft.

Da sitt fuglen der, i si varme brune drakt — og syng.

*Brune fuglen sitt på brackedör,
sitt og syng när sola gläder.
Veit vel ikkje han at verda blör,
at dei står og siktat alle stader.*

*Siktat og på hjarta mitt
när eg går til piggrådhegnet.
Herre Gud, ja dette hjarta mitt!
Det kan blö seg tomt i mairegnet.*

*Brune fugl må synge verda fri.
Redsla renn or manndrapet.
So er vi heller venner all vår Tid
Og dyrker i vårt hjarta broderskapet.*

Midt i denne kjensla av hjelpelöyse søkk det ned i nokon kvar av fangane, at det må være ein fugl frå ei anna verd, langt bortanfor Himler-verda.

Om vi stogga jakta i fem minutt og let villskapen renne av oss? Det kjem for meg, at det ville kjennast som etter eit bad.

Dette er verda i ein doggdrope. Og er det ein fugl som syng der, so er han liten og einsleg mot villskapen.

Brune fuglen. Det er tömmerstokken på sjöen når båten sökk. Det er tauget som heng ned, når du har stuft i ei brönn.

Det er ogso det irrasjonelle mot rasjonalismen.

Det er handa til bror min. Og det er handa til fienden, som må hjelpast opp, når han har gått i forfall. Kanskje Norden no kunne gå saman om å reise det som velt er. Reise det betre enn för. Reise noko nytt.

Dei nordiske land må verte talsmenn for verdssamvetet.

Her i Norge driv vi so smått med gjenreisinga. Dei ti store bygger tak over samfundet, og sterke le-vegger, so ikkje regnet skal piske og stormen herje dei smaa byggmeistrane.

So kan vi bygge og bygge som mauren (Myren). Og tru på fremtida. Tru at tuva blir stor og fredeleg. Men inne i tuva ein stad må finnast sjelebyggarar som oppseder ungdommen for framtida.

Under krigen fekk vi større evne til å tåle motgang. Kanskje vi no har fått større evne til å bli lukkeleg.

I dag er det mange optimistar i landet. Og ein av deim har sagt, at det er realistisk å være optimist no.

Og vi, som har hørt brune fuglen synge, har ei aning om kraftlinjene i byggverket.

So bygger vi etter beste evne og innsikt kvar på vår plass. Somme i stein, andre i mold. Og andre i mennesjeler.

*John Molden. *)*

Fra Sverige.

NU når jag kommit tillbaka till Sverige, är det som om jag känner djupare hur väsentligt och grundläggande för hela vår framtid Frederiksborgs Nordens-budskap är. Jag känner hur det blivit som en del av mig själv detta att „tänka nordiskt”. Danmark där nere med Er alla, det Danmark, som fått så stor plats i mit hjärta, Norge som blivit saa levande genom Fjellbirkeland, Kirsti, Mathias, Berit och dem allesamman, Finland med Else Lindberg — det ligger allt så naturligt nära för mig nu. Ett land där man har vänner, kan inte bli en likgiltigt; det rycker närmare och kräver intresse och tankar. Måtte bara den känsla växe sig allt starkare i oss: at bara i innerligsta vänskap och djupaste förståelse och förtroende kan vår framtid ligga. Att vi inte får kräva någonting utan själva ha något att ge igen.

Jag får ärligt medge C. P. O., att jag till en början ansåg din teckning i Vi-kan-boken med Nordens vingar och allt det andre en smula barnsligt — nu förstår jag, att om det också vore allt, flickorna lärde på en enda sommar, men om de lärde det riktigt „by heart” — då hade de ändå fått det allra väsentligaste. Ni skall ha tack för mitt stora fosterland.

Ni kan inte ana hur det kändes, när Frederikshavnbåten började närma sig Bohuslän och de yttersta nakna stenskären dök upp, svarta i Solnedgången. Jag nästan skämdes över, hur mycket det kändes och tyckte det stod skrivit utanpå mig med stora bokstäver, vilken barnunge jag var. Och de första dagarna här hemma och uppe i Uppland — där gick jag och njöt av våra björkhagar och tallar och vår gråsten, allt det, som är vårt eget, och tyckte jag aldrig för sett hur vackert det är.

Aldrig har jag förr sett hur överjordiskt vacker Vättern kunde ligga i

*) John Molden var Lærer paa Frederiksborg i Vinteren 1939—40. Han var Aldrig-mere-Krig-Mand og gennemførte sit Standpunkt uafkortet under Krigen. Cencentrationslejr fange på Jørstadmoen og Kirkenes fra Marts til September 1942. Nu Lærer i Kapp.

kvälsskymningen med det vidunderligaste färgspel över ytan, och aldrig har Holaveden hängt så trolsk och baneraktigt ner över Huskvarna.

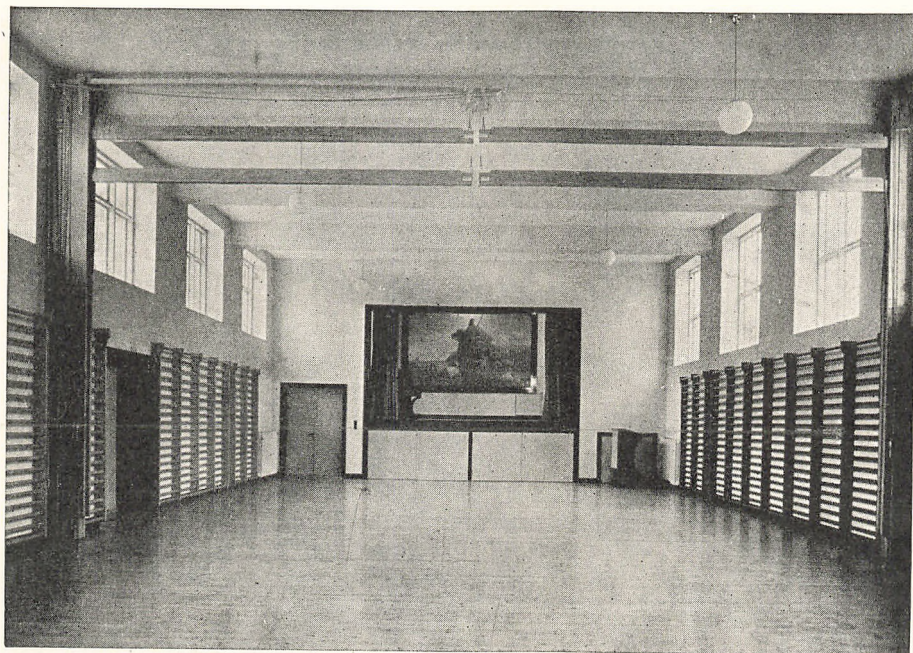
Man behöver nog komma ut och se, hur andra har det, för att rätt uppskatta sitt eget!

Maja Stina.

UNDER mitt augustibesök i Danmark — just nu lysande av mognande sädesfält och i skymningen fyllt av syrsornas sövande musik — har det åter slagit mig, hur många fler fönster vi svenskar har öppna ut mot naturen och ensamheten. Det nationella hos oss är knutet dels till våra konungar dels, och viktigast, till det levande landskapet omkring os. Sådant er så oändligt svårt att finna ord för; man måste *tiga* sig fram till det. När C. P. O. och andra håller föredrag om „Folkets Aand”, om det nationella livet, då brukar mina tankar gå hemåt. Ej till fanor och symboler, ej till människor, men till den lilla klocklika linnean, halvt gömd i skogarnas mossor — — —

Lasse.

FRA UNGDOMSARBEJDETS HJEMMEFRONT

BREVE FRA DELINGSFØRERE OG ANDRE

DET er sagt saa ofte, at som Ungdommen er, bliver Landets Fremtid, og derfor er det interessant gennem Breve at høre noget om, hvordan unge, der staar midt i Ungdomsarbejdet, ser paa deres Kammeraters Indstilling og paa Formerne for Fremtidens Ungdomsarbejde.

Foran mig har jeg liggende en stor Bunke Elevbreve, alle handlende om Ungdomsproblemer. Det er dejligt at mærke, at der gennem dem alle gaar en stærk Strøm af Kærlighed til — og en Tro paa, at det kan nytte at gøre et Stykke Arbejde for Ungdommens Sag, for naar disse Betingelser er til Stede, vil der ogsaa opnaas gode Resultater.

Prøver man at sammenligne Brevene, ser man, at selv om der tages mange forskellige Problemer op, og selv om Vægten lægges forskellige Steder, saa er dog alle enige om, at det bedste at arbejde med, er det, der faar de unge med ind i aktivt Arbejde, saasom Gymnastik, Studiekredse og det faglige Arbejde, der gøres i Foreningerne „Unge Landmænd“; dog gives der i flere Breve Udtryk for Ængstelse: at disse sid-

ste Foreninger mange Steder kun bliver faglige og materialistiske, hvorfor flere ønsker deres Arbejde lagt ind under vore folkelige Ungdomsforeninger.

Der er mange flere Problemer i Brevene, jeg kunde ønske at uddybe nærmere, f. Eks. Spørgsmaalet om mere Samling af Ungdomsarbejdet, men Pladsen er kun kneben, derfor vil jeg nøjes med at lade nogle af Brevene tale om dem.

Hans Bruun,
Redaktør.

IDRÆTSSKOLER ELLER FOLKEHØJSKOLER

PAA en Maade er det jo en let Opgave at skrive om, hvordan ens Ungdomsarbejde er gaaet, og hvilke Svagheder og Fejl man har fundet i vore Organisationer, eller rettere sagt vore Foreninger. Det er jo Ting, man saa at sige tænker paa hver Dag. Just derfor bliver det ogsaa straks vanskeligt at skulle samle sine Tanker, saa at de ikke „fylder for meget“ og dog indeholder alt det, man gerne vil give Udtryk for.

Et Par Dage, inden jeg kom i Trøjen, havde jeg Opvisning med mit 10. Hold Gymnaster. Det var kun min fjerde Opvisning. Paa Grund af de Vanskeligheder, Besættelsen førte med sig, var Gymnastikken blevet afbrudt, inden Sæsonen var færdig. Af disse 10 Hold var de 2 Drengehold, 1 Pigehold og 7 Karlehold. Desuden har jeg ledet 9 Haandboldhold, fordelt paa to Somre. To Gange har jeg trænet et Hold op til at tage Idrætsmærkeprøverne, og en Vinter har jeg ledet en Studiekreds. Min egen Uddannelse har jeg forøget ved at tage Dommerkort til Idrætsmærkeprøverne og Haandbold.

Jeg har tit spekuleret over, hvor det rette Uddannelsessted for Delingsførere var. I Øjeblikket har vi to Steder, Idrætsskoler og Højskoler. Der er jo ingen Tvivl om, at de bedste Ungdomsledere kommer fra Højskolerne. For mig er det blevet til et Problem, om Delingsføreruddannelsen paa Højskolen kan blive ved at konkurrere med Idrætsskolerne med Hensyn til at virke tiltrækkende paa de unge, der søger Uddannelse. Foreningsarbejdet paa Landet gaar jo med Kæmpeskridt hen imod at udvikle sig til at omfatte ikke alene Gymnastik og Haandbold, men ogsaa fri Idræt. Denne Idrætsgren virker tiltrækkende paa mange, men fordrer en Del Uddannelse, før man med Held kan undervise i den.

Spørgsmaalet bliver saa: kan Højskolerne ofre Tid til ogsaa at tage denne Idrætsgren op, eller vil man fortsætte med Gymnastikken som eneste Idrætsfag. Selv om jeg personlig sætter Gymnastikken over alt andet, saa tror jeg, det bliver nødvendigt at afgive Tid til de nye Idrætsgrene, hvis vi vil udbygge og forny vort Foreningsarbejde rent idrætsligt. Jeg har selv Eksempler paa, at de, jeg ikke har kunnet faa med til Gymnastik, er kommet til fri Idræt og paa den Maade ogsaa er gaaet med til Gymnastik. Kan saa den korte Tid, der er til Raadighed paa en Højskole, yderligere nedskæres til Fordel for Uddannelsen i fri Idræt? Jeg ved, at mange betænker sig ved at faa Delingsføreruddannelse paa en Højskole,

fordi de synes, den er for mangelfuld. Selv synes jeg, at Kendsgernerne viser, at Delingsførerne fra Højskolerne er dem, der bliver længst i Arbejdet. Men vil de ikke blive fortrængt af dem med den mere alsidige Uddannelse? For Tiden er der jo Mangel paa Delingsførere de fleste Steder. Forhaabentlig retter dette Forhold sig, og saa er det jo, at det skal vise sig, om vi kan bevare Højskoledelingsføreren som Idrætsleder, eller om det bliver Idrætsskole-Lederen, der kommer til at arbejde og præge vore Foreninger.

Naar man saaledes i to Aar hver Aften har arbejdet med Foreningsarbejde, enten paa den ene eller den anden Maade, er det jo unægtelig ikke faa Gange sket, at man har tænkt: hvor kunde dette ikke have været arrangeret bedre. Efterhaanden bliver det ikke saa faa Ærgrelser, man faar ved en daarlig Foreningsledelse, en Formand, der ikke forstaar sin Opgave o. l. Mange Gange er det Foreningsledelsen, der fratager Delingsføreren Lysten til at fortsætte.

Den højt besungne Foreningsfrihed her i Landet har ført med sig, at vi nu har faaet et Foreningsvirvar, saa det næsten er ved at tage Overhaand. Det frivillige Ungdomsarbejde har faaet saa mange hjælpende Foreninger, at de kappes om de unge i saa høj Grad, at en hel Landsbys Foreningsliv næsten intet er værd, fordi der ingen Plan er lagt f. Eks. for en Vinters Arbejde. Mødedage og Foredrag lægges for tæt op ad hinanden og bliver derved ødelagt. Mange Eksempler kan gives paa, hvordan en Landsbys Foreninger i Konkurrenceiver søger at ødelægge hinanden. Vejen ud af dette maa blive, at et Sogns Foreninger samles under en Centralbestyrelse, der sammen lægger Arbejdsplanen, mens saa de enkelte Afdelinger hver for sig arbejder selvstændigt.

SORT SER DET UD, MEN

JEG har ledet Gymnastik og været med som aktiv, baade mens Tyskerne var her og nu efter Besættelsen, og Forskellen er stor, synes jeg.

Før kom omtrent alle med, men det er, som der nu er sket noget i Retning af en Afslappelse; dog, dette er vel kun en naturlig Reaktion, og jeg er ikke i Tvivl om, at det vil rette sig igen. Folk vil hvile sig, og de vil mere sig. Før kunde jeg i Sofiedal samle 10—15 Gymnaster, og nu sidste Vinter var der 3—8. Det samme gælder Foreningsarbejdet, Foredragsarbejdet o. lign. Er det almindelige Problemer, det drejer sig om, kommer der ingen, er det derimod politiske eller nationale Ting, det drejer sig om, saa samles der i al Fald hernede en stor Flok interesserede Tilhørere. Det samme gælder Studiekredse. En Studiekreds over en almindelig Bog til dette Brug samler ingen, er det derimod aktuelle Sager, hvad enten det er Landbrug, Kommunalstyre el. lign., eller for Kvinders Vedkommende Diskussion om Kvindens Stilling i Samfundet, da er de lutter Øren, men ellers kniber det i høj Grad. Ungdommen er meget mere materialistisk indstillet end for to-tre Aar siden. Da kunde de samles en Aften bare for at synge. Nu skal det helst være Film, Dilettant, munter Underholdning eller Bal.

Men Kvaliteten er dog stadig den samme, tror jeg, blot er de Unges Opgaver ikke saa let at blive klog paa. Et ved jeg dog, Unge altid nu inter-

esserer sig for, noget, som bliver for meget forsømt i de danske Ungdomsforeninger, det at søge Oplysning, som kan komme dem til gode senere i Livet som danske Borgere. Det gælder f. Eks. Aftenskolen, Højskolen, forskellige faglige Foredrag o. l. samt politisk Oplysning. Til dette møder mange flere end før. Der maa der arbejdes meget kraftigere. De fleste Foreninger, og Højskoler forresten med, har været alt for meget optaget af det aandelige, det kan Folk ikke klare sig med. Der er ligefrem en Trang blandt Folk til at dygtiggøre sig paa saa mange Omraader som muligt. Det vil maaske gaa lidt ud over de Linjer, Højskolen og Ungdomsforeningen hidtil har arbejdet efter, men jeg tror, der skal ses lidt mere i den Retning. Naar først Folk har dygtiggjort sig baade rent fagligt og ogsaa skolemæssigt, da vil der for de flestes Vedkommende komme en Trang til at faa lidt „aandelig Føde” ogsaa, men bliver de for tidligt proppede med det, bliver det let til Drømme i Stedet for til arbejdsinteresserede og driftige Mennesker.

Det er lidt om min Mening. Det ser lidt sort ud i Øjeblikket for Ungdomsarbejdet, men „det har slet ingen Hast for den, som tror”. Og vi kan stole paa dansk Ungdom. De viste det under Krigen, de viste det den 9. April 1940, og de er ikke blevet ringere i de to Aar, der er gaaet, blot er Ansvarsfølelsen ikke saa stor, fordi Opgaven ikke er saa iøjnefaldende.

.....

EN RÆKKE GODE FORSLAG

SOM Gymnastikleder kan jeg ikke sige andet, end at det er gaaet mig godt. Jeg har siden Vinteren 44 ledet 4 Hold Gymnaster paa ca. 100 Deltagere ialt, de har gennemgaaende været flinke til at møde saavel som til at arbejde i Gymnastiksalen. Hovedparten af disse var helt unge, og jeg tror ikke, jeg tager meget fejl, naar jeg skriver, at de fleste af dem til en vis Grad var aandeligt interesserede samt havde Forstaaelse af, at der ogsaa fulgte et Ansvar med, naar de en Gang skal overtage Hjem og Land.

Naar jeg skal skildre Ungdommen paa min Hjemegn, kan jeg sige, at jeg tror ikke, den er egentlig foredragstræt; men Bestyrelsen for Ungdomsforeningen er meget for ensidig og meget for lad. Det er nemt at faa fat i en eller anden Foredragsholder, som Hovedledelsen giver Anvisning paa, lade ham selv bestemme, hvilket Foredrag han vil holde, og hvad han vil læse op bagefter. Saa har Formanden ikke andet at bestille end byde Velkommen og paa Forsamlingens Vegne sige Tak. Det bliver man træt af. Man skal en Gang imellem tage de lokale Kræfter i Brug, enten Evnerne er store eller smaa. Det vil give meget mere Interesse for Ungdomsarbejdet paa to Maader, baade at de unge, man beder om at hjælpe sig, bliver optaget af det, de arbejder med; men ogsaa deres Kammerater vil gerne se og høre, hvad de formaar, som de til daglig kommer sammen med og er paa lige Fod med. Jeg kan nævne et Par Eksempler: Der findes i en Ungdomsforening Medlemmer fra mange forskellige Egne af Landet; dem kalder man sammen og tilrettelægger en Dialektaften; eller hvis det skal være en Morskabsaften, laver Bestyrelsen og de, som skal medvirke, en hel Række smaa Sketches, hvor

saa mange af Medlemmerne som vel muligt faar Lejlighed til at optræde. Der kan være mange andre Ting, man kan samles om i en Ungdomsforening; hvis f. Eks. en eller anden i Sognet eller Nabosognet har været paa Rejse enten herhjemme eller i Udlandet og kan fortælle noget derfra, eventuelt har taget nogle gode Billeder, der kan vises som Lysbillede, vil det være aldeles udmærket. Folkedans, Musik- og Sangaftener vil ogsaa være en fortræffelig Afveksling, saa man ikke absolut behøver at holde Foredrag hver Gang. Apropos Sang, saa er der her i Sognet for godt et Aar siden oprettet en Sangforening, der tæller ca .70 Sangere i Alderen fra 14 til 60 Aar; den har jeg stor Tiltro til. Vi samles til Sang en Gang om Ugen og lærer her en Del kønne Sange, baade muntre og alvorlige, som vi synger flerstemmigt.

Angaaende Gymnastikken har jeg et Par Forslag, om hvad man kan gøre for at holde sammen paa Gymnasterne. Det ene Forslag blev praktiseret her paa Egnen, da jeg sidst havde Ophold her. En fire-fem Kredse slog sig sammen og holdt, hvad vi den Gang kaldte „kritisk Bedømmelse“. Det var gerne midt i Vinterperioden ved den Tid, vi skulde til at begynde paa Opvisningsplanen, at vi samledes og viste vor Gymnastik for et Par gymnastikkyndige og for hinanden. Det ene Aar var den ene Forening Vært, det næste en anden og saa fremdeles. Vi kan lige saa godt se Sandheden i Øjnene, og det er, at selv om vi ikke gaar til Gymnastik for Opvisningens Skyld — og det gør vi ikke —, saa ved baade du og jeg og alle andre Delingsførere, at baade vi og Gymnasterne ta'r „endnu et bette Nøk“ de sidste Aftener før Opvisningen; derfor tror jeg, saadan en lille Generalprøveopvisning midtvinters hjælper med til at komme over det døde Punkt i Gymnastikken, som mange Steder indtræffer paa det Tidspunkt.

Det andet Forslag er noget lignende, men lettere at gennemføre, og jeg tror i og for sig ogsaa, det virker lige saa godt. I Snebjerg og Studsgaard Gymnastikforeninger, hvor jeg har gaaet til Gymnastik i tre Aar, havde vi det saadan, at vi hver Vinter havde to Gymnastikaftener sammen, den ene Gang i Snebjerg, den anden i Studsgaard, hvor vi saa alle fire Hold lavede Gymnastik; her fik vi saa Lejlighed til at lære af hinanden, se hinanden og udkæmpe en sund Kappelstrid med hinanden. Efter Gymnastikken havde vi et festligt Samvær med fælles Kaffe bord, Foredrag eller Oplæsning, og til Slut en Times Dans, hvor jeg og et Par andre smaa lokale Musikere hjalp hinanden eller skiftedes til at spille.

KRISE OG KRISEFORANSTALTNINGER

DER er meget, der kalder paa Ungdommen af i Dag. Et stort Forlystelseliv flourer som aldrig før. Foreninger af alle Slags skyder op. Mange med gode Formaal, eller rettere sagt alle med gode Formaal, men ikke alle har lige stor opbyggende Virkning. Politiske Ungdomsforeninger bliver mere og mere udbredt. De har deres Opgaver, men desværre prøver de for meget paa at opdrage de unge som egoistiske og ensrettede Partimennesker, der ikke kan taale at høre én af anden Mening end dem selv. Disse Forhold er med til at splitte den nationale Ungdomsforening ad. Jeg

har tit gaaet og tænkt paa, om det ikke kunde lade sig gøre at samle alle de politiske Ungdomsforeninger i én. Kunde man ikke i en saadan Ungdomsforening have Studiekredse, hvori man drøftede alle Partiernes Programmer i al Fordragelighed i Lighed med, hvad Frederiksborg Højskole gennemfører. Denne Form for Ungdomsforening vil ogsaa være med til at jævne lidt ud af det store Partiskel, som er Skyld i, at mange Ungdomsforeninger gaar for Lud og koldt Vand og ikke kan samle de unge om andet end Bal hver fjortende Dag.

Du spørger, om de unge af i Dag er foredragstrætte. Ja, det tror jeg, og især de helt unge. Ingen eller kun faa har saa megen Ro over sig, at de kan koncentrere deres Tanker om et aandeligt eller nationalt Foredrag. Jeg ved fra min Hjemegn, at nok møder de unge op, naar der holdes Foredrag, og vel mest for Selskabelighedens Skyld, men som Regel tager de Plads bagest i Foredragssalen og faar Tiden under Foredraget til at gaa med at snakke og fjante til stor Gene for den fremmede Foredragsholder.

Hvad kan man da gøre for at gøre de unge interesserede i Foredrag? Jeg tror, efter de Erfaringer jeg selv har haft, at en Studiekreds med en dygtig Studiekredsleder er det eneste rigtige for at gøre de unge interesserede i aandelige og nationale Spørgsmaal. I Studiekredse har de unge selv Ordet. Emnerne vælger de selv ud fra det, der i det daglige af Spørgsmaal brænder paa. Et saadant Studiekredsarbejde vil være med til at aabne Øje og Øren paa mange unge for de gode Foredrag, der bør holdes i Forbindelse med Studiekredsen.

Vi har ogsaa Gymnastikken til at samle de unge om. Ogsaa her kniber det med at holde Interessen vakt. I de sidste Par Aar har det mange Steder været sløjt med Tilslutningen. Først paa Vinteren kan Tilslutningen være god, men efter Jul er der mange Hold, der er blevet halveret, og flere maa lægge op. Hvad er Grunden? Er Ungdommen sløj? Gider den ikke? Jo, hvis det er Bal, er alle mødt op, selv om det er forrygende Vejr. Man kommer til at spørge sig selv, om der er noget i den danske Gymnastik, der mangler. Er det nødvendigt at holde Karle- og Pige-gymnastik paa én Aften og til sidst slutte med Folkedanse, for at faa de unge til at møde op om Gymnastikken? Jeg tror, saadan vil det blive.

Der er meget at kritisere ved Ungdommen af i Dag, men det er ikke det, man skal, skønt det er lettere end at hjælpe den. Men Maaden til at hjælpe den er i Dag det store Spørgsmaal. Det vil blive interessant at læse om de forskellige Indberetninger fra Fronten i Aarsskriftet i Aar.

.....

SPEJDESPORT OGSAA PAA LANDET

EN af Lærerne i vort Sogn henvendte sig omkring Nytaar 1946 til mig, om jeg kunde paatage mig at lede en Spejdertrop, og skønt jeg paa det Tidspunkt ikke kendte synderligt meget til Spejderbevægelsen, slog jeg dog til, idet mit Indtryk af Spejderne altid har været, at her gik alt med Liv og Humør.

Inden længe opsøgte jeg Erik Kragh, da jeg mente, at det maatte være noget for ham at være med i, og da han havde orienteret sig lidt og undersøgt Formaålet med Spejderbevægelsen, slog han til. Men

dette Samarbejde varede ikke længe, idet Erik skulde ind som Soldat til Maj.

I Februar var alt saa parat til Troppens officielle Stiftelse. Vi begyndte med 16 Drengene fra de tre Landsbyer i Hundslund Sogn. Det var Drengene i Alderen fra 11 til 17 Aar, der alle var meget forventningsfulde mod de nye Eventyr, der ventede dem. Og siden Februar har Troppen omtrent fordoblet sig, idet den nu den 1. August bestaar af 30 aktive Spejdere.

Grundtanken, hvorover Sir Robert Baden-Powell byggede Spejderbevægelsen, lyder saaledes: Giv Alverdens Drengene et Liv, der passer dem og giver dem Spillerum for deres Kræfter og Føde for deres Fantasi, saa vil de gøre Manden til Skamme og udvikle sig til Mænd, der kan bære Fremtiden.

I Amerika havde allerede i 1904 Ernst Seaton begyndt en Drengbevægelse paa Basis af Indianerliv. Denne Mand traf paa en Rejse til England Baden-Powell og fortalte ham om sine Drengene, og vi kan takke dette Samvirke for meget af det gode Indhold i Spejderarbejdet.

Oprindeligt var det en ren Drengbevægelse, der kun tog Sigte paa Udviklingen af den enkelte Dreng og det særligt i Overgangsaaene, hvor ellers meget forkvakles for ham. Spejderbevægelsens Maal er da at træne hans Karakter for herigennem at søge at skabe en god Samfundsborger.

Til at opnaa disse Maal har vi en Mængde gennemprøvede Midler og Systemer, f. Eks. er der *Patruljesystemet*, hvor Drengene lærer at samarbejde mod et fælles Maal, og hvor de desuden sliber hinanden af og umærkelig opdrager hinanden, saa det gode, uselviske Kammeratskab har den bedste Grobund. Og vi har en Mængde *Prøver*, der træner Drengene i at forfølge de af dem selv satte Maal, for derefter at faa Belønningen, der bestaar i et eller andet Udmærkelsestegn.

Et Kapitel for sig selv er *Lejrlivet*, hvor Drengene trænes i at klare sig selv mest muligt under alle Forhold. Det er ikke alene Drengene fra Byerne, der trænger til Lejren, den rigtigt organiserede Lejr, ogsaa Drengene fra Landet har lige godt Udbytte af Lejren, baade hvad angaar Ordenssans, praktisk Haandelag, Hygiejne og primitiv Levevis. Men Byungdommen slaar ved samme Lejlighed to Fluer med et Smæk, idet mange af Drengene ofte trænger til en Uges Friluftsliv efter en Vinter igennem at have siddet paa Skolebænken.

Tiden som Spejder vil for alle være en Tid, man siden hen med Glæde vil tænke tilbage paa, ligesom Kammeraterne over det ganske Land plus en god Portion Udlændinge, man i Spejdertiden har lært at kende.

Til Slut vil jeg oplyse og understrege, at Spejderbevægelsen ikke har noget militært eller politisk Formaal. Men alligevel vil den dygtige Spejder ogsaa vise sig at være en dygtig Soldat, da Træningen ude i Terrænet tildels er den samme.

NB. Det danske Spejderkorps tæller i Dag ca. 19,000 Medlemmer, herunder iberegnet Førere og Assistenten. Sammen med de andre Korps: Pigespejderne, F. D. F. og K. F. U. M. og K. er Styrkelisten ca. 80,000 Landet over. Og stadigvæk dukker flere og flere Landtropper op, saa de inden for en kortere Periode muligvis overgaar Byernes i Antal.

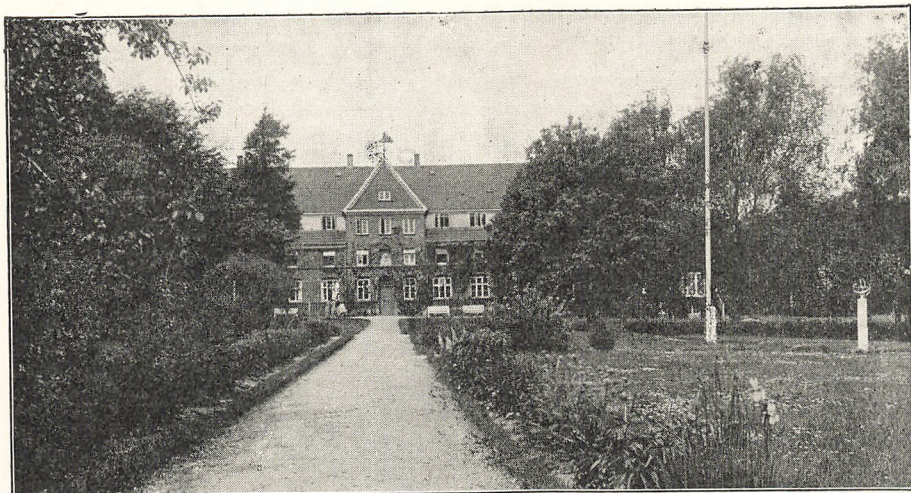
Folmer. (E. Rasmussen, Hundslund).

HVORDAN KAN VI KLARE OS SELV!

UNDER Krigen var det meget vanskeligt at holde Ungdomsarbejdet i Gang. Forsamlingshuse og Gymnastiksale var taget i Brug til „andet Formaal”, og Ungdommen var henvist til Biografteatre og Hoteller. Vi startede da her i mit Hjemsogn en Læseklub. Vi samledes en Aften om Ugen i et af Sognets Hjem, et nyt i hver Uge. Jeg havde det Hverv at læse op i 1½ Time. Der var ca. 25 unge af begge Køn, og da først vi var blevet lidt rystet sammen, havde vi Vinteren igennem meget hyggelige Aftener. Den første Bog, vi valgte, var ganske letfattelig, senere prøvede vi med lidt sværere Stof. Efter Oplæsningen fik vi Kaffe, og saa legede vi en Times Tid alle de gode gamle Selskabslege. Dog var Programmet ikke altid saa ensidigt. Vi prøvede at faa alle til at være med. Et Par Aftener sang vi gamle og nye Sange imellem hinanden. En Aften havde vi „Hvem ved hvad”-Konkurrence, en anden var et Par udset til at fortælle om Ophold henholdsvis paa Højskole og Gymnastikhøjskole, dette udviklede sig til Agitation; men det gjorde jo intet. Af og til havde vi indøvet smaa, muntre Sketch og Enakter. Naar vi sluttede af ved Foraarstid, var vi enige om, at det billige og hjemmelavede ofte er ligesaa morsomt som de dyre udensogets Talere. Vi prøvede med Studiekreds, det vil jeg ikke anbefale for de helt unge, men de lidt ældre holdt tappert ud paa Trods af, at det koster meget Arbejde og læsevante Deltagere. Saaledes blev Arbejdet holdt i Gang og den Smule Arbejde, det kostede, fik vi rig Valuta for i Resultatet, det gav.

S. Andersen.

Skolen ved Sommertid.

SOMMERSKOLEN 1946

EN af de sidste Dage i Februar ringede Telefonen: Flygtningene er borte, nu maa De selv passe paa, at Varmeapparaterne ikke fryser, selv om Skolen ikke er frigivet endnu.

Thorvald skyndte sig afsted og fik tændt op. Det viste sig, at det var det allervigtigste, da hele Huset var sortvægget af Fugt. Vi maatte have kraftig Varme paa hele Skolen, og det varede et Par Uger, inden Malerne kunde komme i Gang med nogenlunde tørre Vægge. Flygtningene havde ikke ødelagt Huset med Vilje. Men naar der har boet op imod 600 Mennesker, hvor der er Plads til 150, kan det ikke undgaas, at det hele bliver prisgivet. Hver enkelt havde kun en Sengs Bredde, saa maatte der Søm op oven over til Klæderne, og naar alle disse Mennesker et Par Gange om Dagen staar i Kø i deres Træfodtøj gennem Spisesalen, Anretterværelset, Køkkenet og Bryggerset, saa kan ingen Gulve holde til det.

Da vi maatte ud paa saa kort Tid Aaret før, blev der stuvet en Mængde sammen paa Loftet, paa „Hald” og i Bogoplaget. Men alle disse Steder var paa et tidligt Tidspunkt blevet brudt op og det meste fjernet, andet ødelagt. Vi har Indtryk af, det er sket i Begyndelsen, da de faa Soldater ikke har kunnet opretholde Disciplinen over de alt for mange, overnervøse, forsultne og syge Flygtninge.

Men nu skulde det rettes op. Først Desinfektionen, som var ved at tage Vejret fra en i flere Uger. Haandværkerne var parat, og alle Mestrene gjorde et glimrende Arbejde — og gør det endnu, for tro ikke, vi er færdige! Det skulde ikke undre mig, om Folk tror, Malerm. Larsen er Forstanderen, for han er næsten den, man sikrest kan træffe! Men hvordan skulde de faa

Svende til alt det Arbejde paa saa kort Tid, saa vi kunde begynde til Maj? Og hvordan kunde vi selv blæse et Personale sammen? 13. Marts kom Frigivelsen, men Dagens Glæde svandt næsten ved Meddelelsen om, at vores storartede Marie Køkkenchef skulde giftes, da hendes Kæreste havde faaet Gaard til April. Agnes Førstestuepige var allerede blevet hjemført af Jens Peter fra 43—44, og Else Nielsen, som kan alt i dette Hus, ventede paa Lejlighed for at kunne gifte sig med vor Karl, Svend Larsen. Hun var dog Husmoder for os paa Amtsstuegaarden, ogsaa mens vi flyttede ned paa Skolen. Den 15. April havde jeg to Hjælpere: Karen Larsen (1936 og 44—45), som skulde være Lærerinde, og en af Sommerens ny Stuepiger, mens Thorvald med sine Karle var fuldt beskæftigede med udendørs Oprydning. Og saa begyndte da Flyttevognene at rulle fra de 13 forskellige Steder, hvor gode Venner havde huset, hvad vi kunde naa at faa bort fra Skolen. Fra Slottet kom Møblerne til Skolestuerne, det gik helt godt. Fra Aalholm en hel Del Bøger og Porcelæn — og godt var det, at vi havde reddet det. Der var ikke en Ske eller Tallerken eller hel Gryde tilbage af alt, hvad Tyskerne havde beholdt til 160 Personer, saa vi kunde ikke være kommet i Gang, hvis vi ikke havde haft „Porcellæns huset Aalholm”. Fra „Aahuset” kom Tekstilerne, og saa gik det videre ud, helt ned til Harløse. Jeg tronedes paa Verandatrappen, og naar Flyttemændene tog Sagerne ned, kommanderede jeg: Opad Trappen, 1. Sals Gang 2. Dør til venstre, eller hvad det nu kunde være. Navnene paa Dørene har vi endnu ikke naaet at male op. Men mine to udmærkede Hjælpere, som sled og slæbte, var jo ikke inde i, hvor vi plejede at gemme de forskellige Ting, og i Køkkenet var det foreløbig helt tosset, saa I kan nok tænke jer, at meget kom paa forkerte Pladser og maatte flyttes igen, og meget er endnu ikke fundet! Den 3. Maj kørte Flyttevognen stadig op foran Verandadøren, mens Eleverne blev modtaget i Gaarden.

Hvordan skulde vi gøre det godt nok for dem? Vi maa indrømme, at i ydre Henseende fik de det ikke saa godt som ellers, men jeg tror ikke, selve Arbejdet led under det. Værst var det med Køkkenet. Det maatte nemlig for en stor Del laves under Sommerskolen, saa der gik alle Slags Haandværkere paa alle Tider af Døgnet — og vi er da ikke færdige med det endnu! Det var hverken morsomt at være Haandværker eller Pige i det Køkken! En Køkkenleder lykkedes det os at faa, og da vi ved Sygdom hurtigt mistede Kokkepigen, udførte hun det Kunststykke at klare Sommeren uden Kokkepige, skønt vi manglede Køleskab og alle mulige Køkkenredskaber, først og fremmest Gryder. Dampgryderne havde været opmuret som Vaskekedler, nye var ikke til at faa, og Strejken forsinkede Reparationer af de gamle. Først lige inden vi begyndte, fik vi i Jylland opsnuset 2 Komfur-Gryder, som gjorde det muligt overhovedet at lave Maden, men det var ikke Gryder, som passede til Komfuret. Kort sagt: Køkkenets Vanskeligheder var saa store, at vi maatte være taknemlige for at komme igennem fra Dag til Dag. Vi føler en dyb Taknemmelighed overfor alle, som arbejdede her i Sommer, ikke mindst Økonoma Frk. Jensen, og vi siger Tak til alle jer Elever, som fandt jer med Venlighed i, at Kosten under disse Forhold maatte blive meget ensformig og kedelig. Det kostede større Møje at fremstille den, end den morsommere Mad under normale Forhold. Men Skolen gik sin glade Gang! Vi skulde have 3 ny Lærerinder, Karen Larsen, Solveig Mogensen og Edith Gormsen. Hvordan skulde det gaa under disse Forhold? Det gik saa godt, at

Carin og Guldagger hyldes.

»Viva la Musica«.

Peer Gynt, »den grønklædte«.

To Mødres Møde.

vi næsten maa sige, at de reddede Sommeren for os ved deres Forstaaelse, Hjælpsomhed og Dygtighed, og nu i Efteraaret, da vi ikke har Hjælp nok til at holde Kursus, arbejder de alle tre med i Hus og Have, altid foran i Flokken. Hvad disse 3 betød af Opmuntring, er vanskeligt at sige, og naar dertil kom Muhles Erfaring, saa hun f. Eks. kunde lede alt det praktiske ved Elevmødet til ug, saa gik det godt, trods min store Træthed efter Indflytningen.

NU skulde vi da i Gang igen — og ligesom knytte til det, som blev afbrudt 1940. For første Gang igen en hel Flok norske og en enlig svensk Svale, skønt vi ikke havde annonceret, og norsk og svensk Lærer. Den sidste, Maja-Stina Due, var vi paa Forhaand lidt betænkelige ved, for hendes afdøde Fader var Dansk, og vi vilde jo gerne have en rigtig *svensk!* Men vi behøvede ikke at være bange, vi har aldrig haft en mere *svensk* Repræsentant, og hun gik op i Skolelivet med utrættelig Lyst og Iver. Vor norske Lærer, Mathias Skrede, havde sin Kone, Kersti Laugsøen, og deres lille Bernt med. De logerede paa Amtsstuegaarden, og deres Stue blev det nordiske Samlingssted Sommeren igennem. Med alle vore praktiske Vanskeligheder, havde vi ikke saa megen Tid til at tage os af de nordiske som ellers, men Kersti, som har været her baade en Sommer og en Vinter, hjalp os over denne Mangel ved Sommeren udmærket bistaet af Skrede, som ellers blev fuldt optaget med Skolearbejde fra Begyndelsen.

Allerede ved Aabningsmødet, som formede sig som en Befrielsesfest, i Kirken den 4. Maj og i Foredragssalen den 5. talte Skrede og Maja Stina, og det nordiske forhøjedes ved, at vi havde Besøg af en Flok Studenter fra Pastorseminariet sammen med deres svenske Kammerater, som gerne vilde opleve de Dage paa en dansk Højskole. 17. Maj samlede vi, som før 9. April, Norske fra Nordsjælland. Den Aften optraadte de norske Elever for første Gang med Sang og Recitation, som de Skoletiden igennem glædede os med. Helga Holtes og Ester Bliksets Sætersang med Lokketonerne i de lange Horn blev næsten Sommerens Symbol.

21.—22. Maj gæstedes vi af St. Sigfrids Folkehøjskole i Växjö under Ledelse af Rektor J. Ottosson. Svenskerne dansede Folkedanse for os i deres prægtige Dragter, og om Aftenen underholdt vi paa alle nordiske Tunge-maal.

6. Juni var „svenska flaggans dag” med Lysbilleder Tale og Sange.

Da Bruuns var flyttet til „Fjordvang”, havde vi i Sommer deres Lejlighed til Raadighed, og det var der Brug for til nordiske Gæster, særlig svenske. Det var os en stor Glæde at kunne gøre lidt Gengæld mod Sverige for al den Gæstfrihed, vi selv har mødt derovre i det forløbne Aar. Vi havde Besøg fra Sundgården, Hälsingborg, Svalöv, Kristiansstad, Jönköping, Norrköping, Stockholm, alle Lærere og de fleste fra Folkehøjskoler. Første Uge i Juli holdtes det nordiske Studentermøde i Hillerød, og vi havde C. P. O.s gode Bekendte, Dr. Erik Hjalmar Linder og Pastor Hartmann, Nässjö, indkvarteret sammen med nogle norske Studenter. Det blev en stor Oplevelse for nordisk Hold, at det lykkedes at faa de to fremstaaende Talere til at tale om „Svensk Neutralitet under Krigen” og om „Det bedste i mit Land” — to rigtige Frederiksborgemner. Under Elevmødet havde vi Besøg af Gertrud

Aulén, Sigtuna, som var paa Vej til Askov, hvor hun senere talte ved „Göteborgskursuset”. Det var en Skuffelse, at Haugsand (1939) ikke naaede frem til Afslutningen, men først kom Dagen efter. Hans og Lasse Englunds (1939—40 - 40) Besøg knyttede ligesom direkte Traadene fra før Krigen. Haugsand skal nu være Skolestyrer paa Torshus Højskole pr. Fannrem, 1½ Time fra Trondheim. I Vinter skal en af vore Sommerlærere, Solveig Mogensen, derop, og der vil sikkert følge mange Frederiksborgere efter! 30. Juni var jeg i Besøg paa Skolen, hvor vi har andre gode Venner, den Skole var nemlig C. P. O.s første Tilholdssted i Norge. Turen fra Trondheim derud mellem Fjord og Fjælde er en hel Oplevelse. Vi ønsker Haugsand god Lykke til Arbejdet, og vi tror, det vil lykkes!

Haugsand er Sekretær for „Göteborgarbejdet” i Norge og var paa Vej til Sommerens „Göteborgkursus”, som blev holdt i Askov 1.—10. Aug. Senere var der nordisk Højskolemøde, og paa Billedet ser I tidligere nordiske Frederiksborglærere, som deltog i Mødet. Blomquist (35—36) er nu Rektor paa Tyft i Båhuslän, Forfang (38) paa Ringsaker, Dyrvik (35—36) flytter nu til Voss, Lasse har været paa Åsa, Setrom (36—37) er paa Elverum. Tilbage er dog den største nordiske Begivenhed for os, at Guldagger er kommet hjem fra Sörängen med Carin Cederblad (38). I første Omgang er det en stor Gevinst, og vi glæder os meget til Vinterens nordiske Arbejde med Carin; længere fremme er det knapt saa morsomt for os — men godt for det nordiske Arbejde i sin Helhed, som I vil se i Guldaggers Artikel! Carin kom hertil først i Juli under Folkets Jubel, den 14. August fejredes Bryllupet i Guldaggers Hjem i Hjerting, og nu flytter de ind i Lærerlejligheden i Vestfløjen.

*

B LANDT nordiske Oplevelser kan jeg ikke lade være at nævne, at jeg først i Juli deltog i „Noregs ungdomslag”s 50 Aars Stævne i Trondheim og paa Stiklestad. Det var for mig en stor Værdi at være med til alle Sendemændenes Forhandlingsmøder for at høre, hvordan norsk Ungdom arbejder med Efterkrigstidens Opgaver. Den sidste Aften i Trondheim fik jeg Lov at bringe en Hilsen fra den danske Højskole. Det var skønt at se ud over den mægtige, cirkelrunde Festsal med saa mange bunadklædte unge, at det saa ud, som alle bar Folkedragt, og før Festen havde jeg trykket 8 Frederiksborgere i Haanden, det var ogsaa inspirerende! Blandt Sendemændene var Dyrvik fra Lofoten og Hernes (37), som har været Præst ved Domkirken og som var en storartet Omviser for mig. Blandt Aftengæsterne var Ingeborg Hatling (37), som nu skal paa Frøbelseminariet i Aarhus — at I ved det, 37'ere. Imellem de norske sad ogsaa en dansk Frederiksborger, Peder Korsgaard (38—39). Han har Plads i Gausdal, hvor Jens Carl senere traf ham, da han besøgte Nordals (Bergliot (36), Roar (36—37)).

Stævnet sluttede med en storslaet Fest paa Stiklestad, hvor Kronprins Olav, Statsraad Fostervold og Olav Midttun, N. U.s første Formand, talte. Mødet lededes af den nuværende Formand, Provst Eik-Nes. I hans Provstegaard i Mære besøgte jeg siden Eli, som var Elev her 37. Hun studerer nu Filologi og er forlovet med en Studiekammerat. Jeg var ogsaa paa Trønder-tun og Sund Folkehøjskoler, det sidste Sted fik jeg Lejlighed til at være med paa en Musikuge, der mindede meget om vore Sanglærermøder, og jeg havde nogle herlige Dage paa Inderøy hos gamle Venner fra Askov.

Sydlesvigsk Auktion.

Bestyrelsesmedlem K. K

Vil du slaas.

Vore nordiske Lærere paa Askov.

I Sverige har vi ogsaa i det forløbne Aar været flere Gange, nu i September baade i Kungälv, for at virke for den ny Skole, og til et kirkeligt Stævne paa Katrinebergs Folkehøjskole.

Vi kan godt forstaa, at alle danske unge ønsker sig Pladser i Norge og Sverige, fordi de længes ud efter Krigstidens Indespærring. Vi føler det selv som befriende og igangsættende atter at kunne færdes deroppe, særlig paa Højskolerne, og vi haaber, at det nordiske Islæt igen maa blive stærkt og inspirerende i vort daglige Skoleliv.

Vore danske Fester begyndte med Afskeden for Bruuns, som blev en god og hjemlig Aften. Først samledes vi med Eleverne i Foredragssalen, hvor vi havde bedt Anna Bruun endnu engang glæde os med sin Recitation — hendes Bortrejse er et alvorligt Tab for Frederiksborg Teater. Emil læste Aakjærs Digt til Landbrugets Pris, og Eleverne sang. Bagefter samledes Bruuns Venner her paa Egnen i Spisesalen. Bruun er den af alle i vor Tid, som har faaet den stærkeste Forbindelse med Folk heromkring, baade gener. Landbrugs- og Gymnasikaarbejde og som Regnskabsfører for Brugsforeningen. Det blev derfor ogsaa en god Afslutning paa Bruuns Arbejde her, Skolen og Egnen samlet. I Afskedsgave fik de et Maleri af Skolen, som jeg allerede har set hænge i Storstuen paa „Fjordvang”. 5. Juni havde vi Grundlovsfest med Taler af Forstander Hj. Gammelgaard, Roskilde, og C. P. O. 15. Juni var vi i Helsing, hvor vi var indkvarteret rundt om og havde en herlig Dag. I „Kirkeligt Samfunds Hus” talte C. P. O. og Koret sang.

*

ELEVMØDET blev i Aar saa stort som aldrig før, men det var vi forberedt paa, saa det gik egentlig lettere end nogensinde. For mig var det en hel Ferie. Jeg kom lige hjem fra Norge, og Lærere og Lærerinder under Muhles Førerskab havde alt i Orden. Vi havde Højttaler ind til Spisesalen, saa vi kunde spise 7—800 paa een Gang. Paptallerkener var Aarets ny Mode, og man kan spise al Slags Mad baade med Suppeske og Teske. De graa Udflugtskrus var blevet reddede i Tide, og de har jo den vidunderlige Egenskab, at de ikke gaar i Stykker! Mødet begyndte Lørdag med Foredrag af Højstrup, som i sin Ferie har tøffet Norden rundt med Mary paa „Pigekammeret”. Om Aftenen fortalte jeg om Norge, og Koret opførte sine store Numre. Som I vil se, var Koret i Aar ualmindelig dygtigt. Naar jeg var langt nede p. Gr. a. de ydre Fortrædeligheder, behøvede jeg blot at gaa til Sang, saa var det blæst bort. Koret var en hel Livseleksir!

Om Søndagen havde Guldagger Morgenandagten i Kirken, og bagefter var der Gymnastik af det store Hold. Ved Klaveret sad ogsaa i Aar Anna Holm, nu Hunger. Rigmor og Anna er næsten blevet uadskillelige, og er endog begyndt at rejse Norden rundt sammen, saa her er ikke nogen Begejstring for, at Hunger er blevet Redaktør i Aabenraa af „Slesvigeren”. Plænen var i Aar haabløs med Bakker og Dale, som om den skulde forestille et nordisk Landskab, og det kunde hænde, at et Pigeben pludselig forsvandt i Dybet. Men Sommerpigerne af 46 var uovervindelige. Det viste de, da de trænede i gennemblødende Regn til Opvisningen paa Bellahøj den 29. Juni — Regnskyllene derinde var for intet at regne — og det viste de ved Elevmødet. Udenforstaaende kunde ikke ane, hvor umuligt deres „Grundlag” var! Og jeg stod og spekulerede paa, om de nu kunde have gjort det saa godt, hvis

de ikke ogsaa var blevet en rytmisk Enhed gennem Sangen. Sang og Gymnastik arbejder Haand i Haand!

Efter Generalforsamlingen kom saa den store Middag i begge Sale. Trakteringen kan I gætte jer til! Talerne var mange og gode, bl. a. Carins „Jomfrutale“, og midt i det hele traadte den gamle Elev, nu Bestyrelsesmedlem Knud Kristensen og hans Kone ind, hilst med Jubel. Det er kønt og kærligt af dem baade 3. Maj og Elevmødesøndagen trods Statsmandspilgterne at tage sig Tid til at komme herved. Kaffen nød vi i Haven — men da Plænerne var forsvundet, tog Haven sig allerbedst ud om Aftenen, da vi igen havde den illumineret som i fordem glade Dage. Det var et af de Øjeblikke, hvor vi rigtig mærkede, at vi var paa den rette Side af 5. Maj. C. P. O. talte ved Eftermiddagsmødet i Kirken, Delingsførererne viste fin Gymnastik, og om Aftenen gik „Per Gynt“ over Scenen. Emil var straalende, i Liv og Fart, med en fortrinlig Forvandlingsevne fra den unge til den gamle Per Gynt. Karen Larsen var Mor Aase, saa ved I, hun var i gode Hænder. Karen er i sine Roller, hvad Anna Bruun var i sine. Den norske Solveig, Helga Holte, var — ja, saadan maa Solveig have været. Det lyder saa stort, men der udgik et stille Lys fra hende med Renhed, Godhed og Fred. Ester Blikseth viste sig fra en ny Side som hendes Mor. Hun var ellers Sommerens Kunstner, som fyldte den sorte Tavle med festlige Billeder, passende til hvert Møde. Men Norge kunde ogsaa præstere Uhyggen og Trollderiet: Berit Rohde som „den grønklædte“ og Skrede som en fantastisk Dovregubbe. Men alle de danske Smaatrolde vakte dog størst Bifald, naar de indgnedet i vaadt Mudder, med store, røde Munde, Løvkranse om Haar og Mave og lange, uhyggelige Haler slog Kolbøtter og vimsede rundt og nappede Per Gynt i Benene. Modsætningen til dem var Dansen ved Bondebrylluppet, hvor alle Folke-dragterne kom til deres Ret. Zigzag (Sigurd Haugland) var her ogsaa i Aar og var Spillemand og Dovregubbens Førstemand.

Til Forældrefesten gentog vi Søndagens Program, saa flere kunde faa Del i Opførelsen.

Mandag Morgen begyndte med Gymnastik i Haven for gamle Elever. Vagn ledede Karlene, som fik en ordentlig Opstrammer. Rigmor ledede Pigerne. Næste Aar er det Vagns 10-Aars Jubilæum, saa leder han igen, husk saa alle at tage de smaa sorte med! Pigerne ligesaadan! Husk Gymnastik-dragterne! Emil holdt derefter Foredrag om Chesterton, og saa havde vi Auktion til Fordel for Sydslesvigske Fadderskaber, det gav ikke mindre end 1300 Kr., men der udfoldedes ogsaa alle Evner. Guldagger dirigerede, men se paa Billedet, hvordan ogsaa Bestyrelsens Formand agerer med, han har vejet en Nathue op med Guld, saa det er næsten Synd ikke at bruge den om Dagen med. — Efter Middag var der Kaminstuepassiar, særlig med store Indlæg af Vagn.

Hvad var Emnerne for Mødets Foredrag? Øjeblikkets store Spørgsmaal med deres Perspektiver. Og naar I kender Højstrup, Guldagger, C. P. O., Vagn og Emil, vil I vide, at Belysningen er alsidig. Det var en stor Glæde for os at se saa mange gamle Lærere her, foruden de allerede nævnte: Karl Jensen (34—35), Eva, Signe, Laura og selv Bruuns havde begge afbrudt deres Travlhed for at være her. Vi tager det som et Tegn paa, at I, ligesom vi, med Aarene føler en voksende Trang til at mødes, fordi vi har delt værdifulde Aar med hinanden.

MUSIKLEJREN gik fint. Her var ikke mindre end 63 Københavnerne, og Programmet var meget omfattende, men vi havde ogsaa øvet en Del paa Forhaand. Solisterne var foruden vores egen Frk. Schjøtt Koncertsangere Egedahl Rasmussen og Haahr, saa det kunde overhovedet ikke være bedre. Grytter maatte fare frem og tilbage, da han skulde lede Sct. Hansfesten paa Raadhuspladsen, men til Gengæld udfoldede Svend S. Schultz sig som aldrig før. Paa Billederne vil I genkende baade Grytter, Hjelmborg og Schultz som de fødte Højskolelærere, som ogsaa snart hører til Skolens ældste faste Stab! Vi haaber paa et Gensyn med dem ved Jubilæumsfesten.

Hurtigt som et Glimt svandt denne Sommerskole. Tak til hver Sommerpige, hver Lærer og hver huslig Hjælper, inde og ude, som hjalp med til, denne Sommer nu bag efter trods alle Mangler staar for os i Lysslans.

En hjertelig Tak til alle, som har hjulpet os gennem Besættelsestiden. Naboer og Venner, de prægtige Flyttemænd, de taalmodige Haandværkere, Arkitekt Madsen, Pastor Christiansen og Organist Laumann, som har hørt paa vore Klager og givet gode Raad.

Alle disse Aars Vanskeligheder har knyttet os personlig nærmere til dette Sted og til vor Egns Befolkning.

Og saa gaar vi en Tur gennem Haven og tager den igen i Besiddelse.

*Morgener i Haven, dugfriskt stille,
Bladenes Skælven, Fuglens Trille —
arbejdsfyldte Klang fra Køkken — Kælder,
Klokken om Dagens Komme melder.*

*Middage i Haven, solfyldt, varme,
skjult mellem Husets brede Arme.
Blomsterbroget Flok paa Plæners Flade,
Latter og Raaben af Stemmer glade.*

*Aftener i Haven, lune, lange,
Skyggernes Dyb, de stille Gange.
Hyldens Duft og Hvidhed Mørket fylder.
Sangens dæmpede Toner fortryller.*

*Nætterne i Haven, — dæmringssvale,
Tågernes Svøb, Naturens Tale.
Skovens Rand bag hvide Marker drømmer,
grødefuldt Fred gennem Sindet strømmer.*

PIP.

ELEVFORENINGENS GENERALFORSAMLING

SØNDAG den 14. Juli afholdt Elevforeningen Generalforsamling paa Skolen. Trods Henstilling om Fremmøde foretrak de fleste Haven, men en Del var dog mødt op.

Formanden, Forstander *E. Borup*, bød Velkommen og udtrykte Glæde over, at man atter kunde mødes. Han omtalte de forskellige Punkter paa Dagsordenen og rettede en Tak til Foreningens Kasserer og Sekretær, Frk. Guldborg Warming Nielsen, Helsingø, der gjorde rede for Regnskabet. Dette udviste et smukt Overskud, som det vil fremgaa af Oversigten.

Forstander *Christiansen* omtalte Jubilæumsaarskriftet, som i Aar skulde være et Dobbelthefte og udkomme først i Oktober for at være en Indbydelse til Festen den 18., 19., 20. Oktober. Til dette og til en Boggave til Biblioteket ansøgte Foreningen om Tilskud.

Det blev vedtaget at betale det større Aarskrift, at foretage en Indsamling blandt gamle Elever til Køb af Bøger, og Foreningen selv gav 500 Kr. Dernæst bevilgedes 600 Kr. i Elevunderstøttelser, 100 Kr. til Rejseudgifter, 50 Kr. til Københavnskredsen.

Derefter var der Valg af Bestyrelsen. Med Akklamation genvalgtes *E. Borup* til Formand og *Johs. F. Hansen* til Næstformand. Ligeledes genvalgtes *Albert Svendsen* (1943-44). Nyvalgt blev *Eva Haugaard*, og valgt til Revisorer *Jacob Nielsen* og *Emil Petersen*.

Til Slut under Eventuelt afæskede *C. P. O. C.* Udtalelser om Aarskriftet. Man ønskede den gamle Linie med Artikler af Lærerkredsen fortsat, og Billedstoffet saa righoldigt som muligt. *Svend Kampp* foreslog optaget Breve fra Elever, der var gaaet ind i praktisk Ungdomsarbejde, og det anbefaledes. Forstander *Borup* takkede *C. P. O. C.* for hans store Arbejde med Skriftet, som han fandt udmærket, baade udadrettet med mange Ting af almen Interesse, og indadrettet med mere personlige Meddelelser til Elevkredsen.

Dermed sluttede Generalforsamlingen.

C. Guldagger Hansen.

Efterskrift: *Ketty Lykke Petersen*, Brændekilde, Odense Amt, er traadt ind i Bestyrelsen som Repræsentant for Sommer eleverne 1946.

ELEVFORENINGENS REGNSKAB 1945—46

1. JULI 1945—30. JUNI 1946

INDTÆGT		UDGIFT	
Kassebeholdning 1. Juli 1945	5.316,54	Aarskriftets Fremstilling	2.702,00
Medlemsbidrag	6.380,00	Giroblanketter	203,00
Anonym Gave	1.000,00	Kuverter	134,75
Renter	167,92	Frimærker	1.051,75
		Frederiksborgkredsen i Køben-	
		havn	50,00
		Regnskabsføreren	300,00
		Formandens Udlæg	10,00
		Blomster o. a. til Festdage . . .	54,00
		Debet-Bilag	1,62
		Julegratiale til Postbudet	8,00
		Fragt	24,30
		Kassebeholdning 30. Juni 1946	8.325,04
	12.864,46		12.864,46

Helsingø, den 30. Juni 1946.

Guldborg W. Nielsen.

Dags Dato har vi gennemgaaet Regnskabet og fundet det i Overensstemmelse med Bøger, Bilag og Kassebeholdning.

Grundtvigs Højskole v. Frederiksborg, den 4. Juli 1946.

Svend Madsen, Emil Petersen,
Revisorer.

Elevforeningen havde ved Regnskabsaarets Begyndelse 2344 Medlemmer.

Paa Grund af Skolens Beslaglæggelse er der sat Bundrekord m. h. t. nye Medlemmer — 7 — men til Gengæld har der været forholdsvis faa Udmeldelser. Medlems-tallet er nu den 30. Juni 1946 2286. Dertil kommer saa Medlemmer fra de nordiske Lande, der stadig maa betegnes som »hvilende«, da der endnu ikke er aabnet for Postforsendelser med Opkrævning til disse Lande.

MEDDELELSER

JUBILÆUMSFESTEN bliver den 18., 19. og 20. Oktober. Den første Dag taler Pastor *Frederik Schrøder*, tidligere Lærer her paa Skolen, om Linjen fra Grundtvig til Holger Begtrup, og Statsminister *Knud Kristensen*, tidligere Frederiksborgelev. Den anden Dag taler Græns præsten *Niels Peter Nielsen*, tidligere Elev her, om Holger Begtrup, og Seminariefors tander *Morten Bredsdorff* om sin Fader. Den sidste Dag taler *Aage Møller* om Hjer tebladet i den danske Højskole, C. P. O. C. om Højskolen, Norden og Fremtiden. Aftenunderholdningerne bliver bl. a. Højskolefilmen og Gæsteoptræden af Musikugens Folk. Alle, der kan faa fri de tre Dage, er velkomne til at bo paa Skolen. Vi venter mange liggende Gæster, især af Skolens gamle Elever, men alle er velkomne. Sengetøj, Rationeringskort og Sukker maa medbringes. Husk at melde jer!

FORSLAG OM EN JUBILÆUMSGAVE. Da man har spurgt os, hvordan man i Anledning af Skolens Jubilæum kan glæde og gavne Jubilaren, har vi overgivet Sagen til Elevforeningens Bestyrelse, og vi vil bede jer følge Bestyrelsens Eksempel. Den har i samme Anledning givet Skolens Bibliotek en Gave paa 500 Kr., hvorfor vi har indkøbt en lang Række Bøger omhandlende Verdenskrigen, Frihedskampen rundt om

i Europa, især i Norden, Folkekampen i Sydslesvig og lignende Emner, Bøger, som vi ved, at de fremtidige Elever vil spørge efter, men som vi vanskeligt kan faa Raad til at anskaffe uden jeres Hjælp, især nu, da Skolens Reparation paafører os saa store Udgifter, som kun delvis vil blive tilbagebetalt. Altsaa, vil I glæde og gavne Jubilaren, saa tænk paa vort Bibliotek og hjælp os og jeres fremtidige Kammerater med et Bidrag til Bibliotekets Efterkrigstidsafdeling. Der vedlægges en Giroblanket, som kan anvendes til dette Brug. Paa Forhaand en varm Tak fra os alle her.

LÆRERKREDSSEN. Da Skolen begyndte igen efter Beslaglæggelsen, var Hans og Anna Bruun draget til „Fjordvang” Syd for Ringkøbing til „Højskolegaarden”, han fortæller herom i Heftet. *Oluf Højstrup Jensen* var draget til Aalborg, hvor han er Amtssekretær for L. A. B., et Arbejde, der bringer ham i Forbindelse med mange af Tidens vanskeligste sociale og økonomiske Problemer. I Sommer var Mary og han en Motorcykletur i Norge. *Emil* har derfor i Sommer maattet overtage hans Samfundslæretimer for Sommereleverne. *Guldagger*, der i Vinteren 1945—46 delte sin Tid mellem Brøderup og Sörängen Folkhögskola, har i April forlovet sig med *Carin Cederblad*, vor svenske Lærerinde fra 1938, senere Lærerinde paa Sörängen og Udgiver af to Scoutbøger og en Biografi af Frederika Bremer. De giftede sig i August og er nu begge paa Skolen her. Om deres Fremtidsplaner har *Guldagger* allerede fortalt.

Rigmor har haft *Solveig Mogensen* til Hjælp i Sommer, og *Anna Hunger* har spillet til Gymnastikken. *Inger Brixtofte Petersen* har ledet Haandarbejdsundervisningen med Askovitten *Edith Gormsen* fra Sem ved Ribe og *Karen Larsen*, Ørby, som Assistenten. *Edith* har i høj Grad hjulpet til med Ordningen af Husarbejdet, og *Karen* har ikke mindre været Pips højre Haand paa Kontoret.

VORE HJÆLPERE. Da *Marie Krogh* og hendes Kæreste fik Gaard samtidig med, at vi kom tilbage til Skolen, blev vi meget vanskeligt stillet med Husholdningen. I sidste Øjeblik fik vi dog en dygtig og utrolig flittig Hjælper i Økonoma Frk. *Karen Jensen*, som hjalp os gennem Sommerens store Overgangsvanskeligheder. En meget varm Tak for din Indsats. — Fra November vender *Grethe Söndergaard* imidlertid tilbage som Køkkenchef. Mange Frederiksborgere husker hende fra hendes tidligere Ophold paa Skolen og vil finde det hjemligt, at hun nu styrer Køkkenregionerne. — *Eva* er stadig Lærerinde paa Haubro.

*

NORDISKE LÆRERE: Svensk Lærerinde var *Maja-Stina Due* fra Huskvarna ved Vättern, fil. stud. fra Lund i nordiske Sprog, Historie og Litteratur. Norsk Lærer var Lærer *Mathias Skrede* fra Norderhov i Ringerike, tidligere Lærer i Nordland, gift med *Kersti Haugsøen*, der kom her midt i Sommerskolen med sin lille Bernt. De boede paa Amtstuegaarden, hvor de ofte samledes med de norske og svenske Elever og deres Veninder. En ganske særlig stor Glæde var det, at vi i Sommer fik Besøg af tre af vore

tidligere nordiske Lærerinder, af *Berte Nordrum* fra Gausa, af *Else Lindberg* fra Vasa og af *Carin Cederblad*.

— Maja-Stinas Adresse er Gesällgt 4, Huskvarna.

Carin Cederblads og Guldaggers Bryllup stod d. 14. August i hans Forældres Hjem i Hjerting, midt mellem Gøteborgkursus'et paa Askov og det store nordiske Højskolestævne. Under det første fortalte Carin om Kungälvskolen, ved det sidste Skolens fremtidige Rektor Sture Altvall. Flere af Skolens tidligere nordiske Hjælpe-lærere har fortsat som Højskolelærere i deres Hjemland. Denne Gang er Carin og Carl fælles om Starten af den samnordiske Højskole. En hjertelig Lykønskning fra Aarsskriftet og Jubilæumsskriftet.

DE NORDISKE ELEVER maa efter en Vedtagelse af Sommerskolen ikke mere kaldes nordiske, da vi *alle* i samme Grad — eller næsten samme Grad — er nordiske. Jeg foreslog, at de skulde kaldes *højnordiske*, men saa blev vi de *lavnordiske*. Jeg foreslog saa *nord-nordiske*, og i Mangel af bedre Forslag blev det godkendt. Ved *Cathi Vogts* Hjælp fik vi det norske Tal op paa 8, de tre fra Gausdalen, Krokanns, Haugsands og Nordrums Dal, de 3 fra Oslo, 1 fra Fana ved Bergen og 1 fra Skredes Norderhov.

„Nordisk Hold” blev paa ca. 30, og vi gennemgik blandt andet „Nordisk i Tusind Aar”, og Eleverne holdt Foredrag om „Haugtussa”, Kaj Munk, Bjerg-ejvind, Kongsemnerne og Katrina. Halvdelen af Holdet gik paa norsk og Halvdelen paa svensk Hold.

I Juli havde vi et „lille nordisk Hold” med de Nord-nordiske og enkelte Danske. Vi gennemgik svenske og norske Krigstidsspørgsmaal og talte om Sydslesvig. *Erik Hjalmar Linder* var vor Gæst her.

*

SOMMERSKOLEN 1946 talte ialt 149 Elever. Af dem var 60 fra Jylland, 28 fra Fyn, 21 fra Sjælland, 17 fra Sønderjylland, 9 fra Lolland-Falster, 3 fra Sydslesvig, 2 fra København, d. v. s. 80 fra den jyske Halvø, 60 fra Øerne. — Fra Norge kom 8, fra Sverige 1.

Af de danske Elever var alle, undtagen 13, Medlemmer af „De danske Ungdomsforeninger”. 22 var Medlemmer af „Dansk-nordisk Ungdomsforbund” og 14 af Grænseforeningen og andre sønderjydske Foreninger.

Særholdene i Sommer var Svensk, Norsk, Botanik, Kunsthistorie, foruden det forudbestilte Vævehold paa 16, Delingsførerholdet paa 50, Bibelholdet, hvortil der kun havde meldt sig tre, faldt bort. I Stedet for blev der fra midt i Juli holdt en Række Aftenandagter paa en halv Time hver.

*

FOREDRAAGSGÆSTER. I Juli Maaned havde vi Besøg af Politibetjent Frk. *Lily Howitz* — en uforglemmelig Aften fuld af barsk Realisme og af Tro paa de oprejsende Kræfter i Menneskelivet. Endvidere Missionæren *Baagø* fra Manschuriet og *Kampp* fra Santalistan, der sammen med sin Kone, Pips Kusine, sang santaliske Salmer for os. Efter det store nordiske Studentermøde i Hillerød fik vi et Par Dages Besøg af en Flok *engelske Studenter* og en Afrikaner fra Christiansborg, den gamle danske Koloni i Guinea-bugten. Ogsaa de sang for os til Elevernes Jubel. Ved samme Lejlighed holdt Pastor *Olle Hartman* et straalende Foredrag om „Det bedste i mit Land”.

To gode Aftener beredte Jyderne og Øboerne os i Sommer med Oplæsning, Sketches og Tableau'er. Jydernes Tableau var jo sønderjydsk, Øboernes var en Hyldest til hele Danmark, hvad der smukt afrundede de to brogede og spændende Aftener.

*

LÆRERKREDSEN bestaar i Vinter af Emil og Inger Petersen, Carin og Guldager, cand. theol. Vilhelm Nielsen, Gymnastiklærerne Bent Jacobsen (36—37) og Karen Larsen (36 — 44—45) og Landbrugskonsulent H. O. Stryhn, Pip og C. P. O. Hertil kommer den norske Lærer. Vi har faaet de Lærere, vi ønskede, i Stedet for dem, som er forsvundet under Beslaglæggelsen, og vi venter os meget af Vinterens Samarbejde.

*

HUSK ELEVFEJLEN næste Aar, den 2. Søndag i Juli, husk vort Efteraarsmøde med „liggende Gæster” i September, — husk vort Göteborgkursus i Elverum i Østnorge den 2.—10. August: „Vesten, Østen og Norden”. Meld jer flinkt i Forvejen!

ELEVLISTEN

- Nordström, Ingrid, Albion 30, Gävle.
 Blikseth, Ester, Lillehammer
 Fedje, Mari, Follebu, S. Gausdalen.
 Fjellbirkeland, Solveig. Nestun,
 Bergen.
 Holte, Helga, Ø. Gausdal, Gudbrands-
 dalen.
 Kristiansen, Lilleba, Vinderen Nr. 3,
 Oslo.
 Rode, Berit, Holmenkollveien 26, Sme-
 stad, Oslo.
 Strøm, Anne-Marie, Norderhov,
 Ringerike.
 Vogt, Catharina, Solveien 53, Nord-
 strand.
 Due, Maja-Stina, Gesällgat 4, Hus-
 kvarna.
 Skrede, Mathias, Norderhov, Rin-
 gerike.
 Ahlburg, Inger, Radbjerg, Væggerløse,
 Falster.
 Ahmt, Marna, Østofte, Nørreballe,
 Lolland.
 Andersen, Else, „Ærtebjerggaard“,
 Oure, F.
 Andersen, Else Marie, Nyby, Brø-
 rup, J.
 Andersen, Erna, „Severinelyst“, Egt-
 ved, J.
 Andersen, Inger, Balskilde, Malling, J.
 Andersen, Marie, Midskov, Mesinge, F.
 Andersen, Poula, „Ærtebjerggaard“,
 Oure, F.
 Andersen, Solveig, „Aagaard“, Snes-
 lev, Sj.
 Andersen, Sonja, „Vestbo“, Strøby
 Egede v. Køge.
 Andersen, Tove Dyssekær, Taagerup
 v. Roskilde.
 Andreasen, Dagny, Kalhave, Rask
 Mølle, J.
 Bang, Elisabeth, Østergaard, Nors,
 Thy.
 Blaabjerg, Karen Winther, Lime,
 Mørke, J.
 Bredahl, Katrine Harkjær, Aarup,
 Snedsted, Thy.
 Bredahl, Maria Harkjær, Aarup,
 Snedsted, Thy.
 Bruun, Sinna, Mosegaard, Vork, Egt-
 ved, J.
 Christensen, Edith, Elmely, Fovslet, J.
 Christensen, Else, Grønagergaard,
 Sønderup, Slagelse.
 Christensen, Ingeborg, Musse, Herrits-
 lev, Loll.
 Christensen, Lilly Johanne, Faarup
 Damgaard, Voldum, Randers, J.
 Christensen, Marie Edslev, Løjenkær,
 Assedrup, J.
 Christensen, Rigmor, Lehnkov,
 Egense, F.

- Christensen, Ruth, Sørbymagle, Slagelse.
- Christoffersen, Ruth, Gl. Vartovvej 38, Hellerup.
- Clausen, Inger, Refsgaard, Hurup, Thy.
- Clausen, Karen, Nr. Ørslev, Egebjerg, F.
- Dinesen, Inger, Hejls Strand, Hejls, J.
- Dong, Edith, Dyrehavelund, Slude, F.
- Elm, Grete, Snoldelev, Raanæssegård, Gadstrup, Sj.
- Frandsen, Anna Christine, Søften, Hinnerup, J.
- Frederiksen, Erna, Menstrup Central, Hyllinge, Sj.
- Frej, Sigrid, Lerskov, Agerskov, Sdj.
- Froberg, Eva, Møllevej 5, Lyngby.
- Gammelgaard, Vera, St. Baungaard, Hammer, Tørring, J.
- Gydesen, Karen, Regina, Nørtorv 9, Vejle.
- Hansen, Elisabeth, Kirkebjerg, Flemløse, F.
- Hansen, Elise, St. Viby, Mesinge, F.
- Hansen, Elly Storm, Vestergade, Ullerslev, F.
- Hansen, Else K., Skamby, F.
- Hansen, Inga, Tolderlundsvej 27, Odense.
- Hansen, Inger, Maglegaard, Lyndby, Kirke-Saaby, S.
- Hansen, Karen, Mjels, Nordborg, Als, Sdj.
- Hansen, Louise, Mølby, Sommersted, Sdj.
- Hansen, Margrethe, Tørsbøl, Sdj.
- Hauser, Peter Conrad, Borgstall, Rendsburg.
- Hemmingsen, Elsebeth, Elmely, Stærkinde, Hedehusene, Sj.
- Henriksen, Asta Leth, Østervang, Nysted, Loll.
- Henriksen, Inger Suhr, Toftelundgaard, Kettinge, Loll.
- Høegh, Bodil, Høeghsgaard, Nysted, Loll.
- Iversen, Esther, Ammitsbøl, Vejle.
- Jensen, Anna D., Kliplevej, Sdj.
- Jensen, Anna Lise Fænø, Tinning Mose, Hinnerup, J.
- Jensen, Edith, Aarlund, Harnesborg, Ullerslev, F.
- Jensen, Ellen, Rosenlund, Mejiskov, F.
- Jensen, Esther Crone, Knarreborg, F.
- Jensen, Gudrun, Nørgaard, L. Bindestrup, Aars, J.
- Jensen, Inger, Aalstrup, Falling, J.
- Jensen, Karen Margrethe, Morsbøl, Grindsted, J.
- Jensen, Karen Sofie, Drongstrup, Sdr. Felding, J.
- Jensen, Kirsten C., Firinggaard, Brørup, J.
- Jensen, Sigrid Fænø, Tinning Mose, Hinnerup, J.
- Jensen, Margot, Løvbailegaard, Løsning, J.
- Jeppesen, Gurli, Mølsted, Gramrode, J.
- Johansen, Lis, Wørishøffersg. 28¹, Nyborg.
- Johnsen, Marie, Rangstrup, Agerskov, Sdj.
- Johnsen, Karen Maria, Højgaard, Ravning Mk, Bredsten, J.
- Juhl, Christine Kongsted, Sønder Vilstrup, Sdj.
- Jørgensen, Inge Lizzie, Elmly, Strynø.
- Jørgensen, Karen, Brunsvig, Tommerup, F.
- Jørgensen, Kis Bruun, Gydekær, Benderslev, Kappendrup, F.
- Jørgensen, Paula, Faurholm, Holmstrup, F.
- Knudsen, Dagny, Hesselmed, Oxbøl, J.
- Knudsen, Edith, Højby, Mk., Højby, F.
- Kofoed, Herdis Bohn, Marie Magdalene Vej, Ryomgaard, J.
- Kristensen, Ingeborg, Bøgelunde, Sdr. Bjærge, Sj.
- Ladegaard, Mary, Andkær, Børkop, J.
- Larsen, Gerda, Kjulerup, Østervang, Sj.
- Larsen, Ingrid, Bedsted, Thy.
- Larsen, Johanne, Allerup Bakkegaard, Højby, F.
- Lauesgaard, Magda, Simmersted, Sdj.

- Lauridsen, Else, Mejeriet Arnaa,
Løgumkloster, Sdjl.
- Laursen, Else Haugaard, Glæsborg,
Djursland, J.
- Laursen, Esther, Mejlbj, Hjortshøj, J.
- Lautrup, Karen Margrethe, Vellerup,
Branderup, Sdjl.
- Lorenzen, Cathrine, Pedersdal, Blans-
skov, Avnbøl, Sdjl.
- Madsen, Estrid, Nørrelund, Højby, F.
- Madsen, Grethe, Hovedgaden 46, Høng.
- Madsen, Ragna, Alsted Mk., Vonge, J.
- Marcussen, Eva, Assenløse, Viby, Sj.
- Mikkelsen, Edith, Vesterbygaard,
Grejs, Grejsdal, J.
- Mikkelsen, Kate, Eriksholm, Erikstrup,
Maribo, Loll.
- Mogensen, Ellen, Ny Bjerreby, Taa-
singe.
- Mousten, Ardis, Kundby, Løgstrup, J.
- Mølgaard, Kristine, Feldingbjerg, Sto-
holm, J.
- Nielsen, Anny, Jelstrup, Gjøstrup, J.
- Nielsen, Ellen Margrethe, Agerbæk, J.
- Nielsen, Gertrud Kirstine, Kærberge,
Agerbæk, J.
- Nielsen, Grethe Roest, Højrup, Tau-
lov, J.
- Nielsen, Ingrid Meldgaard, Høll, Bør-
kop, J.
- Nielsen, Marie, Tastum, Stoholm, J.
- Nielsen, Sigrid, Tved, Thisted, Thy.
- Nielsen, Tove, Amagergaarden, St.
Taarøje, Faxe, Sj.
- Olesen, Karen, Hansgaard, Boring,
Rask Mølle, J.
- Olsen, Aase, Menstrup, Hyllinge, Sj.
- Olsen, Thyra, Bakkevej, Rødding, Sdjl.
- Paulsen, Gretchen, Bøgelund, Farn-
stedt, Slesvig-Land.
- Pedersen, Dorthea, Steensgaard, Bred-
sten, J.
- Pedersen, Erna, Nr. Broby, F.
- Pedersen, Inge, Frejlev, Loll.
- Pedersen, Karen John, Koldkjær-
gaard, Lillering, J.
- Pedersen, Nanna, Høimann, Højby,
Boulstrup, J.
- Pedersen, Ruth, Astrup, Aarhus.
- Pedersen, Ruth, Osted, Roskilde.
- Petersen, Catharine M., Bylderup
Bov, Sdjl.
- Petersen, Else, Midskov Brugsforening,
Mesinge, F.
- Petersen, Gerda, Vejstruprød, Sjø-
lund, J.
- Petersen, Helga, Langelund Brugs-
forening, Filskov, J.
- Petersen, Lis, Enghavegaard, Bognæs,
Vig, Sj.
- Petersen, Norma Ravnholt, Vilhelms-
mønde, Spjellerup, Karise, Sj.
- Petersen, Rita, Sæby, Kirkehyllinge,
Sj.
- Petersen, Sigrid, Angelborggade 60,
Flensborg.
- Poulsen, Ellen, Bastrup Mark, Vam-
drup, J.
- Rasmussen, Elinor, Gladsaxevej 37¹ tv.,
Søborg, Kbhvn.
- Rasmussen, Solveig Høy, Bakkelide,
Hundslund, J.
- Refstrup, Lisbeth, Lem, J.
- Roued, Anna, Hjemsted, Skærbæk,
Sdjl.
- Skræp, Edele, Kusmose, Knarre-
borg, F.
- Slot, Sylvia, Stabykjærgaard, Ulf-
borg, J.
- Svendsen, Signe Starbæk, Frougaard,
Mølby, Sdjl.
- Sørensen, Ebba, Westermannsvej 17,
Odense.
- Sørensen, Hildur, Billesgade 4, Odense.
- Sørensen, Irma, Fredenshaab, Ulkjær,
Vejle.
- Sørensen, Karen, Mullerup, Ullers-
lev, F.
- Tønnesen, Inger, Slagterforretningen,
Sjølund, J.
- Vendelbo, Ruth, Rettrup Brugsfor-
ening, Skive.
- Westesen, Emma, Kastrop, Gram, Sdjl.
- Østergaard, Kirsten, Sønderbygaard,
Christiansfeld, Sdjl.
- Østerlund, Nora, Egtved, J.

ELEVSTATISTIK 1895—1946

VINTERELEV TAL GENNEM 50 AAR

1895—96 — 55	1912—13 — 126	1929—30 — 50
1896—97 — 100	1913—14 — 113	1930—31 — 64
1897—98 — 141	1914—15 — 88	1931—32 — 47
1898—99 — 135	1915—16 — 110	1932—33 — 52
1899—00 — 151	1916—17 — 126	1933—34 — 23
1900—01 — 138	1917—18 — 158	1934—35 — 49
1901—02 — 133	1918—19 — 147	1935—36 — 50
1902—03 — 151	1919—20 — 168	1936—37 — 72
1903—04 — 133	1920—21 — 142	1937—38 — 104
1904—05 — 143	1921—22 — 133	1938—39 — 96
1905—06 — 149	1922—23 — 113	1939—40 — 74
1906—07 — 148	1923—24 — 123	1940—41 — 82
1907—08 — 114	1924—25 — 98	1941—42 — 126
1908—09 — 112	1925—26 — 90	1942—43 — 129
1909—10 — 122	1926—27 — 101	1943—44 — 131
1910—11 — 100	1927—28 — 91	1944—45 — 134
1911—12 — 156	1928—29 — 70	1945—46 beslaglagt.

VINDUET I VEST 1911—1924

1911—12 — 10	1916—17 — 12	1921—22 — 13
1912—13 — 16	1917—18 — 8	1922—23 — 14
1913—14 — 10	1918—19 — 12	1923—24 — 12
1914—15 — 10	1919—20 — 17	
1915—16 — 12	1920—21 ca. 15	<i>Ialt... 161</i>

SOMMERELEV TAL GENNEM 50 AAR

1896 ca. 100	1913 — 191	1930 — 102
1897 ca. 150	1914 — 200	1931 — 70
1898 — 171	1915 — 170	1932 — 34
1899 — 170	1916 — 200	1933 — 40
1900 — 168	1917 — 210	1934 — 39
1901 — 177	1918 — 200	1935 — 79
1902 — 182	1919 — 200	1936 — 131
1903 — 178	1920 — 200	1937 — 144
1904 — 190	1921 — 200	1938 — 139
1905 — 196	1922 — 200	1939 — 140
1906 — 200	1923 — 200	1940 — 80
1907 — 182	1924 — 199	1941 — 154
1908 — 193	1925 — 200	1942 — 144
1909 — 175	1926 — 149	1943 — 151
1910 — 189	1927 — 118	1944 — 150
1911 — 188	1928 — 75	1945 beslaglagt
1912 — 182	1929 — 93	1946 — 147

Ialt 5461 Karle, 7740 Piger = 13201 Elever.

INDHOLDSFORTEGNELSE

ERNST J. BORUP: Holger og Johanne Begtrup.....	6
HOLGER BEGRUP fortæller om Skolens første 25 Aar.	15
JØRG. JØRGENSEN: Begtrup og Friskolefolket.....	28
HILSNER TIL DEN GAMLE SKOLE.....	32
THOMAS CHRISTENSEN: Frederik Begtrup og Søsters Skole.....	35
C. P. O. CHRISTIANSEN: Den dansk-nordiske Skole...	44
CARL GULDAGGER: Den samnordiske Højskole i Kun- gälv.....	63
H. C. HENNINGSEN: Vor Formand ser tilbage og frem	67
RIGMOR HANSEN: Gymnastikken og dens Plads i Høj- skolelivet.....	69
MARGRETHE CHRISTIANSEN: Haandens Arbejde i vor Skole og Have.....	73
HANS BRUUN: Højskolegaarden »Fjordvang«.....	76
VAGN CHRISTENSEN: Ungdomsskolen i Efterkrigstiden	81
GRYTTER: Viva la musica.....	84
C. P. O. CHRISTIANSEN: Brændende Spørgsmaal.....	87
L. MOLTESEN: De smaa Nationers Mission.....	90
NORDISKE BREVE.....	92
FRA UNGDOMSARBEJDETS HJEMMEFRONT.....	101
SOMMERSKOLEN 1946.....	109
ELEVFORENINGENS GENERALFORSAMLING.....	118
ELEVFORENINGENS REGNSKAB 1945—46.....	119
MEDDELELSER.....	120
ELEVLISTEN.....	124
ELEVSTATISTIK 1895—1946.....	127

BILLEDFORTEGNELSE

Gefionsspringvandet, København.....	3
Skolens Mærke, tegnet af C. P. O. C.....	55
Bohusfæstningen ved Kungävl.....	67
Smedejernsarbejder, Tärna.....	100
Karen Larsen paa sit Kontor.....	123

Reproduktionerne af Clichéerne er foretaget af
Hjalmar Carlsen, Presse Illustrationsbureauet.

